

Zajamčeno zastopstvo

Na novoletnem sprejemu stranke Slovenska skupnost v palači Lanthieri v Gorici je v petek, 25. januarja, med svojim pozdravom predsednik deželne vlade Massimiliano Fedriga doživel spontan aplavz in glasno odobravanje, ko je dejal, da se sam zavzema za zajamčeno politično zastopstvo Slovencev v Italiji, a to naj bo tako, da bo odraz celotne slovenske narodne skupnosti in ne samo ene stranke. Senatorka Tatjana Rojč pa je v svojem pozdravu povedala, da je sama naročila pravnim službam v Rimu, naj preučijo možnosti, kako priti do take rešitve, ki bi omogočila zajamčeno zastopstvo za slovensko majšino. V vrhu slovenske komponente deželne Demokratske stranke so v začetku tedna sporočili, da nočejo "vsiljevanja od zunaj", ampak trdijo, da bi do zajamčenega zastopstva morali priti ob posvetovanju s "stroko". Deželni tajnik stranke Slovenska skupnost Igor Gabrovec se je minuli ponedeljek na to odzval s tiskovnim sporočilom, ki ga tu radi volje objavljamo, saj je za res čas, da se v naši narodni skupnosti o zajamčenem zastopstvu začnemo pogovarjati na glas, brez sprenevedanja in nepotrebnih fig v žepu.

JUP

"Včasih je bilo zelo moderno reči, da je manjšina 'subjekt', in v ta pojem lahko stlačimo vse, kar je za neko skupnost pomembno: samostojnost, načelnost, suverenost, svoboda, samospoštovanje, ponos, pozitivnost in propozitivnost. Skratka vse, kar nas dela in utemeljuje kot skupnost z dodano vrednostjo in ne le kot seštevek posameznikov-državljanov. Tudi stranka Slovenska skupnost je in hoče ostati politični subjekt. Po izjavah sodeč, imam vtis, da nas sogovorniki tako na Deželi kot v Ljubljani danes končno le dojemajo kot skupnost in torej kot subjekt, ki ne nosi le neke pravice, ampak predstavlja tudi neko priložnost. Res, da so izjave za zdaj le besede in torej čakamo na konkretne korake. A vendar vse to ni prišlo samo od sebe, temveč je rezultat našega stalnega političnega naprežanja, dogovarjanja, potrpljenja, vztrajanja na stališčih in argumentih, ki niso bili vedno hvaležni. Prej nasprotno. Pa vendar je SSK kot samostojna slovenska stranka vedno in dosledno vztrajala na stališču in pri zahtevi, da mora biti izbira slovenskega parlamentarca v Rimu v dometu manjšinske skupnosti kot celote, ne pa sad zakulisnih dogovarjanj ožjih vodstev italijanskih vsedržavnih strank. Zato ker smo mnenja, da mora slovenski zastopnik ali zastopnica svobodno in legitimirano nastopati v bran skupnosti kot celote, ne pa strankarskih ali koalicijskih interesov in potreb - pa naj bodo še kako plemeniti. Isto naj obvelja za deželni parlament, kjer naj bosta slovenski listi, ki naj bo odprta vsem političnim dušam manjšine, omogočena nastopanje in izvolitev zastopnikov brez zanke vnaprejšnje podpore-predaje-prodaje eni ali drugi stranki-koaliciji.

/str. 3

Slovenska skupnost kot subjekt!

"Verjamem, da smo lahko vsi skupaj kos tudi najbolj drznim in ambicioznim izzivom".

Igor Gabrovec na novoletnem sprejemu stranke SSK

foto dd

25-letnica tragičnega dogodka Ugasnila so tri mlada življenja

Posušili smo solze, ostali so spomini, spomini na prijetne trenutke, skupna doživetja, ostalo je prijateljstvo, tisto pravo, ki ni le na konici jezika, pač pa v dnu srca. V 25 letih bi nastalo še nekaj novega, ki bi prav gotovo vzkliklo, če ne bi bilo tistega usodnega 28. januarja 1994. Hrvaška granata, ki je uničila tri mlada življenja, eksplozija, ki ji niste mogli biti kos, sili k razmišljanju, razglabljanju, poglobitvi. Res je, človek se rodi kot uničevalec, kar s potrošništvom postaja ne več razvada, pač pa prava navada. In čim bolj se zavedamo izobilja, ki nas obdaja, tem bolj smo objestni in uničevalni mrzlici: pa naj gre za predmete, ki so še uporabni, za ostanke na mizi, ki bi jih lahko spravili za večerjo, za bolečino, ki bi jo lahko olajšali, za življenje, ki bi ga lahko rešili.

/str. 2

GORICA Srečanje pod lipami Šola v središču naših politik!

V zadnjih časih je v različnih okoljih in okoliščinah slišati vse več razmišljanj in razprav o jeziku kot bistvenem elementu naše identitete. Jezik nas določa in hkrati določa poteze skupnosti, ki ji pripadamo. O časih, ki so se korenito spremenili, o jeziku in šoli je bil govor na Srečanju pod lipami 24. januarja 2019 v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, na srečanju z nekoliko izzivalnim naslovom: "Ali postaja slovenski jezik na naših šolah vse bolj manjšinski?" Slovenska šola je namreč za našo skupnost temeljnega pomena, in vendar se zdi, da nima ne jasnih ciljev ne primernih orodij, da bi na najboljši način opravljala svoje poslanstvo. Potrebna je sistemska ureditev, potrebna je skupna strategija. O tem so se pogovarjali raziskovalka pri Sloriju dr. Matejka Grgič, ravnateljica goriškega Dijaškega doma Kristina Knez, profesorica slovenščine Maja Melinc in član Višjega šolskega sveta v Rimu prof. Peter Černic.

/str. 6

Slavje v župniji na Opčinah Zlata maša g. Franca Pohajača

V nedeljo, 27. januarja, je bilo v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah veliko praznovanje ob 50. obletnici mašniškega posvečenja dolgoletnega openskega župnika Franca Pohajača. G. Franc Pohajač se je rodil v Celju 4. februarja 1941. Po opravljenem bogoslužnem študiju na salezijanski univerzi v Rimu je 28. decembra 1968 prejel duhovniško posvečenje v domači župniji sv. Lenarta v Novi Cerkvi. Že naslednje leto se je vselil v openski Finžgarjev dom, saj je prišel v opensko župnijo kot kaplan. Prvotno je bilo mišljeno, da bo tu ostal le eno leto, vendar se od takrat ni več odselil.

/str. 11

OSREDNJA PROSLAVA SLOVENCEV V ITALIJI OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Cerkev sv. Frančiška v Čedadu
Nedelja, 10. februarja 2019, ob 17. uri

Režija: Romeo Grebenšek
Slavostni govor: Margherita Trusgnach

Kulturni program:

Slovenski center za glasbeno vlogo
EMIL KOMEL

GLASBENA MATICA
"Partitura ljudske kulture"

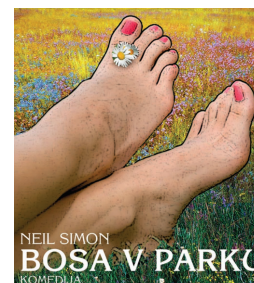
Društvo slovenskih izobražencev

Na ponedeljekovem večeru v Peterlinovi dvorani so počastili 45 let fotografiranja Aljoše Žerjale

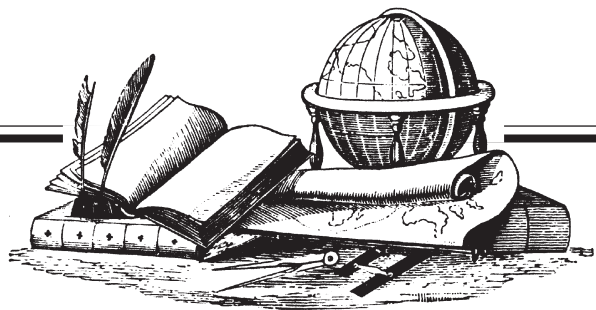
10

Gledališče

Dramski odsek PD Štandrež je v 54. sezoni neprekinjenega delovanja uspešno uprizoril novo komedijo

15

S 1. strani

Ugasnila so ...

Za zmago zla je dovolj, da dobri in poštenu ljudje ne naredijo ničesar, ne reagirajo, pa tudi se ne uprejo, ne zavedajoč se, da je tovrstna apatija greh. Iz lagodnosti in egoizma prepuščamo odločitve vse prevečkrat drugim. Izgovorov ne manjka: dovolj smo obremenjeni z vsakdanjim delom, ne zanima nas politika, nečemo imeti opravka s takimi nečednimi posli, vse preveč je korupcije, pa tudi: barbari so, naj se pobijejo med seboj, da bomo končno imeli mir. V vsakem takem izgovoru, v vsaki taki misli je del resnice, toda prav zaradi tega ne smemo podpisovati belih menic, še posebej ne tistim, ki so prepričani, da sta politika in etika ločeni enoti. Kdor tako razmišlja, ne bo nikoli v polnem razumel ne politike in ne etike in ni vreden, da bi mu

zaupali. Mostarska granata nas je v teh 25 letih naučila marsikaj, predvsem nas je dobesedno prisilila k razmišljanju. Človeka, ki misli z lastno glavo, ni moč zlahka prevariti, ga zaslepiti s televizijskimi spoti, prepričati z lažmi na spletu. Mostarska granata govori o sadizmu in pohlepu po oblasti. Samo sadist lahko iz varnega zavetja izstrelji granato, ne da bi pogledal v oči nedolžni žrtvi. Samo strahopetec z neutrušenim sadizmom v duši lahko zagreši tako zahrbtnen zločin. Na Trebeviču, pobočju južno od Sarajeva, kjer je bila v času olimpijskih iger steza za bob, sem srbskega prostovoljca ob minometalcu vprašal, kaj čuti, ko s svojimi granatami seje smrt v sarajevskem središču. Nič, je odgovoril, v vojski so me naučili, da je treba ukaze

izvajati brez ugovorov. Pa saj nisem jaz iskal vojne, vojna me je našla. Glavno je, da preživim, kaj mi mar, če v vojni umirajo muslimani, saj imamo tudi mi žrtve med sorodniki in znanci. Iz povelja: ubijaj, ki mu vojak ne bi smel ugovarjati, je vojakovo razmišljanje zadobilo vedno bolj grozljiv razmah. Sadizem je neozdravljiva bolezen, za katero še niso našli cepiva. Na dan pride z vso svojo prodornostjo še posebej v vojnih okoliščinah, ko popustijo vrednote, ko prav sadisti najdejo svoj življenjski humus, se dvigajo in napredujejo do najvišjih mest. Sadizem ne pozna narodnosti, ne rase, ne spola, ne religije. Mostarska granata ne govori le o smrti, ampak tudi o neozdravljivih fizičnih in psihičnih posledicah. V vojaški bolnišnici v Beogradu sem intervjuval dvajsetletnika, ki mu je mina pri Borovem

naselju v Slavoniji odnesla obe nogi. Doma je bil iz Vukovarja, skupno je zrasel s hrvaškimi in madžarskimi vrstniki, bili so neločljivi prijatelji tako v šolskih klopih kot v prostem času. Igrali so nogomet v isti ekipi, skupno ribarili v Donavi, skupno hodili na ples. Nenadoma je bilo vsega konec.

storil, če bi se znašel v podobnih okoliščinah, kako bi reagiral, kako bi se odločil. Mostarska granata govori tudi o politiki, voditeljih narodov, ki z zvijačnostjo prepričujejo sebe, svoje ljudi in ves svet, da niso krivi za vojno. Vsi naj bi bili enako krivi. Napačno naj bi bilo torej govoriti o napadalcu in

nedavno preteklostjo, z našim bojem za enakopravnost, za pravice enakovrednega naroda. Spominja na krvavi davek, ki smo ga plačali med dvajsetletnim fašističnim zatiranjem. Spominja nas na tedanji strah pred fašističnimi škvadrami, na mučenje, koronejske zapore, na posebno sodišče, pa tudi na strah pred ricinusovim oljem, pred deportacijo, begom v tujino, na strah, da bodo odgnali očeta ali sina, ker sta govorila slovensko, na strah trgovca, ki so mu zaprli trgovino, ker je s strankami govoril po domače, strah pred nasilnimi premetstvitvami državnih uslužbencev, strah pred zapiranjem naših šol in društev, pred ukinitvijo dnevnikov in drugih listov. Toda ni nas bilo in tudi danes nas ni

Saša Ota s kamero

Ponoči so se hrvaški vrstniki pridružili gardi in minirali njegovo hišo. Nekdanje prijateljstvo se je spremenilo v sovraštvo. Ko sem ga vprašal, ali je sploh kdaj imel puško v rokah in streljal, je dahnil: morilec sem. Prijavil se je k prostovoljcem. Poslali so ga z izvidnico na hrvaško stran. Desetar ga je pustil v zaledju z ukazom, naj straži hišo, ki je bila – tako je izgledalo – zapuščena. Nenadoma sta iz kleti stopila dva mlada moška. Ne da bi pomislil, je streljal: enega zadel v prsi, drugi je zbežal. Včasih – je dejal – se tolažim, da sem plačal za greh, saj sem invalid. Toda izgubljeni nogi nista nič v primerjavi z življenjem, ki sem ga pokončal. Nič ne more zbrisati dejstva, da sem morilec, čeprav mi vojna, ki me je naredila za zločinca, ni dala izbire. Mostarska granata zahteva od nas, od vsakega posameznika, da odgovori na vprašanje, kaj bi

napadenem, razlikovati med zločincem in nedolžnim. Šlo naj bi za nesporazum, ki ga je zakrivilo neobjektivno poročanje medijev, češ da so ti opoštevali le razloge enih in ne vseh. Nekaznovani zločin postane tako v letih, desetletjih, vrlina. Nesporazum naj bi bilo Miloševićovo ščuvanje in rožljanje, nesporazum streljanje Karadžićevih varnostnikov na množico, ki je v Sarajevu mirno demonstrirala za enotno in neodvisno Bosno in Hercegovino. Krivi so bili televizijski snemalci in reporterji, ki so s sliko in besedo prikazali, kdo je streljal in kdo je bil ubit. Pa ne le na srbski strani, tudi Hrvati so skušali na vse načine zvrniti krivdo za umor naših kolegov na druge. Mostarska granata govori v vsakem hipu o nas vseh, naših slabostih, našem pomanjkanju zaupanja, prešibki veri v dobro. Mostarska granata postavlja tudi neštete vzporednice z našo

strah, da ne bi ohranili svoje narodne pripadnosti. Tudi o tem govori mostarska granata, ko se ob spominu na našega Sašo klanjamo vsem trgovcem in protifašističnim borcem. Poleg bolečin odpira mostarska granata nova vprašanja, zahteva odgovore, točne in poštene, zahteva, da si izprašamo vest, da dokažemo, da smo živa in ne amorfna bitja. Morda je prav to glavno sporočilo, ki so nam ga iz Mostarja pred 25 leti poslali Saša, Marco in Dario, iz Mogadiša pa Miran: živeti moramo vredno človeka, ne izogibati se odgovornostim do sebe in skupnosti. Veliko je moč postoriti za zmago dobrega. S prispevkom, čeprav malenkostnim, vsakega od nas, je vsak cilj dosegljiv. Vaš zgled, vest in razum nam bodo za vodnika. Hvala vam, prijatelji, za sporočilo, hvala za dediščino.

Saša Rudolf

Deaglioiva zgodovinska srhljivka

Vidalijevka tetka Irena

Od nekdanj sem navezan na palermške izdaje Sellerio in to zaradi Sciascie, čigar prednostno sodelovanje so počastili s tem, da so po njegovi smrti vsako stoto številko zbirke pustili prazno. Po odhodu Elvire Sellerio so sicer tisočo številko posvetili njej, prostor 1100 pa je spet prazen. Oblika teh "plavih" bukev je tudi elegantno privlačna pa lepo žepna kot one iz Pahorjevega Zaliva pa z mehko platnico. V tej zbirki je izšel tudi ponatis "Danevov" z lepim uvodom Leonarda Sciascie. Sam piše, kako se je pri obiskih mesta rad ustavil na razgovoru z gospo Ančko in kako lepo je znala Alessandra Lavagnino povzeti in razširiti njene spomine. Družinsko zgodbo iz Napoleonovih časov in habsburškega cesarstva od Opčnin in Lozic do Sicilije in Amerike. Od Trsta do Amerike po Mehiki, Moskvi, španski državljanski vojni, predvsem pa ob Vittoriju Vidaliju poteka zgodba dvajsetih let tega stoletja, ki pa zaobjema z bogato bibliografijo dogajanja preteklega stoletja tudi v našem prostoru. Deaglio, nekdanji glavni urednik Lotta Continua, pa tudi svak ministrice Fornerove, kar pa res nima nobene zveze, zna, kako se streže napeti, zanimivi in privlačni zgodbi. Saj v isti zbirki objavlja veliki Andrea Camilleri svoje značilne sicilske detektivke. Deaglioiva zgodovinska srhljivka se sklene pred milansko borzo ob Catellanovem ne prav dostojnem dvignjenem sredincu. Kako, ne bom napisal, saj bi bralca oropal na petega konca. Začne pa se s teto glavnega junaka Ireno. Pravzaprav z odprtjem njenega kovčka po njeni smrti. Gre za dragocene zagonetke komunistke, ki je sodelovala v tajni službi v Vidalijevi pripadnosti. Ne smemo se čuditi, saj je imel Vidali pomembnejšo vlogo od škofa Santina za vrnitev Trsta Italiji. Znano je tudi, da so prvi Slovenci po

vrnitvi Italije, deležni zaupanja v italijanski vojski in so lahko postali častniki, bili prav vidalijevci slovenskega jezika. Drugi so še leta služili po raznih posebnih bataljonih tudi v demokratični državi na osnovi mejnega urada in gladia. Preživeli kolegi tetke Irene naložijo nečaku po njeni poslednji želji, da sklene nekatere zaostale primere. Tako zadevo, povezano z italijanskim anarhistom Tresco, ki je bil umorjen v New Yorku l. 1943, da ne bi oviral sodelovanja mafije pri ameriškem izkrcanju na Siciliji. Bil je velik antifašist, sindikalni organizator, pobudnik obrambe anarhistov Sacchija in Vanzettija v dvajsetih letih dvajsetega stoletja. Tridesetega leta pa je, kot me je opozorila profesorica Marta Ivašič,

Tresca odločno obsodil ustrelitev bazoviških junakov. Z Vidalijem sta uspešno onemogočila, da bi bili fašisti na častni straži ob trupu Rodolfa Valentina. Deaglio stalno vpleta Vidalija kot najučinkovitejšega izvršilca moskovskih ukazov. Navaja med drugim Hemingwaya, da ga je Mathews videl ob izhodu iz madridskih zaporov z ožuljeno in opečeno kožo med kazalcem in palcem desne roke od obilnega dela s sprožilcem pištole. Omenja njegov znani neuspeli poskus umora samega

Trockega in mu naprti organizacijo uspelega. Omenja tudi umor zaročenca Modottijeve pa še in še. O svojih piše slavljen revolucionarni junak, pri sovravnikih pa znan kot najhujši likvidator, kar jih je proizvedel komunizem. A tudi kot komunist, ki je rešil Trst pred fašisti in ga vrnil Italiji. Njegova kampanja proti Titu in proti "Titovim fašistom", "slovenskim šovinistom", "infojborjem Italijanov" je spremenila Vidalija v nepredvideno osebnost. Za Trst je postal heroj kot demokristjani, ki so peli Vola colomba z Nillo Pizzi... Niso vedeli, da bi se morali zahvaliti za vrnitev trikolore na grad Svetega Justa najbolj sovjetskemu od Stalinovih agentov. Sicer vemo, da se je večina zamrskih Slovencev takrat opredelila za Vidalija. Nekdanji borci so soborce res psovali z infojborji, kot da bi sami ne sodelovali. Po vaseh so zginito odprti oširki in se naenkrat pojavili zidovi med sosedi Vidalijevci in Titovci. Padli so vpisi v slovenske šole. Morda še živi kdo, ki je nadzoroval mejo pred jugoslovanskim napadom v Vidalijevi protijugoslovanski oboroženi milici. Znano pa je tudi, da je Ivan Regent na poizvedovanje Beograda, ali lahko zaupajo Vidaliju, ki je vprašal za prehod po Jugoslaviji, pisno odvrnil, da daje "ruku na vatro" za tovariša Vidalija! Pismo hranijo sicer temeljito "žehtani" ljubljanski arhivi, ker se pač ni zdelo pomembno. Seveda, piše Deaglio, je tetka Irena tajni službi na Vidalijev račun pomagala republikli v zvezi z dosjeji Decime masi, Borghejem pa tudi nekdanjimi fašističnimi kvestorji, ki so mučili Slovence in so jih reciklirali nato v boju proti Giulianu... Dulcis in fundo Deaglio se zahvaljuje vsem, ki so pripomogli k romanu dejstev in domišljije. Za tržaško plat, za pravo zakladnico vidalijanskih spominov, pa Giovanni Botteri in njenemu pokojnemu očetu Guidu, ki je zapustil Prečnik za večno leta 2016 in se je, kot piše avtor, navdušil in zabaval nad vsebino in zapletom, oblikovanih z njegovo pomočjo. M. O.

Povejmo na glas

Dvorezna privlačnost iger na srečo

Tudi danes kot v vseh časih je stremljenje človeka po sreči veliko in neustavljivo in se mu ni mogoče izogniti. Kako pa naj bi bilo drugače, ko je sreča največ, kar si lahko predstavljamo in od vsega najbolj želimo, predvsem pa je nekaj čudovitega, lepega, sanjskega. Težko je srečo, kakršno si želimo, prepričljivo opisati, sreča je pač sreča in nas je sposobna preko mere in še čez osrečiti, pri čemer pa jo že razlagamo z njo samo, da nas namreč more osrečiti bolj kot kar koli drugega na svetu. Vse, prav vse spremeni v čarobno veselje: naše delo osvetli s samo seboj, s srečo, enako naše odnose z drugimi, še posebno čegre za prijateljstvo in ljubezen, srečni smo, ker smo zdravi, in še bolj, če smo ozdraveli, nismo doživeli prometne nesreče, čeprav smo se znašli v nevarnosti itd. itd. In med toliko darovi sreče je tudi njena možna naklonjenost, ki naj bi nas obdarila z več denarja, denarja, s katerim bi si bilo mogoče olepšati življenje ali se z njim umakniti iz takšnega ali drugačnega pomanjkanja, če se nahajamo v njegovem objemu. Z večjo ali z zelo veliko vsoto bi si mogli kupiti, česar sicer ne moremo, odpravili bi se na daljna potovanja, privoščili bi si ta in oni priboljšek, se preselili v večje stanovanje ali hišo, si omislili počitniško bivališče v hribih ali ob morju in še mnogo drugega in potem bi bili zares in nadvse srečni. In ena od poti do denarja in njegovega izobilja so igre na srečo, na katerih od časa do časa kdo ogromno pridobi oziroma mu sreča nakloni pravo pre-

moženje. In te igre na srečo so imele od nekdanj neverjeten čar in so vabile in še vabijo v svoj objem velike množice, ki z njihovo pomočjo upajo v izpolnitev svojega hrepenenja po sreči. In s tem pričakanjem se tem igram predajajo res velikanske množice in podatki dokazujejo, da zanje porabijo goro denarja, npr. v povprečju letno 843 evrov na vsakega prebivalca dežele Furlanije Julijske krajine. Prebivalci Gorice so pred dvema letoma odšteli za igre, ki naj jim prinesejo srečo, 25 milijonov evrov, v celi Italiji pa ta vsota znaša deset in kar nekajkrat deset milijard evrov, take so razsežnosti, ki jih zaobjema želja po sreči, po srečnem dobitku, želja po pričetku povsem novega, le srečnega in samo srečnega življenja. Ob vsem tem bi se bilo najprej preprosto vprašati, kaj ne bi bilo bolj smotrno porabiti razmeroma visoke količine denarja za koristnejše stvari, posebno še ker zasvojenost od takšnega iskanja sreče zelo pogostoma vodi v usodne zadolžitve, pa ne samo to. Samo v naši deželi se zaradi odvisnosti zdravi več kot 500 oseb in ta številka raste iz leta v leto. Krčovitost lova na bogastvo je torej izjemno močna in jo je mogoče odstraniti le z globljim premislekom in neuklonljivo voljo. In globlji premislek je slej ko prej v ugotovitvi, da se sreča nahaja tudi v drugih stvareh, ne nazadnje v prepoznanju, naj jo iščemo v mirnem sozvočju s sabo in predvsem v lepem odnosu s svojimi bližnjimi in sploh z vsemi ljudmi.

Janez Povše

GORICA Novoletni sprejem zbirne stranke Slovenska skupnost

Kot stranka bomo še naprej v prvi bojni liniji

Tradicionalni sprejem Slovenske skupnosti ob začetku novega leta je dragocena priložnost za srečanja in soočanja med izvoljenimi političnimi predstavniki in upravitelji, člani in somišljeniki slovenske zbirne stranke ter vsemi, ki se odzovejo na vabilo. Tokratni sprejem, ki je potekal 25. januarja 2019 v Lanthierijevi palači v Gorici, je sprožil razpravo o zajamčenem zastopstvu, ki se bo po vsej verjetnosti nadaljevala še nekaj časa. Upati smemo, da bo privedla do večje jasnosti in skupnih naprezanj za dobro vse manjšinske skupnosti. Zdravljico in še nekaj pesmi je na večer, ki ga je povezovala Sanja Vogrič, odpela Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža pod vodstvom Mateje Černic. Uvodni pozdrav je prinesel deželni predsednik SSk **Peter Močnik**. Goriški župan **Rodolfo Ziberna** je kot gostitelj pozdravil vse navzoče, še zlasti novogoriškega župana Miklaviča, s katerim sta se na osebni ravni takoj odlično ujela in delita skupne poglede na prihodnost naše zemlje, navdušenje nad EZTS-jem in t. i. posebno evropsko ekonomsko cono. SSk je "bistvena kulturna komponenta našega ozemlja", brez katere bi naši kraji ne bili to, kar so, je še dejal. **Klemen Miklavič** je potrdil, da skupaj z Ziberno veliko dajeja na posebnost teritorija in narodne skupnosti pomenijo bistven gradnik našega prostora. Naša skupna prihodnost je v konkretnih projektih, urbaništni integraciji, gospodarstvi, razsežnosti sodelovanja: vse to naj iz našega ozemlja naredi "zgled sožitja narodov in funkcionalne integracije naših skupnosti". Senatorica **Tatjana Rojc** je po skoraj enem letu mandata v Rimu ugotovila, ka-

Peter Močnik

Rodolfo Ziberna

Klemen Miklavič

Tatjana Rojc

Olga Belec

Felice Žiža

Herbert Dorfmann

Massimiliano Fedriga

S 1. strani

Zajamčeno zastopstvo

Nekako tako, kakor velja v Sloveniji za Italijane in Madžare. To ne omejuje možnosti, da se vsak izmed nas po svoji uvidevnosti, ambicijah in interesih alternativno opredeljuje tudi za udejstvovanje v italijanskih strankah in torej v ostalih listah. Italijanska ustava je dovolj prožna in po potrebi tudi spremenljiva, da določilo zaščitnega zakona dobi pravi izraz tudi v volilni zakonodaji. Vse to sem jasno izpostavil v svojem nagovoru v Gorici, ki je požel vrsto pohvalnih odzivov tudi s strani političnih sogovornikov. Veseli nas, ko imamo vtis, da pri teh zahtevah nismo več osamljeni. Istočasno pa se čudimo in smo razočarani, da pomisleki, ko že ne odkrito nasprotovanje, prihajajo prav iz vrst tistih, za katere bi pričakovali, da so naši prvi zavezniki in v bitki za uveljavljanje osnovnih pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji. Mislim seveda na stališče, ki ga je pred dnevi objavila slovenska komponenta Demokratske stranke in potrjuje logiko, ki jo je pred nekaj tedni na okrogli mizi SKGZ v Trstu zagovarjal njen nekdanji vodja Miloš Budin. Začnimo z dejstvi: Demokratska stranka je imela v minulih letih

škarje in platno, konsenz in ne nazadnje solidne parlamentarne številke, da bi vprašanje zajamčenega zastopstva rešila na najboljši način, saj je iz klopi vsedržavne in deželne vladne večine pisala in krojila veljavno zakonodajo. Tega ni storila in tudi vsi pozivi in predlogi stranke Slovenske skupnosti so drug za drugim padali na neplodna tla, oviti v prezir in posmehovanje. Rezultat je bil na dlani: Tamara Blažina je bila svojčas izvoljena le po zaslugi večinske nagrade, ki je vse prej kot garantirana, medtem ko je bila Tatjana Rojc izvoljena zaradi srečnega in verjetno neponovljivega spleta okoliščin, na katerega prav tako ne moremo računati. Obe, kot vsi prej, z vsem spoštovanjem do vsakega, sta bili izvoljeni, ker je njuna imena izbralo in požegnalo vodstvo italijanske stranke. Kot SSk smo z vedno odgovorno in propozitivno držo prispevali k njuni izvolitvi. Danes pa zahtevamo vsaj razumevanje in spoštovanje, če še naprej predlagamo druge in bolj dostojanstvene oblike spoštovanja subjektivitete slovenske narodne skupnosti. Tudi SSk je zaprosila za mnenja uglednih ustavnih strokovnjakov, ki so pripravljeni utemeljiti predlagane rešitve".

pročnosti". Italijanska skupnost v Sloveniji, je dejal, bo podprla našo v prizadevanjih za doseg zajamčenega zastopstva na deželni in državni ravni. Pot do tega cilja bo gotovo "strma in polna ovinkov", toda cilj bo - tudi z oporo matične domovine - dosegljiv. Evropski poslanec Južnotirolske ljudske stranke **Herbert Dorfmann** je spomnil na nacionalizme iz prejšnjega stoletja in opozoril, da mnogi tudi danes postavljajo pod vprašaj evropski duh, ki je tako pomembem za manjšine. In vendar je za dobro vse celine pomembno, da temeljna načela te Evrope ohranimo. Predsednik Dežele Fjk **Massimiliano Fedriga** je dejal, da je rad prišel na sprejem, ker Slovenska skupnost ne predstavlja samo politične stranke, temveč skupnost. "Prispevajo slovenske skupnosti niso gostje v deželi Fjk. Oni so Furlanija Julijska krajina". Njegov namen je okrepiti sodelovanje med Fjk, Italijo in Slovenijo, to pa lahko omogočajo vsakdanji stiki med našimi skupnostmi. Zaradi tega želi podpreti prizadevanja naše skupnosti, da bi dosegli zajamčeno zastopstvo v parlamentu. "Kdor predstavlja skupnost v državnem parlamentu, mora predstavljati skupnost. Pika! Ne more biti predstavnik državne stranke in nato morda tudi slovenske skupnosti". Bitka ne bo lahka, "vaš zaveznik pa bo predsednik Dežele Fjk". Slovenska skupnost je most, ki nam omogoča, da povezujemo tradicije in kulture, ki so srce Evrope. "Mi želimo braniti Evropo", v kateri naj skupnosti, manjšine in kulture postanejo protagonisti. Osrednja točka sprejema je seveda bil nagovor deželnega političnega tajnika SSk **Igorja Gabrovca**. "Slovenska skupnost je politična stranka, ki ima v svojem DNK-ju ambicijo, da je vse bolj zbirna stranka Slovencev v Italiji. Smo stranka na deželni ravni z najdaljšo politično tradicijo", je dejal po uvodnem govoru. Svojega deželnega svetnika je izvolila v prvi zakonodajni dobi leta 1964 in je tu

Igor Gabrovec

še danes z istim imenom in simbolom. To pomeni, da smo trdno zasidrani v prostoru. SSk je stranka, ki se dosledno zavzema za konkretno izvajanje pravice do enakopravnosti slovenskega jezika, kulture in identitete v javnosti. Zagovarja avtonomno politično nastopanje, da v javnih upravah in zakonodajnih organih zagotovi prisotnost in aktivno soudeležbo Slovencev. "Prepoznavamo se v uporniškem gibanju za narodno osvoboditev izpod fašizma in nacizma, boju, ki nas je spremljal na naravni politični poti vse slovenske Primorske, vse do osamosvojitve, pluralizacije in torej demokratizacije Slovenije". Od vedno so pri stranki "trdno zaverovani v plemenitost demokratičnega ustroja". Prepričano zavračajo totalitarne

ideologije, ki so v 20. stoletju narodom in ljudem povzročile neizmerno trpljenje in njihove posledice še vedno boleče razdajajo našo družbo. Zaverovani so v načrt Evropske unije kot priložnost razvoja tvornih odnosov med ljudmi in narodi, za ohranjanje in utrjevanje kulture miru in vsestranske družbene blaginje. Med vrednote in politične smerice beležijo tudi boj za enakopravnost, socialno pravičnost, družbeno solidarnost, sprejemanje različnosti, pa tudi skrb za gospodarski in družbeni razvoj, medkulturni dialog in strpnost. "Navedel sem vrednote in cilje, zato da se vsi skupaj spomnimo, od kod prihajamo

in kam ciljamo, zakaj smo dejavni v politiki, v javnih upravah, v organizacijah in ustanovah naše skupnosti". Med pomembnejšimi nalogami Slovenske skupnosti je nedvomno krepitev meddržavnih stikov, čezmejnega sodelovanja, premoščanja meje, ki je z demokratizacijo Slovenije in njenim vstopom v veliko družino Evropske unije presegla večji del njene delitve teže. "Zato je nadvse tudi simbolno pomembno, da smo danes tu, v Gorici, ki je tudi Gorizia, ki se razteza na Novo Gorico in v naših sanjah in prizadevanjih zaživi v skupen, poenoten prostor. Zato je pomembno, da sta tukaj danes z nami oba župana, tako različna in hkrati tako podobna, ko nakazujeta željo po povezovanju in sinergiji". Prejšnji teden je bil na uradnem obisku v Trstu predsednik slovenskega parlamenta **Dejan Židan**; teden prej je bil v Ljubljani predsednik Fedriga. "Znova bi lahko rekli: tako različni in vendar tako povezani v skupnih hotenjih, da naši narodi, ta prostor, vsa naša družba in naši ljudje pomnožijo priložnosti sodelovanja, skupnega načrtovanja in razvoja". Odnosi med Slovenijo in Italijo so dobri, pred nedavnim sta to na srečanju v Rimu potrdila oba zunanja ministra. Prav tako so dobri odnosi med Deželo in Slovenijo. Posebej je razveseljujoče dejstvo, da sta bili prejšnji teden slovenska in italijanska manjšina v ospredju pogovorov v Ljubljani izpostavljeni kot pozitivni element povezovanja in utrjevanja odnosov. Kar zadeva Slovence v Italiji, je bilo jasno

in celovito izpostavljeno trenutno najbolj pereče vprašanje, se pravi zagotovitev osnovne zastopnosti naših predstavnikov v zakonodajnih telesih na državni in deželni ravni. SSk je kot samostojna slovenska stranka vedno in dosledno vztrajala pri zahtevi, da mora biti izbira slovenskega parlamentarca v Rimu v dometu manjšinske skupnosti kot celote, ne pa sad zakulisnih dogovarjanj ožjih vodstev italijanskih vsedržavnih strank. Isto naj velja za deželni parlament.

Pomembna je obveza, mimoregrede zapisana v zaščitnem zakonu leta 2001, da se Slovincem - poleg Trgovskega doma v Gorici in Narodnega doma pri Sv. Ivanu - povrne tudi ves Narodni dom v Filzijeve ulici.

Danes so okoliščine ugodne, da dosežemo nekaj dolgo zarisanih in nedoseženih ciljev, je še povedal Gabrovec. Cerar in Fedriga sta izraz celo različnih strank in političnih opcij. "Kot institucionalna zastopnika dveh skupnosti pa sta našla primeren jezik in besede, ki povezujejo in premoščajo. Isto delata župana obeh Goric". Podobno znajo najti skupen jezik župani majhnih občin, ko gre za obrambo in udržitve interesov širših skupnih območij.

Slovenska skupnost z ambicijo zbirne stranke Slovencev v Italiji prizadeva, da potrpežljivo, postopno in vztrajno dialogira z vsemi strankarskimi, političnimi in institucionalnimi sogovorniki, ki so za to pripravljeni. Za prihodnje upravne volitve bodo v prihodnjih tednih razvijali in počasi zaključevali dogovarjanja na teritoriju. "Kjer smo imeli dobre izkušnje, ni razlogov, da bi spremenili partnerje. Kjer pa bomo še vedno naleteli na zaprt vrta, si bomo pač poskusili izmisliti tudi nove formule, ki naj pripomorejo k aktivni soudeležbi pri upravljanju našega prostora". Glede evropskih volitev osebno verjamem, je še povedal politični tajnik SSk, da bodo strankini organi v prihodnjih tednih tudi formalno potrdili našo že zgodovinsko navezo z bratsko Južno tirolsko ljudsko stranko, "ki - pazimo - edina v Italiji lahko dejansko zagotavlja izvolitev v evropski parlament človeka, ki bo zastopal vso našo pisano posebnost manjšinskih strank in avtonomističnih gibanj".

"Kot stranka bomo še naprej v prvi bojni liniji, ko bo šlo za zaščito in udržitve avtonomije naše Dežele, ki uživa ta status zaradi pisane večetnične sestave naše družbe, ki je sad enkratne zgodovine tega prav tako enkratnega prostora. Ta prostor hočemo brezmejno povezovati in temu prostoru moramo privoščiti vse zakonske in investicijske instrumente, da razvije ves svoj družbeni in gospodarski potencial. Z ambicijo dosega naj visoke kakovosti, ki naj se odseva v povečani kakovosti življenja. Da lahko naši mladi in naši otroci tu razvijajo svoje talente in ambicije, da tu najdejo svoje življenjske priložnosti". Naj nas ne bo sram, da si drzujemo sanjati, je sklenil Gabrovec. "Sramota je le, ko sanj ne poskusimo uresničevati. Verjamem, da smo lahko vsi skupaj kos tudi najbolj drznim in ambicioznim izzivom".

Trst / Slovesna sv. maša na praznik sv. Frančiška Saleškega

Škof Crepaldi: "Časnikarji, bodite pošteni!"

Na dan zavetnika časnikarjev Frančiška Saleškega so se tržaški katoliški časnikarji zbrali na evharestičnem slavlju v škofijski kapelici v Trstu. Mašo je vodil škof Giam-paolo Crepaldi, ki je povabil prisotne, naj razmislijo o nekaterih trenutkih zavetnikovega življenja, kajti od teh se lahko veliko naučimo. Najprej moramo razmisliti, kakšen prostor ima Bog v našem življenju. Frančišek Saleški je čutil ljubezen, ki prihaja od Boga, a istočasno se je počutil nevreden te časti. Znašel se je v veliki verski krizi, iz katere se je rešil z molitvijo in pogovorom z Bogom: "Karkoli odločite, Gospod, jaz vas bom vedno ljubil... vsaj v tem življenju, če mi ne bo dovoljeno v večnosti". Tukaj se je začelo poslanstvo Frančiška, ki je skušal spreobrniti čim več ljudi, ki so se začeli približevati kalvinističnim idejam. Življenje svetnika nas spodbuja, da se sprašujemo o mestu, ki ga ima Bog v našem življenju: je potisnjen v ozadje ali je v ospredju? Vse je drugače, če živimo z Bogom ali brez njega.

Frančišek Saleški je pri svojem poslanstvu izdal kratke zapise na listkih, ki jih je obesil na zidove in jih potiskal pod hišna vrata, zato je zavetnik časnikarjev. Pozorno je poslušal zgodbe o življenjskih nezgodah ljudi in jim pomagal, da so našli ponovno pravo pot. Prav to prijaznost in blagost morajo upoštevati časnikarji, ki imajo prav tako vsak dan opravke s človeškimi nezgodami. Te zgodbe je treba

poročati z občutljivostjo in naklonjenostjo, ne pa z željo po škandalu. Pridigo je škof sklenil z opozorilom na pomembnost zdravih odnosov med ljudmi. Nove tehnologije in socialna omrežja so velik napredek, treba pa je paziti, da vse to ne ustvari nečloveških razmer. Blagoslovu je sledil pogovor med

Foto Matevž Čotar

nadškofo in deželni predsednikom novinarske zbornice Cristianom Deganom. V uvodnih besedah je predsednik orisal problematike današnjega časnikarstva. Internet in socialna omrežja so povsem spremenili način dela. Ljudje, predvsem mladi do trideset let, se informirajo po spletu, zaradi česar je tisk izgubil pomembnost. To je skrb vzbujajoče, pravi Degano, bodisi za poklic časnikarja kot za verodostojnost informacij, saj lahko po spletu dela kdorkoli, ne pa formiran profesionalac, ki sledi pravilom in preverja izvir novic. Škof je potrdil, da tudi njemu novi načini komuniciranja povzročajo preglavice, kajti na

tečajih za dopolnjevanje se ukvarjajo prav s tem, in sicer kako priti do vernikov po socialnih omrežjih. Navajen je pisati na papir daljše pridige, ki imajo globoke misli, nov način pa jih sili, da skrijajo vse v en "tweet". Na koncu se je škof še enkrat priporočal časnikarjem, naj bodo pošteni in naj naslovov ne izkoristijo zato, da zavedejo bralce. Omenil je prav intervju, ki so mu ga naredili pred kratkim, v katerem se iz naslova zdi, da je nadškof proti migrantom. Naslov je imel državni odmev, saj je Salvini preko njega na socialnih omrežjih čestital nadškofo.

V zvezi s tem je prisoten časnikar povedal, da je zadnje čase Trst pod udarom kronike, kajti omenjeni naslov intervjuja, nečloveška gesta podpredsednika občine, ki je brezdomcu vrgel odeje in revno obleko v smetnjak, prikazujejo Trst kot neko gnezdo rasistov. Škof je potrdil, da na državnih ravni zadnje čase res ne delajo dobre reklame za mesto, a Trst ostaja dobro mesto z dobrimi ljudmi. Dovolj da pomislimo na veliko akcijo zbiranja hrane, ki jo je Karitas organizirala pred desetimi dnevi za pomoč posameznikom ter družinam v stiski in v kateri so sodelovali tržaški marketi in župnije. O tem ni nihče pisal na državnih ravni, saj "povzroča več odmeva posekano drevo kot gozd, ki raste", je sklenil nadškof Crepaldi, ki je poudaril, da Trst ostaja zdrav in z velikim srcem. **MČ**

Na letošnjem srečanju s tiskarji, časnikarji in vsemi, ki imajo opraviti s sredstvi družbenega obveščanja, je goriški nadškof Carlo Redaelli na praznik sv. Frančiška Saleškega, 24. januarja, med mašo v podturski cerkvi spregovoril o Jezusu in njegovi podobi. Ni želel, da bi ljudje zmotno mislili, da je bojeviti in zmagoviti, čeprav so mu satan, sam Peter in marsikdo drug - prav tako kot sodobni "spin doktorji", strokovnjaki komunikologije - "svetovali", kakšen naj bo, da bi njegova podoba bila "učinkovita". Jezus je imel pri srcu pravo podobo. Nadškof je tudi povzel nekaj misli iz papeževe poslanice ob 53. svetovnem dnevu družbenega obveščanja, v kateri Frančišek med drugim ugotavlja, da je splet danes pomemben "vir znanja in odnosov", hkrati pa prinaša tudi - včasih namenoma izkrivljene - lažne vesti. "Mreža" naj ne zaslužuje, temveč naj osvobaja in ščiti skupnost svobodnih oseb. Edinost ne temelji na vsečikih, temveč na resnici.

Cerkveni in družbeni antislovar (53)

A kot AMEN

Kakor je zadnja beseda pri molitvi amen, tako naj velja tudi za tole našo rubriko, ki nas je spremljala nekaj časa. Teme so bile razgibane, marsikdo je povedal, da je z zanimanjem prebral to ali ono temo, imeli pa smo tudi kak odziv na naše pisanje. Seveda bomo

zdaj prešli na novo rubriko, ki bo temu antislovarju podobna v tem, da bomo obravnavali različne teme, vendar nas zdaj ne bodo več vezale posamezne črke. Te so bile sicer izziv, saj je bilo treba iskati najprej primerno temo, kateri je potem ustrezala tudi vsebina. Zadeva je včasih uspeva-

la nekoliko bolj, drugič manj. Mislim, da je bil nabor tem še kar razgiban, a je v osnovi vseeno ostajal precej utirjen v tistih tirnicah, ki sem si jih postavil na začetku. Prihodnji teden začnemo novo rubriko, ki bo spet nudila moj pogled na določene zadeve v družbi in Cerkvi, a bo malo več svobode, ker me ne bodo oklepale črke. Vabim torej, da se beremo še naprej, in želim našim bralcem vse dobro!

Andrej Vončina

Bodite pozorni!

Mladoletnik se je predstavljaj kot duhovnik

Tudi v našem tisku smo zasledili, da se je neki fant na Hrvaškem v Dalmaciji predstavljaj, da je duhovnik, v resnici pa ni bil. Tiskovni urad Hrvaške škofovske konference je sporočil: "O konkretnem primeru ne moremo govoriti, ker nismo s tem seznanjeni. Takšni primeri so v nadležnost krajevnega škofa. Po zakonu cerkvenega prava je takšno dejanje kaznivo, prav tako po civilnem pravu". To sporočilo se nanaša na mladoletnega fanta, visoke postave, ki se je predstavljaj, da je duhovnik.

Na vprašanje, kako to, da je bil tako mlad posvečen, je odgovarjal: "To je zato, ker so videli, da sem sposoben". Govori se, da so za to vedeli celo nekateri v cerkvenih krogih. Kot npr. p. Ivo Pavić iz župnije Šurkovac v Dalmaciji, ki je izjavil: "Jaz sem mu prepovedal vstop v župnijo. Njegov župnik in na nadškofiji vedo, da manipulira z ljudmi. Od gvardijana splitskega frančiškanskega samostana sem izvedel, da mu je ukradel dva frančiškanska habita. To je prevratan, ljudje pa mu nasedajo..."

Do razkritja je prišlo, ko so ga na

Facebooku razkrili in začeli objavljati, kako mašuje, kako polaga roke na vernike ... Brali smo, da je bil pri neki maši celo v Ricmanjih, kjer je somaševal in polagal na vernike roke, kot imajo pri obredu pri karizmatičnem gibanju.

Zakaj ta zapis? Preprosto zato, ker se vsakemu izmed nas lahko dogodi, da nekdo prosi za pomoč, ali celo za maše, lahko se predstavi osebno ali pa dobite na vaš naslov podobno pismo. Tu bodite previdni. V ozadju so najrazličnejši prevaranti, ki z zadevo, o kateri pišejo, nimajo nobene povezave. Pri vsem tem bodimo previdni, pa raje darujte za potrebne in za maše v domači župniji, od tam bo vaš dar šel tja, kamor ste ga namenili. Danes je žal potrebna previdnost tudi pri takšnih primerih.

Ambrož Kodolja

Področni svet za Trst in Milje / Teden edinosti kristjanov

V sklopu tedna za edinost kristjanov je Področni svet za Trst in Milje pripravil ekumensko srečanje Razumevanje zakramentov pri pravoslavnih bratih, ki ga je vodil dr. Primož Krečič, stolni župnik v Kopru. Srečanje je bilo v četrtek, 24. januarja, v Domu Jakoba Ukmarja v Škedenju. Zakramenti so dejansko vrata, skozi katera prihaja Kristus do vernikov - tako je svojo uvodno misel izpostavil dr. Krečič. To velja tako za katoliško kot za pravoslavno Cerkev, saj se doživljanje zakramentov v pravoslavju v bistvu ujema s katolištvom, le da sta v pravoslavni Cerkvi bolj poudarjena mistično čutenje in občutek, da Kristus deluje bolj karizmatično. Nekaj razlik pa je tudi v podeljevanju zakramentov. Sicer pa so zakramenti prav tako razvrščeni v tri skupine: zakramenti uvajanja (sveti krst, sveta birma in sveta evharistija), zakramenti ozdravljanja (sveta pokora, sveto bolniško maziljenje) in zakramenti služenja (sveto mašniško posvečenje, sveti zakon). Sveti krst je temeljni zakrament, preko katerega krščenec, v veri staršev, vstopa v Cerkev s pomočjo Sv. Duha in blagoslovljene vode, kar daje človeku moč, da živi za druge. Predavatelj je nadalje poglobil tematiko krsta

oziroma ločevanja krsta želja, krsta krvi in krsta v sili. V pravoslavni Cerkvi pa se ob krstu krščencu podeljuje tudi zakrament sv. birmе, ki ga utrdi s pečatom daru Sv. Duha. Pri zakramentu evharistije pa je pristop le nekoliko različen, saj Kristusovo telo

prejmeš le pri liturgiji, za prejem pa sta potrebna postenje in zakrament svete spovedi, pri kateri gre za odpuščanje vsega, kar muči človeško telo. Le tako vernik začuti, kako evharistija povezuje zemeljskost in duhovnost. Dr. Krečič je nato spregovoril še o zakramentu sv. zakona s prispodobno najlepšega primera, ki se izraža v svatbi v Kani Galilejski (zakon kot podoba Kristusove Cerkve), spregovoril je o mašniškem posvečenju, ki ga v pravoslavni Cerkvi podeljujejo tako poročenim kot neporočenim, in v sklepnem delu podal razmišljanje o bolniškem maziljenju, ki je namenjeno duhovni oskrbi bolnika oziroma starejšega človeka. Srečanje se je nadaljevalo v prijetnem pogovoru, saj nam je predavatelj osvetlil še marsikatero nejasno pojmovanje v zvezi z vzhodno liturgijo in pa specifične razlike med rusko in srbsko pravoslavno Cerkvijo. / (mc)

ZAKAJ PRAV JEZUS? (54)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusova svoboda

Bog je pri stvarjenju dal človeku oživiljočega duha in svobodo, da se je mogel začeti odločati glede sebe, drugih ljudi in Boga. Zato je **svoboda bistvena za človeka**, kar je tudi danes splošno prepričanje. Ljudje so ljubosumni na svojo samostojnost in odločanje, čeprav so pogosto igrani s strani drugih ljudi, družbe in hudobnega duha. Tudi Jezus je živel svojo svobodo, na kar je pozorna sodobna teologija. Ta razsežnost je še posebej pritegnila teologa Christiana Duquoca, ki je prepričan, da je **svoboda najbolj viden element Jezusove osebe** in ena od najbolj zaznavnih značilnosti njegovega značaja. Evangelisti niso risali Jezusovega psihološkega portreta, kljub temu je v njihovih zapisov mogoče razbrati, da je bil **svoboden do družine in prevladujočih religioznih kast**, svoboden pri izbiri prijateljev in učencev, svoboden do javnega mnenja in navad. Svojim domačinom ni dovolil, da bi mu narokovali, kako naj se obnaša in kaj naj dela. (Mr 6,1-6) Bil je svoboden tudi **do postave**, napadal je farizeje, pismouke in saduceje, ker so si prisvojili pravico do razlaganja postave in zakrivali pristen odnos do Boga. Pokazal je svobodo do sobote in do templja. Svojo svobodo je plačal najprej z odrinjenostjo in potem s smrtjo.

Kot oseba je Jezus **deloval zelo pristno in spontano**, ni bil izumetničen, ni se oddaljeval od ljudi, srce je imel odprto za uboge in male, čeprav je imel stike z ljudmi višjih slojev. Marsikdaj je **s svojo svobodo povzročil konflikte**. Spotikali so se nad njim, da se druži z ljudmi, ki niso bili na dobrem glasu: s pobiralci davkov za Rimljane, z grešniki, reveži in celo s pocestnicami. Imel je prijatelje, ljudje so bili presenečeni, ko so videli njegovo bolečino ob grobu prijatelja Lazarja. Imel je tudi lepe odnose z ženskami: z Marto, Marijo, z Marijo Magdaleno ... Pri razpravi o ločitvi je poudaril enakost spolov in se zavzel za trdnost dane privolitve. (Mt 19,6) Bil je svoboden do političnih oblastnikov in je odkrito spregovoril o njihovih dejanjih. O Herodu je rekel, da je lisjak, (Lk 13,32) sicer pa se ni spuščal v politične razprave.

Sodobniki so občudovali Jezusovo svobodo, ta je bila **povezana z njegovo avtoriteto**. Evangelist je zapisal: "Strmeli so nad njegovim naukom, kajti učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast, in ne kakor pismouki". (Mr 1,22) Še bolj kot samo oznanilo sta svoboda in avtoriteta naredili velik vtis na ljudi, bili sta izraz in potrditev njegovega zavedanja samega sebe. Njegove besede so bile prežete s svobodo, pogumom, premočrtnostjo, spregovoril je brez strahu, izmikanja in popuščanja pred ovirami. Ni bil vzvišen nad ljudmi, tudi ni preziral preprostega ljudstva. Odnos **do ljudi je bil spoštljiv, resničen, dobrohoten, usmiljen**. Očitali so mu preveliko svobodo do hrane in pijače. (Mt 11, 18-19) Ni mu bilo pod častjo udeležiti se svatbe in piti vino, čeprav se je za takega učitelja zdelo nenavadno.

V govoru na gori je razkril, kako je **svoboda notranje gibal njegovega sinovskega odnosa do Boga in do ljudi**. Farizeji, saduceji in pismouki so se ustrašili njegove svobode in so ga imeli za nevarnega. Nekateri so ga celo obsojali, da uporablja magijo, ko osvobaja obsedene. Sam je **ostal pri odločitvi, da bo šel v Jeruzalem**, čeprav je vedel, kaj ga je tam čakalo. Ta pot svobode se je končala na veliki petek, ko je Jezus pokazal polno oblast nad sabo in se ni upiral nasilju, ki se je nanj zgrnilo. Morilec je odpustil in se zaupal Očetu v roke. Pomembna je **povezava med Jezusovo svobodo in pokorščino**. V pokorščini Očetu je bil izvir njegove svobode v življenju in trpljenju, vse do konca. Vse življenje je služil Očetu in izpolnil njegovo voljo, zato tudi ni imel greha. Iz te notranje naravnosti je sijala njegova dobrohotnost in iskrenost. S tem je **razodel Božjo svobodo**, ki je svoboda reda, solidarnosti, svoboda od vseh zunanjih in notranjih sužnosti, svoboda ljubezni in presenečenj. (Gal 5,13) Taka svoboda more biti podoba vsaki človeški svobodi, da ga lahko posnemamo. Veliko sporočilo evangelija je osvoboditev od vsega, kar ni življenje, pa tudi osvoboditev od zunanjih stanj in pogojevanj, ki jemljejo ljudem dostojanstvo. Ta **svoboda je dar Jezusovega Duha**, kot je zapisal apostol Pavel. (2 Kor 2, 17)

GORICA Občni zbor Skupnosti družin Sončnica

V dvajseto leto delovanja z novim vetrom!

Ob predvajanju številnih diapozitivov, ki pričajo o pestrem delovanju v preteklem letu, je v nedeljo, 27. januarja, v Močnikovem domu v Gorici potekal redni letni občni zbor Skupnosti družin Sončnica, društva, ki - okrog Slovenskega pastoralnega središča - združuje naše družine in z najrazličnejšimi pobudami skrbi za rast in razvoj žive skupnosti.

Odbornica Mirjam Bratina in predsednica Katerina Ferletič sta prebrali poročilo upravnega odbora za leto 2018, v katerem sta poudarili, da je SD Sončnica z letom 2019 stopila v dvajseto leto obstoja in delovanja. "Društvo je v vseh teh letih negovalo vrednote, ki so temelj družinskega življenja, njihovim mlajšim in starejšim članom je skušalo omogočiti, da so se srečevali in si med seboj pomagali". Delo društva je koristno in pomembno za celotno skupnost: prireja srečanja in razne pobude kulturnega, vzgojnega in družabnega značaja, s čimer spodbuja sodelovanje med slovenskimi društvi in skrbi za medgeneracijsko povezovanje družin.

foto dd

Januarja 2018 je skupnost izvolila novo vodstvo, februarja in marca je organizirala niz dobro obiskanih strokovnih predavanj o sodobnih družbenih, verskih, vzgojnih in kulturnih tematikah. Že četrto leto je Sončnica priredila tečaj telovadbe na prostem, ki ga vodi prof. Aldo Rupel: okrog 30 udeležencev je tako lahko spoznalo in odkrilo manj znane kraje na Goriškem. Organizacijsko zahtevna pobuda, ki jo v poletnem času organizira Sončnica v sodelovanju z AŠZ Olympio in Mladinskim domom, je poletno središče za otroke v Zavodu Sv. Družine; lani je potekalo od 13.6. do 12.8. Ob koncu avgusta je odlično uspelo tudi večdnevno potovanje članov in prijateljev po Švici z ogle-

dom njenih turističnih znamenitosti. Družinam z majhnimi otroki je Sončnica poleti omogočila letovanje v koči sv. Jožefa v Žabnicah in duhovni vikend v Logu pod Mangartom. "Nove pobude so med mladimi družinami pripeljale nov veter", zato je društvo v sodelovanju s štandreško dekanijo 30. decembra, na nedeljo Svete Družine, pripravilo družinski dan z mašo in predavanjem zakoncev Aleša in Marinke Čerin. Mladinska gledališka skupina O'Klape je lani še zadnjič uprizorila mijauzikal *Obuti maček*: igro so na Goriškem, Tržaškem, v Sloveniji in Avstriji odigrali 22-krat. Člani skupine so bili soudeleženi pri velikem projektu, ki ga je čez poletje izpeljal KC Lojze Bratuž,

Sanja Vogrič je režirala otroško spevoigro *Kresniček*. Jeseni je ZSKP zaupala Sanji Vogrič režijo jubilejne 60. Ceciljanke. O'Klape je jeseni začela s pripravami izvirnega muzikala. V začetku decembra je gledališka otroška skupina O'Klapica odigrala prizorček na miklavževanju v Močnikovem domu. Člani Sončnice redno sodelujejo s Slovenskim pastoralnim središčem v Gorici, udeležujejo se sestankov ZSKP in skrbijo za svoja socialna omrežja.

Blagajnik Marjan Vogrič je na občnem zboru predstavil obračun, Valentina Jarc pa poročilo nadzornega odbora. Predsednica je nato predstavila še program za leto 2019: 20-letnico nameravajo obeležiti s *Srečanjem pod lipami* na dan ustanovitve društva, 13. junija, na katerem bi razvili pogovor o vrednotah, delovanju in načrtih društva z različnih pogledov; v nedeljo, 16. junija, pa bi pri sv. Ivanu imeli mašo, ki bi ji sledilo skupno kosilo. Na programu so še nov muzikal O'Klape, predavanja, v postnem času dan družine s predavanjem za starše, tečaj telovadbe na prostem, poletno središče, večdnevno potovanje, letovanje v Žabnicah, ob koncu avgusta duhovne vaje, igrice O'Klapice za miklavževanje, 30. decembra dan družine v sodelovanju s štandreško dekanijo. Idej torej ne manjka, dobre volje niti.

Kratke

Bog vas živi, g. Jože Markuža!

Gospodu župniku Jožetu Markuži smo v Zgoniku nazdravili za rojstni dan s čajem in buhtelnimi.

Doberdob / Blagoslov otrok

Tudi letos smo imeli v naši župniji blagoslov otrok. Zaradi počitnic nas ni bilo veliko. Prvič pa so nam otroci poklonili glasbeni trenutek, ki je razveselil vse prisotne. / T. P.

Panama / Svetovni dan mladih

Mladi so navdušeno sprejeli papeža Frančiška, ki je bil od 23. do 28. januarja na apostolskem potovanju v Panami. Osrednji dogodek Svetovnega dneva mladih, dneva veselja in praznovanja mladih kristjanov, je bila - po sobotnem bdenju - nedeljska sv. maša na planjavi sv. Janeza Pavla II., ki se je udeležilo okrog 700 tisoč mladih iz vsega sveta. Tam je papež tudi napovedal, da bo naslednji SDM v Lizboni leta 2022. Več prihodnjič.

Pomembno priznanje za zavzetega glasbenika

Papeško odličje za Iva Kralja

V četrtek, 24. 1. 2019, je bil v župnijski cerkvi svetega Pelagija v Šempolaju praznično uglaseno božično-novoletni koncert. Glasbeni dogodek je bil obenem lep okvir za slovesnost, ki je pomembna za vso župnijo, ki ob Šempolaju povezuje še Trnovco, Praprot, Prečnik in Slivno. Župnija se je namreč oddolžila dolgoletnemu pevcu, organistu in pevovodji Ivu Kralju, ki je iz rok domačega žup-

Ivo Kralj je postal šempolajski organist po smrti Bruna Kuka pred kakimi 25 leti in pri tej 'službi' še vedno vztraja, čeprav bi si želel, kot je sam zapisal, da bi mladi glasbeniki, ki jih v župniji ni malo, pripravili vsaj za Božič in Veliko noč presenečenje in naštudiral kakšno mašo ali vsaj nekaj pesmi, da bi tako obogatili praznično liturgijo. Svojemu organistu so seveda čestitali člani farnega zbora iz Šempolaja in dirigentka Aleksandra Pertot, ki je z Žensko vokalno skupino Barkovlje oblikovala prvi del tega doživetega glasbenega večera v Šempolaju. Lepo uglasene pevke, ki so si izkušnje nabirale že v mešanem zboru Milan Pertot, so predstavile deset božičnih, slavnih in Marijinih

nika dr. Jožka Markuže prejel papeško odlikovanje *Pro Ecclesia et Pontifice*. Ob pergamentu s podpisom papeža Frančiška in latinsko utemeljitvijo priznanja za zasluge na področju cerkvene glasbe je prejel še posebno zlato odličje. Po vročitvi je prisotne na kratko nagovoril sam Ivo Kralj, ki se je zahvalil za to veliko priznanje in povedal, da je začel peti v domači župni cerkvi daljnega leta 1936, ko je tedanji organist Stanko Zidarič zbral otroke in z njimi naštudiral kar nekaj pesmi, ki so jih izvajali med mašami. Na kor pa je stopil, ko je bil star 15 let. Spomnil se je tudi svojega očeta, ki je bil glasbenik in je učil petje, a tudi godbo na pihala, in ga je navdušil za glasbo.

pesmi. Pri nekaterih so se izkazale tudi solistke, posebno vzdušje pa je ustvarila harfistka Tatiana Donis, ki je spremljala petje. Organist prof. Mirko Butkovič je na šempolajskih pnevmatskih orglah bratov Valičec poustvaril šest krajših božičnih skladb in pastoral, med drugim zanimivo skladbo češkega skladatelja Brixija, in svoj nastop sklenil z močno izpovedno Pastoralo Cesarja Francka ter dal prisotnim zaslutiti liturgični pomen orgelske glasbe. Praznični večer se je nato nadaljeval v bolj sproščenem vzdušju v bližnjih toplih društvenih prostorih v šempolajski Štalci.

V.J.

Pismo

Ob smrti organista Andreja Pegana

Dragi Andrej, ko me je na dan nedolžnih otrok v uredništvo poklical vratar, da si prišel mimo in sprašuješ po meni, si res ne bi mislil, da me bodo že po dobrem tednu dni poklicali iz katarske bolnišnice, če bi lahko prišel v oddelek, ker se braniš, da bi ti dali infuzijo. Povedali so mi, da so te sprejeli v bolnišnico 2. januarja, ker si se počutil slabo in si bil močno dehidriran, a da ne moreš zauživati hrane in piti. Res sem te našel na stolič pred kottičkom za kavo, ob tebi je bila bolničarka, ki mi je rekla, naj te skušam prepričati, da se sam vrneš v sobo. Zdravnica si je tvoj primer vzela močno k srcu, a žal je tvoje stanje le pešalo. Irma, Ivica, tvoj bratranec Fulvio, gospa Rita in še nekatere osebe, ki so te obiskovale, so mi sproti poročale, da hitro pešaš, in zelo mi je žal, da nisem v sredo (23. 1.) zvečer, potem ko sem končal službo, le prisluhnil notranjemu glasu in šel na Katinaro, a bilo je pozno in sem se odločil, da je bolj primerno, če obisk preložim na dnevne ure naslednjega dne. Ponoči sem sanjal o tebi in naslednje jutro so mi sporočili, da si zvečer umrl.

Odkar je morala tudi gospa Rita, ki te je oskrbovala zadnja leta, na operacijo in nato menjati stanovanje, te je socialna služba premestila v dom. V zadnjem letu si tako čez dan veliko krožil po Trstu, včasih tudi s harmoniko na rami in si kje kaj zaigral, ob slabem vremenu pa si kratkočasil druge stanovalce doma. Andrej, odkar si bil operiran na grlu, si bil res revež. Da smo se s teboj lahko sporazumevali, si pisal le kratka gesla. Večkrat smo tako morali uganiti, kaj hočeš povedati, in si le prikimal ali odkimal, a bil si v svojem svetu vesel, še zlasti, ko si bil pri svojem elementu, glasbi.

Da, glasba. Bil si glasbenik širokega

znanja in velike občutljivosti, tudi sklad si. Med raznimi pesmimi in instrumentalnimi etudami si jeseni 2012, ko si dopolnil 50 let, napisal *Kratko mladno mašo* v spomin na svojega strica, duhovnika Dominika Pegana, pri katerem si, ko je prebival v Portorožu, preživel kar nekaj časa na okrevanju in se dobro popravil. Zveza cerkvenih pevskih zborov ti je skladbo

izdala in je bila notni dar udeležencem revije otroških in mladinskih zborov *Pesem mladih* leta 2013. Mašo pa si posvetil stricu, ker te je spodbujal, ti prinašal note in te končno tudi navdušil za orgle. Svojo glasbeno pot si namreč začel kot harmonikar, ki je že zelo mlad pokazal velik glasbeni talent, veliko si nastopal sam in z ansamblom Miramar. Na tržaškem konservatoriju Tartini si nato končal študij orgel in kompozicije in že kot študent pogosto koncertiral na Tržaškem, a tudi v Sloveniji, Italiji in po Evropi. Po diplomu si nekaj časa tudi poučeval orgle v Luccii, a prav tisto leto si zaradi spleta težkih preizkušenj tudi zbolel. Vendar si kljub boleznim, s katero si se soočal več desetletij, vrsto let redno igral pri slovenski maši v Barkovljah in pri Svetem Vincenciju v Trstu. In prav pri Sv. Vincenciju si na novega leta

dan še zadnjič sedel za orgle in spremljal petje pri praznični maši, a si se že počutil slabo in naslednjega dne so te sprejeli v bolnišnico.

Glasba ti je dajala življenjsko voljo. V mladih letih sicer tudi košarka, saj si bil dober igralec in tudi trener. Pogosto si prihajal s posebnimi predlogi za koncerte. Tako si s pomočjo ZCPZ in priložnostnega zbora pri sv. Silvestru v Trstu aprila 2011 izvedel zanimiv poklon J. S. Bachu in njegovim priredbam protestantskih koralov. Zbor, ki ga je vodila Tamara Stanese, je izvajal koral, ti pa si nato predstavil orgelsko obdelavo liturgične pesmi. Vmes si imel še nekaj izkušnja za vse nas, ki smo se koncerta udeležili, in tisti večer si se mi za trenutek spet zazdel tisti pogumni in veseli Andrej, ki je daljnega leta 1977 s svojim bratom Štefanom s 'cinquantinom' prišel na obisk skavtskega tabora, ki je bil na Vojskem, kjer je takrat sotoril tudi tvoj svetoivanski vod, ali tisti Andrej, s katerim sva obiskovala cerkve v Brdih in Vipavski dolini, na Sveti Gori in kje po Krasu, da si preizkušal razne orgle in užival ob prelivanju zvokov v cerkvenih ladjah.

Dragi Andrej, veliko je lepih in žalostnih spominov, marsikaj bi lahko še zapisal: o tvojem vodenju Tržaškega mešanega zbora, o sodelovanju s Partizanskim zborom, o dogodivščinah med služenjem vojaškega roka, a naj bo dovolj.

Končno si našel mir in doživel polnost Harmonije, ki vse urejuje in vsemu daje svoj red. Ko si zagledal večno svetlobo, si se gotovo pozanimal, kje imajo kakšne orgle, in se spet umirjeno zamislil ob koralu umirajočega Bacha *Vor deinen Thron tret' ich hiermit* in se z zaupanjem zazrl v Njegovo milostno obličje.

Prepričan sem, da te je povabil med svoje zveste pevce.

Zbogom, dragi prijatelj!

Tvoj Marko
Devin, na god sv. Tomaža Akvinskega

Seminar za učitelje, ki poučujejo v slovenščini v tujih državah

Učiteljice iz daljnih držav v vrtcu Ringaraja

V petek, 25. januarja, so otroci, vzgojiteljice in drugo po-možno osebe goriškega vrtca Ringaraja sprejeli prijazne učiteljice, ki so prišle v goste iz daljnih, čezoce-anskih držav. Uvodni pozdrav je imela učiteljica Verena Čevdek, ki je spregovorila o začetnih težavah poučevanja slovenščine otroke, ki prihajajo iz mešanih zakonov ali iz povsem italijansko govorečega okolja, o dobrih rezultatih, ki jih med šolskim letom dosežejo, in o upanju, da bi otroci nadaljevali šolanje v slovenskih šolah. Malčki pa so nato navdušeno zapeli tri pesmice in ustvarili prijazno vzdušje.

Foto Katja Ferletič

Srečanje je potekalo v sklopu seminarja za učitelje, ki poučujejo slovenščino in druge predmete

v Šempetru pri Gorici (23. - 26. januar) in v Ljubljani (27. januar - 1. februar). 18 učiteljic iz Argentine, Kanade, Avstralije in Egipta je v spremstvu koordinatorke seminarja Andreje Duhovnik Antonin in Eve Jurman z Zavoda RS za šolstvo ter predstavnice Urada Vlade RS za Slovence

v slovenščini v tujih državah. Seminar organizirata in financirata Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, strokovni program pa pripravi Zavod RS za šolstvo. Seminar je potekal od 23. januarja do 1. februarja 2019

KF

Prejeli smo

Dodatek k Srečanju pod lipami z dne 17. 1. 2019

Prisostvovala sem Srečanju pod lipami, ki je bilo posvečeno 60. obletnici ustanovitve ZSKP na Goriškem. Pozorno sem sledila govorom petih govornikov. Prvi med njimi se je oglašil dr. D. Paulin, ki je v svojem posegu zelo bežno omenil že predhodno kulturno delovanje v zdaj zapuščenih in zanemarjenih stavbi na Placuti. Po mnenju gospoda Paulina naj bi vsa tedanja kulturna zasluga šla g. Mirku Fileju, ki je prišel na Goriško leta 1952 in poučeval na učiteljski glasbo ... Takrat so bila najtežja politična leta že za nami in sovražni duhovi skoraj pomir-

jeni, vojne vihre pozabljene!! Vsi vemo, da je bila najhujša doba v prvi polovici 20. stoletja: fašizem, vojne grozote in postfašizem! Doba, ko nismo imeli kulturnih domov in je bilo vsako delovanje in pisanje v slovenščini, bodisi versko kot laično, strogo prepovedano. Z raznimi posegi in večkratnimi prošnjami je msgr. dr. Miroslav Brumat vendar dosegel, da so se lahko darovale sv. maše v slovenskem jeziku, ampak samo v zelo zgodnjih jutranjih urah! Kot voditelj vseh slovenskih Marijinih družb je moral poučevati petje na svojem domu, ker drugje ni bilo

mogoče; zaradi tega slovenskega poučevanja ga je kvestor večkrat klical na zagovor, kot tudi za naše mini nastope v zavodu Notredam in v palači grofov Lanthieri, ki so nam dvorano ponudili. V letu 1945 smo vendar prišli do uporabe dvorane na Placuti, toda tudi za to ni bilo enostavno! Msgr. Brumat je moral poskrbeti za dodatni izhod na teraso, ker drugače bi, zaradi državnih predpisov, ne mogli in ne smeli nastopati javno. Nujno potrebna sta bila dva izhoda – kot pravijo "dura lex, sed lex". Tedaj se je začelo živahno kulturno in glasbeno delovanje. Naši dijaki so navdušeno nastopali in ustvarjali kulise za različne predstave. Družinski koncertni klavir je služil za poučevanje, pa tudi za spremljavo nastopov. Gospod voditelj je pošiljal na lekcije petja k profesorici Gölmeyr, nekdanji dunajski operni pevki; med učenkami je bila znana soprani-

stka Mira Brajnik. Dijakinje pa so prejemale lekcije angleščine pri grofici Nicoletti Coronini. V palačo Coronini, k lekcijam angleščine, so tedensko navdušeno hodile tudi tedanje licejke. Naj omenim samo nekatere; med njimi so bile Lojzka Bratuž, Mirjam Brumat, Vida Bitežnik, Čiči (Bogdana) Bratuž, Irena Vetrih. Še mnogo bi se dalo napisati o tej dobi, a prišla je nenadna smrt in leta 1950 je ugasnilo še mlado in delavno življenje msgr. Brumata! Dr. Humar se ga je večkrat spominjal, o njem pisal in skušal nadaljevati njegovo delo in njegove ideale. – Naša slavna pesnica Ljubka Šorli Bratuž pa mu je posvetila nepozaben sonet: Zaspal je mož.

Tako – hvala za pozornost in ne pozabimo na naše korenine. Hvaležni bodimo svojim dobrotnikom, ki jih že dolgo ni več!

Dr. Irena Brumat Vrtovce

39. Božični koncert v Ronkah Doživeto petje MePZ Jazbine - Pevma

V nedeljo, 13. januarja, so v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah zazvene nežne božične pesmi. Kot že vrsto let so slovenski društvi SKRD Jadro, SKRŠD Tržič in ŽePZ iz Ronk, ki se trudijo ohraniti slovensko kulturo v Laškem, v sodelovanju z župnijo sv. Lovrenca, priredili tradicionalni koncert božičnih pe-

smi. Po uvodnih pozdravih in pri-ložnostnih mislih, ki sta jih v ita-lijanščini in slovenščini prebrali člani društva Jadro Silvia Baglieri in Giuliana Fontana, je zapel MePZ Pevma - Jazbine, ki ga zav-zeto vodi Zdravko Klanjšček. Zbor je nastal pred kratkim. Ko je or-glanje v pevski cerkvi prevzel Zdravko Klanjšček, ki je že dolgo

let organist na Jazbinah, se je pri pevcih obeh cerkvenih zborov porodila misel, da bi se zbora združila. Ta novi sestav naj bi bogatil bogoslužja ob pomem-bnejših cerkvenih praznikih. Tako lahko tudi pevske tedenske va-je potekajo lažje, saj so skupne in so lahko izmenično v Pevmi in na Jazbinah. Z združitvijo dveh zbo-rov se je nedvomno zvišala tudi kakovost petja. Novonastali zbor je že večkrat nastopal na raznih prireditvah, ki jih prireja Združenje cerkvenih pevskih zbo-rov in Zveza slovenske katoliške prosvete. Zbor seveda vselej daje prednost bogoslužnim obredom. Najraje izvaja skladbe slovenskih avtorjev, posega pa tudi po glasbe-ni literaturi sosednjih narodov. Tudi na ronškem koncertu so se oglašale predvsem mile slovenske božične melodije. Kar nekaj jih je bilo v priredbi priljubljenega pri-morskega skladatelja Ubalda Vrabca. Naj jih omenimo: *Radujte vsi krogi se zemlje* (Matija Tomc), *Marija, daj mi Jezusa* (F. Gržinčič – M. Filej), *Molite kleče Zveličarja* (Ivan Zupan), *Poslušajte vsi ljudje* (prir. Ubald Vrabec), *Bila je noč* (Ubald Vrabec), *Zveličar nam se je rodil* (A. Vauken – Sicherl), *Počivaj milo detece* (France

Ačko), *Zvezde gorijo* (Matija Tomc), *Otrok v božični noči* (Aleksander Vodopivec). Tudi na tem koncertu je seveda našla primeren prostor *Sveta noč* Franza Gruberja, ki vedno ustvaja čarobno božično vzdušje. V l. 2018 je bilo 200 let, odkar je na-stala ta izredno priljubljena pe-sem. Žal je iz programa izpadel orgelski intermezzo treh skladb iz 18. sto-letja, ker je izvajalec, organist Mir-ko Butkovič, zbolel. Tako je name-sto njega za orgelske spremljave nastopajočemu zboru zadnji tre-nutek priskočila na pomoč orga-nistka iz Krmina Elisabetta Moret-ti. Vseh deset skladb, ki jih je za-pel zbor, je predstavila v itali-janščini in slovenščini zala Brika Jana Štekar. Na koncu občutenih izvedb izbra-nih pesmi se je za lepi večer zah-valil še župnik Renzo Boscarol, ki je dal na razpolago cerkev. Spom-nil se je na preminulega profesor-ja Alojza Rebulo in pohvalil vsa-koletno prireditvev slovenskega življa v Laškem. Nato so se v bližnji gostilni domačini sestali s pevci, da bi okusili dobrote prid-nih domačink, skupaj zapeli in pokramljali.

Karlo Mučič

Ob izgubi dragega očeta SLAVKOTA KLANJŠČKA

se iskreno zahvaljujemo župnikom Marijanu Markežiču za duhovno spremljanje med boleznijo in besede tolažbe pri pogrebnem obredu, Ambrožu Kodelj in Karlu Bolčini za somaševanje, županji Franki Padovan za poslovilni govor, pevcem za občuteno petje v cerkvi in na pokopališču, družinski zdravnici dr. Giuseppini Bernardi za strokovno zdravniško pomoč ter vsem, ki ste kakorkoli počastili njegov spomin.

Otroci z družinami

Števerjan, 28. 1. 2019

Obvestila

KD Sabotin vabi v Štma-ver na tridnevno praznovanje sv. Valentina, ki bo potekalo od petka, 15., do nedelje, 17. februarja, v stari šoli v Štmavru. V petek bo ob 20. uri turnir v briškoli. V soboto ob 20. uri pa bo na sporedu kulturni program s predstavitvijo publikacije Drobcu zgodovine Štmavra, ki je izšla ob 30-letnici delovanja KD Sabotin. Večer bodo popestrili plesna skupina DANCE & pression sekcije A 3. razreda SŠ. I. Trinko iz Gorice, MoPZ Štma-ver pod vodstvom Nadje Kovic in Ženska vokalna skupina Rupa-Peč, ki jo vodi Zulejka Devetak. V nedeljo, 17., pa bodo od 10. ure dalje delovali kioski s tipičnimi jedmi in predvsem s tradicionalnimi Valentinovimi štruklji. Ob 14. uri bo slovesna sv. maša v vaški cerkvi. Vsi toplo vabljeni.

Goriška občinska sekcija Slovenske skupnosti sporoča, da je od 22. januarja naprej sedež stranke na drevoredu 20. septembra 118 v Gorici odprt za javnost vsak torek od 17. do 18. ure.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja od 7. do 12. aprila letovanje v Termah Olimia. Vpisovanje in informacije po tel. 0481-884156 (Andrej F.) do 29. januarja.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v četrtek, 14. februarja, na dan sv. Valentina, izlet samo z enim avtobusom v Lipico za ogled kobilarne. Sledilo bo družabno srečanje v gostilni Sardoč v kraju Prečnik (Devin-Nabrežina). Vpisovanje po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 3461206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.). Avtobus bo odpeljal ob 9.30 uri s trga Medaglie d'oro/Goriška v Gorici z običajnimi postanki.

Prispevke za Slovenski center za gla-sbno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana la-hko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (ul. Kugy 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVUT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informa-cije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za Novi glas: Zavod Sv. Družine 100 evrov, Maria Porovne, Kanada, 100 evrov; ob nabirki za katoliški tisk daruje Slovensko pastoralno središče – Gorica, 100,00 evrov. **V spomin** na pred kratkim premi-

nulega dragega prijatelja Stanka Klanjščka, namesto cvetja na grob, daruje družina Antona Podveršiča 50 evrov za Novi glas in 50 evrov za Števerjanski vestnik.

V spomin na dragega Miroslava Devetaka darujejo: Malči in sinovi 150 evrov za Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela; sestra z družino 50 evrov za ogrevanje v cerkvi in 50 evrov za PD Vrh Sv. Mihaela.

Cestitke

V nedeljo, 3. februarja 2019, praznuje 29. rojstni dan preljudi **Aron Podveršič**. Iskrena voščila mu iz srca izrekajo in mu želijo veliko lepega in dobrega nona Marica, nono Tonče, mama Cinzia in tata Jadran.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 1. 2. 2019 do 7. 2. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 1. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 2. februarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 3. februarja ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 4. februarja (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 5. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 6. februarja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Fašistično taborišče Gonars 2. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 7. februarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtekov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

*Mihael in Julija
sta bratca dobila
očka dal mu je ime
ELIJA.*

*Mamica Sara se veseli,
z njo smo srečni tudi mi.*

PD VRH SV. MIHAELA

OŠ LJUBKA ŠORLI - ROMJAN in DRUŠTVI JADRO in TRŽIČ
v sodelovanju z ZDRUŽENJEM STARŠEV

vabijo na

**PREDSTAVITEV NOVE PESNIŠKE ZBIRKE
LJUBKE ŠORLI**

v četrtek, 31. januarja, ob 18. uri v šolski dvorani

O knjigi bo spregovoril urednik Igor Tuta. Sledi odpri-te nove šolske knjižnice "BiblioŠorli"; nastopajo Sanja Vogrič, šolski zbor pod vodstvom Lucije Lavrenčič in Veronike Grassi.

PIKA NA (PESM)I

Majda Artač Sturman

Vrtnica večne pomladi

Na strminah svojega bitja,
kjer je tišina največja,
se odet s plaščem skrivnosti
drzno presnavljam
v novo, svetlejšo obliko
in opazujem,
kdaj se bo znova zdanilo,
kdaj bo spet spregovorila svetloba.

Tedaj bom sunkoma švignil,
drzna, poduhovljena ptica,
v plamen novega rojstva.

Tam bom pognal korenine,
se globoko zasidral
v jedro sončnega tkiva
in bom končno bujno vzcvetel,
vrtica večne pomladi,
ki bo praznično odišavila
prasketajočo barvitost
večnostinega diha.

Ivan Tavčar

V spremni besedi pesniške zbirke *Vrnil bom svoj obraz (Mladika 2018)* je Majda Cibic o tržaškem pesniku, ki se v svojih italijanskih in večjezičnih zbirkah podpisuje tudi kot *Giovanni (Ivan) Tavčar*, napisala: "Svoj pesniški korak usmerja po samosvoji poti ob oplajanju treh različnih kultur: slovenske, italijanske in nemške in v okviru večjezičnosti stremi po odprtosti duha in medsebojnega sprejemanja, kar predstavlja v današnjem globalizacijskem procesu že skoraj neizogibno danost". Po brskala sem po eni izmed avtorjevih zbirk, in sicer trojezični z naslovom *Il profumo delle memorie. Čarobna piščal. Das Schiff der Ewigkeit tutet ungeduldig (Il Convivio Editore 2017)*, in (o)cenila Tavčarjevo jezikovno prožnost in gibljivost. Med nemškimi verzi sem iskala preprostejše (meni razumljive) in v njih zasledila ritem in valovitost zvoka, med slovenskimi pa je moja pozornost pritegnila *Vrtnica večne pomladi*.

Pesem žari v lepoti svetlobe in pozitivne naravnosti. Vse prešinja vera, da je vredno živeti, da je človeško bitje ustvarjeno za velike podvige. Ena sama hvalnica življenju, v kateri se lirski subjekt osmišlja v harmoničnem sozvočju z naravo, z njenim presnavljanjem in cvetenjem. Na notranje dogajanje opozarja izrazita raba

glagolskih oblik, osebnih in neosebnih (denimo deležnikov *odet*, *poduhovljen* in *prasketajoč*). Ena sama svetloba, na hrapavost (ali bolje neravnost) človeške eksistence kažejo edinole *strmine*, vse utriplje v skrivnostni bivanjski zadoščenosti. V ospredju miselne, izpovedne lirike so pojmovni samostalniki, ki jih pesnik povezuje s konkretnim (*strmine svojega bitja*, *plašč skrivnosti*). Razpon stanj niha od spiritualnosti do čutnosti zaznav, od poduhovljenosti do ozemljenosti, zdi se, kot da na lirski subjekt delujeta dve nasprotujoči si sili: ena kipi navzgor (*bom švignil*) in se uteleša v prišpodobi *drzna*, *poduhovljena ptica*, druga išče korenine (*se globoko zasidral*) in rast v naslovni metafori vrtnice, simbola večnosti. Veliko izrazov sega na pomensko polje svetlobe (*v novo*, *svetlejšo obliko*; *v jedro sončnega tkiva*), ki daje moč. V ta lok se vključujejo asociacije s pojavom ognja in vonja, kot na primer v verzih "*v plamen novega rojstva*" ali "*bo praznično odišavila/ prasketajočo barvitost/ večnostnega diha*". V ta semantični prostor spada tudi raba *anafore* in *aliteracije*:

"in opazujem,
kdaj se bo znova zdanilo,
kdaj bo spet spregovorila svetloba".
Prefinjenemu očesu (ali ušesu) ne bo ušla zvočnost asonanc na koncu nekaterih verzov, predvsem prvega in zadnjega (*bitja*, *ptica*, *tkiva*, *diha*). Pesnik odstira tančice bivanjske tematike, a obenem nanjo nanaša nove motivne plasti z odločnimi zamahi barvitosti, eksistencialne polnosti in življenjske svetlobe. Šele po večkratnem branju pesmi in pregledu napisanega opazim, da nikjer ni besede o trnih, ki jih premore vrtnica – a vrtnica večne pomladi očitno ne, saj je nekaj posebnega.

Slovenski minister za kulturo je moral odstopiti Sramota za vso družbo in še posebej za kulturo!

Slovenski premier Marjan Šarec je v ponedeljek, 28. januarja, sprejel odstop ministra za kulturo Dejana Prešička, želi pa, da odideta tudi državna sekretarja. Ob tem je po poročanju Slovenske tiskovne agencije spomnil na nekatere dosežke ministra oziroma stvari, ki jih je minister premaknil, a ocenil, da so odnosi na ministrstvu skrhani do te mere, da si ne zna predstavljati, kako bi lahko dosedanja zasedba delala naprej: "Ne morem mimo dejstva, da so odnosi na ministrstvu skrhani do te mere, da se pravzaprav v tej zasedbi ne da več delati oziroma si niti sam ne predstavljam, kako bi sedanja vodilna ekipa po vsem, kar se je zgodilo, lahko delala naprej. Zato odstop ministra in z njim celotnega vodstva ministrstva sprejemam. Predvsem zaradi umirjanja situacije na ministrstvu, zaradi vrnitve nekega normalnega stanja in da se bo lahko vse, kar je nedorečenega, in vse, kar je problematičnega, začelo reševati". Pri tem je premier izrazil željo, da mu stranka SD čim prej predstavi novega kandidata za ministra in tudi za oba državna sekretarja, kajti če ne odide celotno vodstvo ministrstva, bo nad vodenjem tega ministrstva "vedno senca dvoma". Potrebna bo veliko dela in veliko samorefleksije, zakaj so odnosi na ministrstvu tako skrhani, novo vodstvo pa bo moralo to situacijo urediti, je povedal. Ob tem je spomnil na dejstvo, da je bilo v preteklem mandatu na ministrstvu vloženih 74 prijav zaradi mobinga. Prešiček premierjeve odločitve ne bo komentiral, saj je svoje že navedel v odstopnem pismu, ki ga je premierju poslal v nedeljo. Do tu groba kronika dogajanja, ki meče grdo, temno luč na vso slovensko kulturo, pravzaprav na ljudi, ki so

odgovorni za kulturno dogajanje v Sloveniji. Kako hudo je stanje, priča tudi pismo predsednice Društva slovenskih pisateljev Aksinje Kermauner, ki je zapisala, da v "Društvu slovenskih pisateljev ocenjujemo, da bi se ob burnih in odmevnih medijskih odzivih na kaotično stanje v slovenski kulturi morali nujno ozreti na globlje in trdovratne probleme v kulturni sferi, na katere pa ustvarjalci zamen opozarjamo že vrsto let. Pisatelji vidimo aktualno dogajanje predvsem kot posledico dolgotrajnega političnega podcenjevanja in zapostavljanja področja kulture... Konflikt je bil neizbežen in po svoje tudi pričakovani, saj so razmere na številnih področjih dosegle dno, na to kažejo tudi odzivi javnosti ob nedavni kraji avtorskega dela ter ob dogodkih na Ministrstvu za kulturo... Kaos, ki smo mu priča ob aktualnem ministru in uradništvu, je torej rezultat dosedanjega političnega odnosa do kulture. V njem vidimo kulturni obraz slovenske politike. Zato v medijskih odzivih pogrešamo predvsem poglobljeno analizo vzrokov, ki so slovensko kulturno politiko degradirali na raven pritlehnega medsebojnega obračunavanja nekompetentnih akterjev, ki so slovenski kulturi predvsem v sramoto in škodo". Zares je sramota, kar se dogaja, saj kultura na Slovenskem ne sme biti pritlehno kruhorstvo in "sesanje denarja iz javnih mehov", delitev na privilegirane, naše in vaše, in ostale. Pred Prešernovim dnevom, praznikom slovenske kulture, je sedanje umazano dogajanje nazoren prikaz stanja duha v slovenski družbi in tudi kulturi, a morda tudi prvi jasen korak k razščiševanju in prepotrebni katarzi.

Jurij Paljk

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (49)

Dimitri Tabaj

Anton Štrancar (3)

Il Piccolo je poročal, da so se fašisti že mirno odpravljali domov, ko je neki mladenič blizu šturskega mostu streljal proti njim. Množica slovenskih nacionalistov naj bi tedaj obkolila fašiste in nekdo naj bi streljal z nekega okna. Prišlo naj bi torej do spopada med fašisti, karabinjerji in Slovenci. Da je šlo za običajno laž italijanske propagande, potrjuje nadaljevanje članka: "*Tako piše 'Piccolo'. Tisoč udeležencev shoda je priča, kako debele, žaljive so te laži. Ajdovščina in Šturje morejo pričati, kdo je napadel, kdo se je branil. Pribijamo, da na teh ostudnih lažeh nosijo sokrivdo lažnjivi vohuni slovenske krvi. Vipavci jih bodo sodili in obsodili v nedeljo z glasovnicami*". Ni bilo nikakršnega dvoma, da je italijanski tisk na zelo umazan način rovaril proti Slovincem. "*Pojdimo na shod, saj smo Slovenci*"! je An-

ton Štrancar bodril svoje sovaščane, naj se udeležujejo predvolilnega zborovanja. Kroglja - izstreljena iz zasede izza bližnjih topolov - mu je šla od leve strani skozi prsi v pljuča. V Gorici so ga operirali. Po operaciji so nastopile komplikacije in je umrl. Čuvala ga je do zadnjega trenutka sestra Marija. Anton Štrancar je zrastle v družini osmih otrok in z bratom Ludvikom je bil posestnik na svojem domu. Za zidarja se je izučil pri Francu Breclju v Šturjah, nato je delal v Trstu. Maja leta 1915 je bil kot vojak poslan v Galicijo, kjer je padel v rusko ujetništvo, iz katerega se je vrnil leta 1917. Neomajno je stal za pravicami svojega rodu in jezika. Goriška straža je zapisala, da je "*bil zaveden in neomajen Slovenec, ki je z vso silo svoje duše ljubil svoj dom in svojo slovensko domovino. Čital je rad časopise*

**Zmagoviti nastop zavednih Slovanov.
Poraz odpadnikov. — Kljub nasiljem naše vrste trdne.
Strahoten pritisk na Goriškem in v Istri.**

Goriška straža je 8. aprila 1924 poročala o volilnem uspehu slovenske liste. Pripravljala se je še bolj krvava represija nad Slovenci in Hrvati.

in knjige, bil naročen na "*Mladiko*" in pred vojno tudi član "*Izobraževalnega društva*". Pogumno in izredno bojevito poročanje Goriške straže moramo videti v širšem kontekstu takratnega dogajanja. Že 28. marca 1924 so na primer italijanske oblasti aretirale urednika tega časopisa Poldeta Kemperleta. Očitali so mu, da dela protidržavno propagando, in to zaradi posesti formularjev za

glasovanje, s katerimi so vse stranke poučevale ljudi, kako glasovati. Ker je bilo več kot očitno, da ni šlo za nobeno kaznivo dejanje, so ga aretirali in obsodili na osem dni zapore pod pretezo, da je žalil nekatere uradne osebe. Leopold (Polde) Kemperle iz Hudajužne je bil časnikar in publicist. Politično se je opredelil za SLS. Pisal ali uredni-koval je pri raznih časopisih, npr. pri mari-

borski Straži, Slovenskem gospodarju in Našem domu. Leta 1914 je prevzel uradniško mesto pri Čevljarski zadruzi v Mirnu. Med prvo svetovno vojno je vodil delo begunskih ustanov, medtem ko se je po vojni vrnil v Mirn in obnavljal tovarne. Z Zadružno zvezo je ustanovil mesečnik Gospodarski list. Goriško stražo, glasilo goriških Slovencev, je vodil od ustanovitve leta 1928. V času urednikovanja je bil večkrat po nekaj mesecev zaprt in po nedolžnem celo obtožen, da je prevažal orožje. Poznamo ga kot enega glavnih sodelavcev katoliškega politika dr. Janka Kralja.

Z enakim pogumom in značilno pronicljivostjo je 22. maja Goriška straža poročala o mučeniški smrti Antona Štrancarja, ki je zaradi dobljenih ran umrl 20. maja 1924.

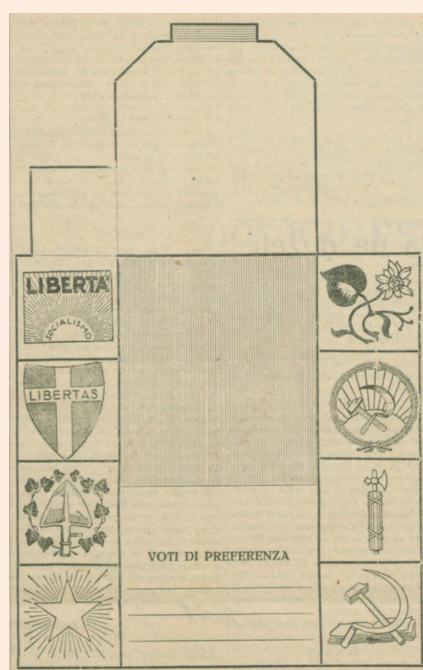
Leopold (Polde) Kemperle, pogumen časnikar Goriške straže. Italijani so ga večkrat brez nikakršnega dokaza zaprli.

Pogumen in pronicljiv članek Goriške straže z dne 22. maja 1924 o mučeniški smrti Antona Štrancarja. Na sliki: začetni del.

Štrancarjeva ulica v Ajdovščini. Na križišču med Goriško cesto in Štrancarjevo ulico najdemo spomenik Antonu Štrancarju. Postavila sta ga 5. maja 2001 občina Ajdovščina in Društvo TIGR Primorske. Na njem piše: "Na tem mestu je bil dne 30. marca 1924 na predvolilnem zborovanju smrtno ranjen ANTON ŠTRANCAR - 1880-1924 - slovenski rodoljub žrtev fašističnega nasilja".

Glasovnica za volitve leta 1924. Zgoraj desno simbol slovenske liste, ki je bila združena z Južnimi Tirolci, našimi sotrpini pod kruto italijansko okupacijo.

Koroška / Podelitev Tischlerjeve nagrade

Zaslužni prejemnik je dr. Janko Zerzer

Krščanska kulturna zveza (KKZ) in Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) sta v petek, 25. januarja 2019, podelila letošnjo najvišjo nagrado rojakov na severni strani Karavank. Prejel jo je dolgoletni predsednik KKZ dr. Janko Zerzer (1935) za življenjsko delo na kulturnem, političnem, publicističnem in pedagoškem področju.

Mag. Janko Krištof, predsednik KKZ, je povedal, da s podeljevanjem Tischlerjeve nagrade ohranjajo spomin na velikega rojaka in izpostavljajo njegov pomen za slovensko skupnost.

Predsednik NSKS dr. Zdravko Inzko je v nagovoru opisal prejemnika nagrade. Dejal je, da je večer edinstven, saj bo nagrado prejel isti človek, ki

Foto Matjaž Merljak

Foto Matjaž Merljak

je davnega leta 1979 izročil prvo Tischlerjevo nagrado. Opisal je začetek njegovega življenja v Svečah ob Dravi, šolsko dobo in dejavnosti po

vrnitvi s študija na Dunaju. Med svojimi neštetimi prizadevanji je bilo vselej prisotno tisto za ohranitev slovenskega jezika. To je bilo pravzaprav njegovo življenjsko geslo. Vedno je bil zagovornik dialoga med koroškimi Slovenci. Kjer je le bilo mogoče, je v sporih skušal najti kompromise. To velja predvsem za koordinacijski odbor Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze, ki je začel delovati leta 1969. Tako na Slovenski gimnaziji kot na Višji šoli za gospodarske poklice v Št. Petru je bil eden redkih ali pa edini profesor zgodovine, ki se je trudil, da je v pravi luči pokazal zgodovino druge svetovne vojne, usodo Slovencev v pregnanstvu, pa tudi v odporišnem gibanju. Ogromno je prispeval k dobremu kulturnemu sodelovanju s kulturniki v Sloveniji, bil je tudi pobudnik kulturne izmenjave s Slovenci v Italiji. Prireditve so se po poročanju Radia Ognjišče udeležili minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Česnik, podpredsednik državnega zbora Jože Tanko, predsednica državnoborske komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak, generalni konzul in konzulka, predstavnik krške škofije prelat Michael Krištof, predstavniki kulturnih, gospodarskih, šolskih in cerkvenih ustanov iz Slovenije, Koroške in Goriške. Kulturni program so sooblikovali komorna pevka Bernarda Fink in pianistka Monika Seher, cerkveni zbor iz Sveč pod vodstvom Damjana Oitzla ter kvartet Dobško jezero pod vodstvom Simona Triessniga. Na večeru so podelili tudi nagrade za letošnji Govorniški natečaj med mladimi rojaki.

Dr. Janku Zerzerju, kaj tudi pri nas poznamo in cenimo, gredo naše iskrene čestitke!

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

54

Beseda leta 2018 je čebela

Konec leta in začetek novega leta je čas, ko se pogosto oziramo na iztekajoče se oz. preteklo leto, čemur služijo tudi razni izbori, kot je Osebnost Primorske, Ime leta Vala 202, Delova osebnost leta ali Slovenka leta. Že nekaj let pa se izbira tudi slovenska beseda leta, kar vam je gotovo že prišlo na uho ali pa ste zanj celo glasovali. Največ glasov je na izboru, ki ga prireja Inštitut Frana Ramovša za slovenski jezik Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Ljubljane, prejela beseda čebela, njene "konkurentke" pa so bile besede (in besedna zveza): mikroplastika, skodelica kave, tekstati, sovraštvo, varda, generala, tipanka, risoroman in orbanizacija. Treba je poudariti, da ne gre za izbor najpogostejših besed, pač pa takih, ki naj bi zaznamovale preteklo leto.

Najinventivnejša beseda preteklega leta po izboru komisije pa je beseda drečka, ki naj bi pomenila vrečko, namenjeno pobiranju pasjih iztrebkov. Če se bo prijala, bo pokazal čas. Simpatičen neologizem je še beseda pofranati, ki je očitno nastala po vzorcu poguglati, torej: če rečemo, ko poiščemo informacijo s pomočjo spletnega brskalnika Google, da "poguglamo", po istem vzorcu "pofranamo", če iščemo informacijo na jezikovnem portalu fran. si. Med naštetimi so običajne besede, kot je besedna zveza skodelica kave, ki se seveda navezuje na naslov Cankarjeve črtice Skodelica kave, saj smo lani obeleževali 100-letnico pisateljeve smrti in imeli t. i. Cankarjevo leto. To, da je bila izbrana beseda čebela, je gotovo povezano s tem, da je Slovenija bila uspešna v prizadevanjih za razglasitev svetovnega dneva čebel, ki je 20. maja. Datum ni bil izbran naključno, tega dne se je leta 1774 v Breznici na Gorenjskem rodil začetnik modernega čebelarstva, ki je deloval tudi na Dunaju, Anton Janša. Pravopisno zanimiva je beseda mikroplastika, pri kateri moramo paziti na to, da jo pišemo skupaj in brez vezaja. Prav je torej mikroplastika,

ka, narobe pa mikro-plastika in mikro plastika. Enako je še pri besedah mikroskop in mikroorganizem.

Veliko prahu je lansko leto dvignila beseda generala. Generalski čin je v Sloveniji namreč prejel ženska, kar je poleg tega, da je postala tudi načelnica generalštaba, posebnost celo v svetovnem merilu. Problem se je pojavil, ker je beseda generala večpomenka, najbolj pa smo bili navajeni na njen prvi slovski pomen, in to je, da je generala – zadnja vaja pred premiero, čeprav *Slovar slovenskega knjižnega jezika* pomensko pojasnjuje, da je generala sicer ne-

koč res bila generalova žena (ta raba je danes seveda zastarela), da pa je generala lahko tudi nosilka visokega vojaškega čina. Generali lahko rečemo tudi generalica, pa ne bomo ustrelili mimo. Kar nekaj besed namreč obstaja, ki vse opredeljujejo ženske. Tako je vodja fakultete lahko dekanja,

dekanka ali dekanica, članica akademije pa akademikinja ali akademičarka, tudi zapisnikarka je lahko zapisnikarica ali zapisničarka. Po drugi strani učiteljica ne more biti učiteljka, profesorica ne profesorka ali rektorica ne rektorka. Gotovo manj znana beseda je še tipanka, ki jo spletni *Sprotni slovar slovenskega knjižnega jezika* definira kot otroško knjigo, ki omogoča zaznavanje predstavljene vsebine s tipanjem. Avtorica prve slovenske tipanke *Snežna roža* je nova predsednica Društva slovenskih pisateljev, dr. Aksinja Kermauner, ki je tudi tiflopedagoginja (strokovnjakinja za delo s slepimi in slabovidnimi). Tipanke, ki jih izdeluje s svojimi študentkami, si je mogoče ogledati, če vas pot zanese tam mimo, na razstavi v knjižnici Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem na Cankarjevi 5 v Kopru.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

David Bandelj

Kataplazme. Poskusi reševanja nerešljivega (2)

NAJ NE VE DESNICA, KAJ LEVICA DELA (in obratno) ...

Dogodek iz letošnjega poznega poletja. Sprehajam se po ulici, v dokaj brezskrbnem miselnem razpoloženju, in srečam starega znanca, delavca in prijaznega človeka. Ustaviva se, konvencionalna pozdravna obrednost in vprašanja.

Naj povem, da je človek tik pred penzijo, vendar mora še vedno opravljati precej mučno fizično delo, ki je lahko za več kot šestdesetletnega moškega tudi psihično dokaj naporno. Omeni mi, da je naveličan, da se počuti izkoriščenega, da je deziluzija politike tako kričeca, da upa, da se bo zdaj, "ko je prišel na vladno Salvini", končno kaj spremenilo.

Poslušam.

"Do sedaj so politiki samo govorili, zdaj pa zgleda, da bodo kaj naredili. Salvini se zaveda položaja delavcev. Morda mi bo uspelo končno v penzijo s to vladno".

Ne vem, ali se v meni zbudi vihar ali me pregovorni angleški self-control prikuje k tlom, da sem za trenutek ob tej izjavi tiho. Morda je to 10 sekund, zdi se mi pa cela večnost.

Če bi zgornjo izjavo podal človek nekoliko konservativnejših misli in bi jo povezal s podporo Salvinijevi potezi, da "Italijo vrne Italijanom" in jo osvobodil migracijskih tokov (a tudi vam tale dicitura zveni malček zastrašujoče?), bi verjetno prej razumel tako izkazovanje podpore najbolj populistični vladi, ki jo je Italija dobila, odkar obstaja kot republika. Da pa jo izreče človek, ki je vedno podpiral levice – v časih, ko je še obstajala, celo komunistično stranko – ki je vedno zagovarjal pravico delavcev do dostojnega urnika, plače in življenja nasploh, je name delovalo kot hladna prha. Politični analitiki bodo rekli, da odkrivam toplo vodo, da je to že dejstvo, da ni nič novega. Pritrjujem, vendar brati politične analize, komentarje in digresije je čisto nekaj drugega kot se v prvi osebi srečati z volilno bazo, ki jasno kaže, kako se je odnos do politike popolnoma spremenil in je postavil na glavo večino (če ne vseh) doslej veljavnih stališč in vrednot. Pragmatizem, ki je kričече odmeval iz izjave mojega znanca, je pokazal, kako so se italijanske politične stranke vse preveč ukvarjale z ideologijo, ne pa z ljudmi. Po drugi strani pa so se ljudje ukvarjali predvsem s tem, kako bodo od vsega iztržili najboljše, in so posledično pozabili na vrednote.

S takim početjem smo dejansko vsi pokazali, kako nezrel način politike imamo. Politiki s tem, da so ideološki boj, ki je bil v nekem trenutku aktualen, raztegnili čez mero, ko bi morali ideologijo udejanjiti in postaviti v prakso njeno možnost spremembe družbe, ljudje pa – morda prav zaradi načelne stagnacije realne politike – smo nanjo začeli gledati kot na parkirišče nepotrebnih idej brez realizacije in verjeli samo tistim politikom, ki so v svojih obljubah najbolj prag-

matično reševali stisko malega človeka. Na papirju, seveda, ker so ob izvolitvi pozabili na večino obljub ...

Ne glede na to pa je treba pritrditi analitikom, ki pravijo, da je praznino, ki jo je med delavsko srenjo pustila komunistična stranka, trenutno zasedla Liga. To pomeni, da je ideološki princip v politiki dejansko nič, ampak velja le pragmatizem. Toda ne kateri koli pragmatizem, temveč virtualni pragmatizem, ki je preludij populizma. Popolnoma spremenjena scena je potem najprimernejša kulisa za dogodke, ki so podobni zgoraj omenjenemu, in s tem nam je tudi precej jasno, kako se pojem levice in desnice v pragmatičnem smislu razlikujeta od ideološkega.

Do tega je prišlo postopoma, saj se je politična zgodovina v zadnjih dvajsetih letih drastično spremenila in od figure profesionalnega politika, ki je v Italiji veljala za višek vzpona po družbeni lestvici in plemenito javno funkcijo, a istočasno za intelektualno visoko profilirano osebnost, smo prešli na figuro self-made-mana. Od Alda Mora, ki je dejansko za svojo politično vizijo žrtvoval življenje, mimo Enrica Berlinguerja, utelješenja hotenja evropskega komunizma, in Giulia Andreottija, ki je razpredal niti italijanske politike v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, najprej do Silvia Berlusconi, podjetnika in finančnega mogotca, nato do Mattea Salvinija, facebook-politika in Luigija Di Maija, predstavnika državljanskega aktivizma, ki postavlja temelje na jezi in deziluziji volilne baze. Ne vem, ali je naključje, da sta zadnja dva brez uradne univerzitetne izobrazbe ...

From iconic to ironic.

Ne čudim se, torej, da je tudi dojemanje politične ideologije s strani državljanov popolnoma spremenilo smer. Skrb vzbujajoče je, da se ideje, ki so bile nekoč jasen izraz hotenja neke civilne skupnosti ali stranke, le še iluzorne oblike mehkega in pretakajočega se vrednotnega sistema. Pravzaprav smo od idej, ki bi bile temelj konkretnim rešitvam, prešli le na konkretne želje, ki nimajo nobene idejne podlage.

Da spremeniš svet, moraš jasno imeti pred sabo, katere vrednote naj te vodijo. V sodobni politiki pa je postalo kristalno čisto, da so vrednote le vaba za posamezne volivce.

Politiki, ki mahajo z rožnimi vencami, ki se sklicujejo na evangelij, ki

dajejo v ospredje tradicijo, kljub temu, da so ideje strank, ki jih predstavljajo, vse prej kot evangelijske ...

Politiki, ki se sklicujejo na tradicijo zaščite malega človeka, ki prise-gajo na proletarski boj, nato pa se udinjajo ekonomski moči velikih združb in makrokapitala ...

Izhajajoč iz pristne antične tradicije, kjer je "politika" pomenila skrb za skupno dobro, z zaskrbljenostjo sledimo njenemu spreminjanju v oksimoronsko panogo, ki ji je edina vrednota oblast.

Volivci smo po eni strani brez orientacije, saj je fluktuantnost vrednot tako močna, da nam ne uspe se prepoznati v eni stranki, kjer z zornega kota izbire kandidata igra večjo vlogo njegova človeška plat, po drugi strani pa so mladi, ki se komaj podajajo v volilno arenno, prepuščeni simpatijam in socialnim omrežjem, ker so stranke brez trdnih načel in hrbenice, ki bi jih karakterizirala. Ko sta bili nekoč levice in desnica sinonim zavzemanja za vrednote pravice ali za vrednote reda, je bila opredelitev zanje mnogo bolj enostranska. Politični sklepi so bili dober kompromis med obema, ker sta se obe strani zavzemali za prenovo družbe. Zdaj je prenova družbe podrejena koristi posameznikov. Volivec bo izbral ti-

sto opcijo, ki mu bo prinesla največ koristi. In niti ni več vprašanje vrednot, ki jih ta opcija zagovarja, pomembno je, da prinaša blaginjo. Korist.

S takim načinom dojemanja politike in družbe bomo kmalu izločili tiste, ki so jima nekoristni oz. odvečni. In je takoj večer.

Distopična realnost, do katere smo prišli, pa je posledica vse večjega pohoda ignorance, kjer znanje in poznavanje nista več vrednoti, temveč nebedijhtreba.

V taki situaciji, kjer levice in desnica ne vesta ne ena za drugo, niti ne več, kaj jima je narediti, je rešilna bilka le zavest posameznika. Ta pa se ne zgradi čez noč, temveč v dolgoročnem posegu vzgoje, ki bi morala biti transverzalna v družini, šoli in družbi.

Družina zgradi temelje (tudi politične), šola jih postavi pod vprašaj in torej ugotovi, družba jih preverja.

Dokler se bo ta trinom zanemarjal, se bo stvar samo še slabšala.

Početje naše družbe pa je evangelijsko vsaj v nečem, čeprav nekoliko radikalno oz. fundamentalistično.

Levice ne ve, kaj dela desnica.

Pa naj pojma jemljemo dobesedno ali v njuni politični implikaciji.

Trst / Na obisku predsednik DZ RS Dejan Židan

Naj se nadaljujejo dobri sosedski odnosi

Foto Matevž Čotar

Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije mag. Dejan Židan je bil v četrtek, 24. januarja, v Trstu. Imel je kar intenziven dan obiskov pri slovenskih in italijanskih ustanovah. Začel se je na Generalnem konzulatu, kjer se je srečal z generalnim konzulom Vojkom Volkom in z zastopstvom slovenske narodne skupnosti v Italiji. Njegovi sogovorniki so bili senatorka Tatjana Rojc, deželni tajnik stranke Slovenska skupnost Igor Gabrovce, predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Walter Bandelj in Rudi Pavšič, predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila in deželni svetnik Lege Salvini Danilo Slokar. Predstavniki so Židana seznanili predvsem s problemom zakonodaje in zastopstva Slovencev v parlamentu, ki bi moralo biti zajamčeno in ne vezano na druge državne stranke. Sledilo je srečanje na sedežu Dežele FJK, kjer se je Židan pogovoril s predsednikom Deželneega sveta Pierom Maurom Za-

ninom. Beseda je tekla o prihodnjem in konkretnem sodelovanju ter o projektih med Republiko Slovenijo in Deželo FJK. Evropska skupnost je v hudem in kompliciranem trenutku, treba je kaj spremeniti, izboljšati in sodelovati, ker bodo drugače vlesile sveta odločale o naši prihodnosti. Prav taki sestanki in skupno programiranje med narodi so pravi temelji boljše Evropske skupnosti, je poudaril Zanin. Govor je bil tudi o skupnih zakonih, kot so npr. reorganizacija krajevnih uprav, vrednotenje krajskih in okoljskih dobrin in proizvodov ter skupne strategije na kulturnem in turističnem področju. Predlog je, da bi se vodstvu FJK in RS ponovno sestali v jeseni in začeli konkretno sodelovanje. Dejan Židan je z veseljem dejal, da so stiki med slovensko vlado in italijansko oz. deželno intenzivni, prijateljski in učinkoviti ter upa in si želi, da bodo taki v prihodnje tudi ostali.

MČ

Devin

V slovo Mileni Pieri Pahor

V soboto, 26. januarja, se je v Devinu velika množica sorodnikov, prijateljev in znancev še zadnjič poslovila od Milene Pieri Pahor, ki je v sredo, 23. 1., po daljši bolezni umrla doma. Stara je bila 79 let. Pogrebno mašo je daroval domači župnik, g. Giorgio Giannini, ki je še zlasti izpostavil njeno povezovalno vlogo v družini. Na koru sta izmenično pela domači mešani cerkveni zbor in MoPz Fantje izpod Grmade, saj so nje-

ni otroci in vnuki aktivni v obeh zborih. Pri orglah je petje spremljal Herman Antonič, vodila pa ga je Lucija Lavrenčič. Prisrčne prošnje so oblikovali in prebrali sami vnukinje in vnuki, ki so po obhajilu tudi zelo posrečeno in z veliko ljubeznijo obudili več spominov na nono in njen smisel za humor, ljubezen za fotografiranje, njene kulinarčne sposobnosti in lepo postavili njeno prijazno pozornost, pa čeprav je včasih zamešala imena svojih dvanajstih vnukov. Za devinske zборе in skupine je izpred oltarja spregovoril še Marko Tavčar, ki se je

spomnil prihoda Pahorjevih iz Laškega v Devin na začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko so dejansko rešili slovensko osnovno šolo v vasi, ki ji je

grozilo zaprtje zaradi pomanjkanja šoloobveznih otrok. Izpostavil pa je tudi, da je bila gospa Milena srčen človek. Po eni strani zadržana, a tudi zelo neposredna, pogumna in pozitivna ženska, ki se je vsa posvetila vzgoji svojih petih otrok in družini. Bila je ženska, ki je na težave in stiske življenja gledala stvarno in s srčno dobroto, in prav ta dar usmiljenja ji je omogočal, da je vedno znala razumeti, razložiti in potolažiti ne le svojece, ko so bili prizadeti, ampak tudi druge ljudi, ki so ji zaupali.

Pokopali jo bodo v družinskem krogu v Jamljah. Naj ob tej težki izgubi izrazimo globoko občuteno sožalje možu Evghenu in otrokom Anamariji, Gabrijeli, Fabiu, Marku in Ivanki, njihovim družinam in ostalim sorodnikom tudi v imenu uprave in uredništva Novega glasa.

E. G.

DSI / Na ponedeljkovem srečanju gost Aljoša Žerjal

45 let filmskega ustvarjanja

90. rojstni dan in 45 let filmskega ustvarjanja filmskega amaterja Aljoše Žerjale sta zavirljiva mejnika, ki so ju želeli obeležiti tudi v Društvu slovenskih izobražencev na rednem ponedeljkovem srečanju. Od septembra, ko je praznoval visoki jubilej, so znanega in priljubljenega filmskega avtorja počastili poleg naših zamejskih medijev (npr. Primorski dnevnik ali naš Novi glas ter slovenska tržaška televizija, ki mu je posvetila kar 90 minut) tudi osrednji slovenski mediji, npr. časnik Delo. Aljoša Žerjal je namreč s svojimi stotimi videoposnetki redno zvesto beležil mnoge dogodke v zamejstvu, najprej s tehnično pomanjkljivimi, potem pa kasneje z različnimi popolnejšimi videokamerami.

Žerjalov talent že kmalu ni ostal neopažen, saj je prejel kakih tristo priznanj na raznih

Foto damj@n

natečajih za videoamaterje. Izbrani kratkometražni filmi, ki jih je prikazal na večeru v

DSI, so pričali o spretnosti Žerjale filmarja, o umetniškem čutu in seveda tudi o razvoju Žerjale - filmskega snemalca. Svoj prvi posnetek je leta 1954 posnel s kamero, ki mu jo je posodil znani slovenski fotograf in fotoreporter Edi Šelhaus. Pri takrat popolnem začetniku se že pozna nadarjenost, npr. v neverjetno "mirni roki" in mojstrskem montiranju posnetka. Gre za filmanje škedenjskega pusta, kjer se mimogrede vidi tudi znamenita gostilna Pri treh konjičkih, ki so jo imeli Žerjalovi starši in ima za Slovence poseben pomen: v času fašizma je bilo tu pomembno shajališče Slovencev in so jo fašistične oblasti za dve leti zaprle. Posnetki so bili priča tudi raz-

voju, ki ga je tehnologija naredila v zadnjih desetletjih, od 8-milimetrskih kratkometražcev do digitalnega snemanja. Vsem se je Žerjal prilagodil in dosegel zavidljive rezultate. Obenem so gledalci iz posnetkov lahko razbrali nekatere fragmente iz njegove osebnosti zgodovine ali njegovih zanimanj. Gre za zanimanje za gledališče, ki je bilo vidno v mojstrskem posnetku predstave *Krvava svatba*. Žerjal goji živo zanimanje tudi za likovno umetnost, kar je bilo vidno s posnetka o slikarju Klavdiju Palčiču, in za glasbeno umetnost, saj je filme opremil s skrbno izbrano klasično glasbo. Zanimivo je bilo tudi njegovo pričevanje o snemanju Černigoja, ki se je pri tem popolnoma vživel v svojo vlogo, se našemil, slikal z obema rokama naenkrat... V kratkometražnih filmih *Tako se je začelo* (z romantično ljubezensko zgodbo) in v umetniškem *Nastanku sveta* pa se je dalo razbrati Žerjalovo gledanje na svet; predvsem v zadnjem pa veliko umetniško žilico.

Anka Peterlin

Rižarna / Spominska slovesnost

"Da bi se nikdar več ne ponovile grozote!"

Nekaj nad tristo ljudi se je zbralo v nedeljo, 27. januarja, v tržaški Rižarni ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve holokavsta. Predstavniki političnih, vojaških in verskih oblasti so položili venec v spomin na žrtve grozot, ki sta jih povzročila fašizem in nacizem. Dan spomina je potekal s kančkom polemike, saj se ga niso udeležili tržaški župan Roberto Dipiazza (sicer

se je pravočasno opravičil, da bo odsoten zaradi osebnih razlogov), predsednik Dežele FJK Massimiliano Fedriga in nadškof Giampaolo Crepaldi. V znak protesta ni spregovoril podpredsednik Vsedržavnega združenja partizanov Italije Renato Kneipp, kajti člani združenja menijo, da se desničarske tržaške oblasti v govorih hvalijo, kako so pomembne vrednote spomina, sožitja in solidarnosti, ter

Foto damj@n

TKS / Razstava: Algoritemske igre

Računalniške umetnine

V četrtek, 17. januarja, so v Tržaškem knjižnem središču odprli posebno razstavo z naslovom **Algoritemske igre**. Večer sta sooblikovala umetnika Matjaž Hmeljak in Bogdan Soban, ki se že več let ukvarjata s tovrstno umetnostjo. Bogdan Soban je po izobrazbi strojni inženir. Delal je na področju programiranja in prav to je bil izziv, da je v prostem času razvil računalniški projekt oz. različne računalniške programe, ki ustvarjajo slike. Eden izmed prvih razvitih programov je *Creator*, ki si ga je Soban zamislil pred petnajstimi leti. To je tipični algoritmiški program,

v katerega vstavlja algoritme oz. matematične formule po občutku in po katerih nastajajo algoritemske slike. Tiste, ki so za umetnika posebno zanimive in "posrečene", tudi shrani. Pri sotonim je na koncu pokazal še dva zelo zanimiva programa, ki se razlikujeta od prejšnjih, saj ne ustvarjata abstraktnih slik. Program Kras pozna glavne elemente kraške krajine (brin, bor, ruj, grmovje, kamen, zid itd.) in sam izbere, kako bo sestavil sliko, katere elemente in v kateri meri jih bo uporabil. Drugi program pa preko slike neke osebe ustvari portret. Matjaž Hmeljak se je začel ukvarjati s to vrsto umetnosti, ko

Foto Matevž Čotar

je spoznal slikarja Edija Zajca, ki se je leta 1970 iz ZDA vrnil v Trst z zanimivimi načrti. Računalniki so znali takrat v glavnem računati, toda, če si jim dodal nekaj geometrijskih elementov,

je lahko že nastala slika. To so bili nekako začetki računalniške umetnosti. Ideja, da ne narišeš slike, ampak opišeš proces, kako slika nastane, je zelo privlačila Hmeljaka, ki je kasneje tudi razvil take programe. Umetnik je pokazal prisotnim zgodovino računalniške umetnosti do današnjih dni in kako so se slike v letih razvijale in spreminjale, ko so se izboljšali računalniki.

MČ

Prešeren v Peterlinovi dvorani

Slovenska prosveta se je letos odločila, da bo dan kulture ob slovenskem kulturnem prazniku proslavila nekoliko drugače kot druga leta. Ta dan so vedno povezovali z ustvarjalnostjo in nagradami. Tako bo tudi letos, vendar nekoliko bogatejše. Sklenili so, da bodo podelitev priznanj Mladi oder in nagrajevanje literarnega natečaja Mladike ločili. Tako bo podelitev priznanj 44. natečaja Mladi oder že v soboto, **9. februarja, ob 17. uri**. Podelitev bo združena s predstavo, ki jo bo pripravil svetovno znani slovenski igralec - lutkar Matija Solce, ki veliko dela na Češkem; pravkar se vrača iz Čila. Mali in veliki letošnji dobitniki priznanj Mladi oder in tudi drugi te prireditve ne smemo izgubiti. Vstop bo prost za nagrejence in vse, ki jih zanima lutkovno gledališče. Predstava je grajena na situacijski komiki in minimalizmu, je duhovita in zabavna ter namenjena vsem gledalcem od 6. leta starosti. V ponedeljek, **11. februarja**, pa bodo podelili nagrade 47. literarnega natečaja Mladike. Slovesen večer, ki bo združen z rednim večerom Društva slovenskih izobražencev, bo začel ženski zbor prosvetnega društva Barkovlje, ki ga vodi Aleksandra Pertot. Sledila bosta nagrajevanje in predstavitev knjige 30 najboljših novel literarnega natečaja, ki jih je izbrala in uredila Evelina Umek. Knjiga je izšla pri Mladiki konec lanskega leta, o njej se bo z urednico pogovarjala Nadia Roncelli. Večer bo kot običajno **ob 20. uri**.

S 1. strani

Zlata maša ...

Kot salezijanec je po vzoru svetega Janeza Boska takoj vzpostavil stik z mladimi, do izraza pa je prišla tudi njegova

ure vtisnile v spomin, saj je otroke znal privabiti k petju in molitvi: podobno je počel tudi pri pripravi otrok na zakramente.

globoka strast do glasbenega ustvarjanja: že prvo leto je ustanovil skupino AMO (Ansambel mladih Opencev, ki pa je bolj znan s svojim kasnejšim imenom TAIMS), leto kasneje ansambel Galebi, v naslednjih letih pa še ansambla Zvezde in Rdeči nagelj ter vokalni tercet Mavrica. Leta 1978 pa je na pobudo staršev ustanovil še pevski zbor, ki so ga na željo otrok poimenovali Vesela pomlad. V teh štiridesetih letih je v raznih otroških in mladinskih zborovskih sestavih pelo že več kot šeststo pevcev. Tako z ansambli kot z zbori je g. Pohajač obiskal različne konce sveta.

Od leta 1970 je g. Pohajač poučeval verouk na openski osnovni šoli Franceta Bevka, kasneje pa tudi na drugih šolah openskega ravnateljstva. Veliko generacijam so se njegove učne

20. septembra 2000 je od takratnega tržaškega škofa Evgena Ravignanija prejel imenovanje za župnika župnije sv. Jerneja na Opčinah, pod katero spadata tudi podružni cerkvi od Ferlugov in Banov. To službo redno opravlja, ne le v slovenski verski skupnosti, ampak tudi v italijanski. Pri praznični nedeljski maši so Openci nedvomno dokazali, da imajo svojega župnika radi in da cenijo njegovo delo. Med pridigo se je g. Pohajaču poklonil škofov vikar, g. Tone Bedenčič, ki se je

spomnil na začetek svojega dolgoletnega sodelovanja in prijateljstva s sobratom. Čestital mu je ob tem pomembnem jubileju in pohvalil njegovo dolgoletno delovanje v župniji in stalno pripravljenost na nesebično pomoč. Ob koncu mašnega obreda je dolgoletni pevec in član ansambla Galebi Marjan Skerlavaj na kratko predstavil Pohajačev življenjepis, ki ga je obogatil z zanimivimi anekdotami: spomnil se je na primer, da je pokojni župnik Viljem Žerjal mlademu kaplanu Francu kupil moped, da se je lahko hitreje premikal med službenimi zadolžitvami v podružnicah. Sledile so zahvale in pozdravi s strani vseh, ki so v teh letih delovali v župniji in so vedno uživali župnikovo podporo in pomoč. Oglasili so se predstavniki društva Finžgarjev dom, sklada Mitja Čuk, openskega župnijske-

vedel prav g. Pohajač. "Za vse, kar dobrega v teh letih ste nam dali, za skrben vsak pogled, za vsak nasmeh vam hvala!" Ob takem dnevu bi težko našli primernejše besede od teh verzov, ob katerih je bil g. Pohajač vidno ganjen. Župnika so počastili tudi člani Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki so nad cerkveni vhod postavili slavalok in se tako zahvalili za podporo, ki jim jo župnik izkazuje s tem, da jim že dolga leta nudi možnost, da se srečujejo v prostorih openskega župnišča. Svojega sobrata pa sta pozdravila tudi duhovnika Zvone Štrubelj, nekdanji župnik na Opčinah, ki se zdaj mudi drugod po Evropi, zaradi česar je njegove besede prebral Jože Bajzek, in Metod Ogorevc, ki je z velikim

ga sveta, vernikov od Ferlugov in Banov in pa seveda obeh zborov – openskega cerkvenega pevskega zbora Sv. Jernej in zbora Vesela pomlad. Nekdanji in sedanjí pevcí Vesele pomladi so dolgoletnemu dirigentu pripravili prav posebno presenečenje: po vsej cerkvi je zadonela pesem *Hvala*, katere besedilo je v slovenščino pre-

veseljem opazil, da je Pohajaču uspelo združiti Opence. Praznik, ki je res združil in razveselil vso župnijo, se je po maši nadaljeval v prostorih Finžgarjevega doma na Opčinah, kjer ob zakuski seveda ni moglo manjkati g. Francu tako ljubo zborovsko petje.

Moja Petaros

8. februar 2006

8. februar 2019

Nadja Maganja Jevnikar

Ob trinajesti obletnici smrti se bomo drage žene in mame spomnili pri maši v petek, 8. februarja, ob 17. uri v župnijski cerkvi v Sv. Križu.

Ivo, Peter, Ivan

Obvestila

Marijanska pobožnost s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive bo v nedeljo, 3.

febr., v Marijinem domu v ul. Risorta 3: začetek ob 16. uri v domski kapeli, po blagoslovu prijateljsko druženje; vabljeni vsi Marijini častilci!

Ob zlati maši

g. FRANCA POHAJAČA

se z njim in z opensko župnijo

veseli

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

čestita dolgoletnemu prijatelju,
organistu in zborovodji

IVU KRALJU

ob prejemu papeškega odličja

Pro Ecclesia et Pontifice

Bogata sezona gledališča Il Rossetti

Čas Cheta, čas Pirandella...

V meni še odmevajo razboleli in mehki toni raznih vrst trobent sardinskega jazz glasbenika Paola Resuja, ki je s svojim triom, v sestavi sta še pianist Dino Rubino in kontrabasista Marco Bardoscia, spremljal in pravzaprav uprizorjal decembrski "poklon" velikemu belemu trobentaču jazz v tržaškem gledališču Politeama Rossetti, **Tempo di Chet. La versione di Chet Baker** (Čas Cheta. Verzija Cheta Bakerja), po besedilu režiserja Lea Muscata in Laure Perini.

Mladi gledališki ansambel prihaja iz boscenskega stalnega gledališča. Alessandro Averone v vlogi šarmantnega protagonista in vsi ostali, delno karakterno odbrani soigralci, so s pomočjo flashbacka, raznih odrskih efektov in neonsko obarvane scenografske rekonstrukcije ponudili kopico, skoro preobsežno, dogodkov, spominov, travm, škandalov, lepote in nasilja, pijanosti in zasvojenosti, ki so najbrž prepoznavna oznaka dane jazzovske ustvarjalnosti. Priča smo bili vrtoglavi sekvenci srečanj, ki so bila odločilna v Bakerjevem življenju, razpetem med zahodno obalo ZDA in čez Lužo, v Parizu, Italiji in Severni Evropi vse do Amsterdamu, zadnje postaje, kjer se je prerano in tragično prekinilo l. 1988. Boleča in obenem vznemirljiva razmerja ali prijateljstva z očetom, ki ga je vpeljal v jazz, s Charliem Parkerjem, Gerryjem Mulliganom, mladim pianistom Dickom

Twardzikom, s številnimi ženskimi liki, ki so mu bili blizu... Hladni, multikulturni, sredozemski pridih Fresujevega talenta je pridal vsemu magijo ustvarjalne reinterpretacije klasične, elegantne, boleče in ljubeče bele vrane v jati temnih izvajalcev zvrsti, ki je sama postala klasika in zmožna dialoga z velikimi poglavji

zgodovine glasbe, od prabitne tribalne do Bacha. Priča smo bili lahnemu miksu Chetove in Fresujeve glasbe, ki nas je malce spominjala na druge zglede glasbenega eklekticizma in preliivanja skozi čas, kot npr. Beriovo branje Boccherinija ali pa Busonijevo Bacha. Za izjemno predbožično darilo pretežno mladinski in šolski publiki, ki je imela tako priložnost se seznaniti z biseri, kot My Funny Valentine, se je treba zahvaliti zavarovalniški skupini Generali, ki je v veliki meri sofinancirala oba večera v okviru dobrodelne akcije Valore Cultura (Vrednota kulture).

Tako je, če se vam zdi...

Po Hugojevih **Nesrečnikih** v priredbi Luce Doninellija, lastni produkciji in

režiji direktorja Franca Peroja, s Francom Branciarolijem, po De Filippovi **Filumeni Marturano** v režiji Liliane Cavani, muzikalu **Ghost**, po zadnji drzni novosti Pippa Del Buona **La Gioia** (Radost) in Shakespearovem Milo za drago (režija Paolo Valerio) se tudi letošnji del sezone Stalnega gledališča FJK obeta kot zelo zanimiv. Spet mladi igralski in režijski talent, Filippo Dini, ki se je formaliral v genovskem stalnem gledališču, kot Fausto Paravidino, nam je ponudil zelo posrečeno interpretacijo zimzelenega Pirandellovega dela **Così e' (se vi pare)**, Tako je (če se vam zdi), enega najbolj "banalnih" in obenem neprodirnih njegovih klasikov.

Pohvalimo lahko prav vse igralce čudovitega ansambla iz Turina, ki so nam podarili niansiran, razgiban in zelo naštudiran direndaj naklepov, prikazni, ugibanj, izpadov, vznemirljivih in mestoma tudi poetičnih, katarzičnih trenutkov, kjer je kraljevala svojska analitska in sočustvujoča naravnost velikega Sicilijanca. Njegova hladna moč razuma, kirurško poseganje v intimo junaka in gledalca, iluministična klenost in čistost jezika in sloga povezujejo občutljivost dediča Magnae Graeciae z oplajanjem dognanj, filozofije in umetnosti severnega, nemškega kulturnega prostora, kjer je tudi živel.

"Kljub neštetim uprizoritvam, menim, da Pirandellove komedije prikrivajo v svojih nadvse zapletenih dramatičnih strukturah skrivnosti, ki so za nas še prikrite in nedoumljive, polne čara in novosti", je zapisal v svojih režijskih opombah Dini. Izvrstni kostumi Andree Viottija in scene Laure Benzi so celo spominjali na slikarske vzorce, odmaknjena in odtujena rea-

listična razporedenja italijanskega Novcenta. V pastelnih, temnih in elegantnih, sivkasto svetlih ali sepia barvah so se suvereno in dinamično pomikali, v pravi koreografiji gibov in kretenj, gospodar stanovanja, svetnik Agazzi (Nicola Pannelli) in gospa Amalia (Mariangela Granelli), njuni gosti gospa in gospod Sirelli (Ilaria Falini in Dario Iubatti), gospa Cini (Orietta Notari), gospodinjin brat Lamberto Laudisi (sam režiser in igrlec Filippo Dini) ter služabnika (Giampiero Rappa in Mauro Bernardi). Kot je znano, na videz normalno provincialno meščansko življenje skali prihod novega funkcionarja na prefekturo mesteca, gospoda Ponza (Andrea Di Casa), njegove tašče, gospe Frola (Maria Paiato) in žene, gospe Ponza (Benedetta Parisi). Pirandello ustvari okrog vrtljaka razmerij nekakšen elektrošok zmešnjav, namišljenih predstav in ugibanj, v katerem se o okrog treh novih prišlekov razboho-

Così e' (se vi pare)

nem njegova prva žena in hči gospe Frola oziroma njegova druga žena, ker prva, hči gospe Frola, naj bi umrla. Pirandellov alter ego, svak gospoda Agazzija in "namišljeni bolnik", ki je skozi vso predstavo na vozičku in se šele na koncu dvigne in izkaže za zdravega, pa meni, da obstaja več resnic, kolikor nam jih pač povedo ali prikažejo naši sogovorniki. In z veliko retorično sposobnostjo spravi vse ostale opraviljve, ki se tako objestno zanimajo za zagonetno trojico, tako rekoč na rob blaznosti. To nekako potrdi tudi končni nastop deusa ex machine, prihod prefekta (Giampiero Rappa), ki razgali vse le na videz dobrodušne intrige in obrekovanja.

V februarju Paravidino, Wilde, Bordon...

Od 5. do 10. februarja bo na vrsti najnovejše delo dramatika, režiserja in igralca Fausta Paravidina **La ballata di Johnny e Gill**, (Balada Johnnyja in Gill), mednarodna koprodukcija francoskih, luksemburškega in italijanskih gledališč (Turina in Il Rossetti), sodobni tekst v več jezikih na osnovi Paravidinovega gledališkega eksperimentiranja in delavnice med New Yorkom in Evropo. Od 19. do 24. februarja bo gostovala **Salome'** Oscarja Wilda v režiji Luigija De Fusca z Erosom Pagnijem, Gaio Aprea, Anito Bartolucci idr. Od 26. februarja do 3. marca pa bo spet koprodukcija stalnih gledališč iz Catanie in FJK Un **momento difficile** (Težak trenutek) tržaškega dramatika Furia Bordona, ki ni bil še uprizorjen, v režiji Giovannija Anfusa z Massimom Dapportom in Ariello Reggio. Info in vstopnice: ilrossetti.it.

Davorin Devetak

Trinkov koledar za leto 2019

Veliko zanimivega branja

V Kulturnem domu v Špietru je bila v petek, 25. januarja, uradna predstavitev Trinkovega koledarja 2019, ki je letos še posebno pester, zanimiv in vreden branja. Zbranim, med njimi je bilo lepo število avtorjev posameznih član- kov, je o publikaciji spregovorila predsednica Društva Ivan Trinka Jole Namor, kot uvod v večer pa je na klavir zaigral Davide Tomasetig.

Jole Namor je v svojem uvodu na kratko predstavila vsebino publikacije, ki namenja lebo posebno pažnjo demografskim problemom Benečije, praznjenju vasi in možnostim za razvoj in ponovno oživitve Nediških dolin. V ta okvir spada zapis o Slovenskem multimedialnem oknu in razvoju kulturnega tu-

rizma, Fabio Bonini pa se v članku z naslovom *Benečija 2030* sprašuje, kaj in kdo bo ostal na ozemlju, ki ga zgodovinsko nese- ljujejo Slovenci, če se ne bomo znali zavzeti za turistično, go- spodarsko in vesplošno rast naših dolin. Z demografsko sliko Benečije se ukvarja tudi Riccardo Ruttar. Uvodni prispevek letošnjega koledarja govori o skrbi za jezik v prizadevanjih paritet- nega odbora, avtorica je Ksenija Dobrila, o pomembni petdesete- letnici kulturnega društva Rečan - Aldo Klodič piše Mar- gherita Trusgnach, veliko pa je še drugih avtorjev, ki so v rubriki *Naša zgodovina*, *Naši ljudje*, *Naš svet* ter v literarni rubriki *Naša beseda* prispevali zanimive zapi- se in literarne utrinke, ki govo- rijo o Nediških dolinah, Terski

dolini in Reziji.

Predsednica kulturnega društva Ivan Trinka je nato prepusila besedo nekaterim avtorjem. Su- zi Pertot, ki je v članku *Meja glo- boka kot rana* napisala intervju z Zoranom in Francem Jerončičem, očetom in sinom, ki že dolga leta pišeta, delata in vo- dita etnografski in rezbarski mu- zej na Kanalskem Kolovratu, je spregovorila o Idrski dolini in njeni moreči osamljenosti, ki ne dovoli ljudem, da bi zaživi- li skupaj in pozabili na črto, ki jih je nekdaj ločevala. Giorgio Ban- chig je spregovoril o liku duhov- nika Antonia Cuffola, kateremu je namenjen njegov prispevek. Primerjal ga je Ivanu Trinku, saj je dejansko Cuffolo posebej ljal Trinkovo predstavo duhovnika, ki naj bo zvest svojemu jeziku in

Foto Margherita Trusgnach

svojim ljudem.

Zelo zanimiv in živahen je bil poseg Zdravka Likarja, ki je svoj zapis *Tridesetletna italijanska "okupacija" Kobarida* predstavil občinstvu ne le v številkah, ampak tudi v duhovitih prispodo- bah in anekdotah. Iz zapisnika komisije za izvajanje Videmske-

ga sporazuma je razvidno, da je samo v enem letu, od 1. julija 1971 do 30. junija 1972, jugoslo- vansko - italijansko mejo preča- lo 38 milijonov potnikov od te- ga je šlo samo čez Robič skoraj dva milijona ljudi letno. Zdrav- ko Likar je nato pripovedoval o prikolicah s čokolado, številnih

kombijih z mesom in me- snimi izdelki, litrih in litrih bencina, ki so na Kobariškem stekli v italijanske rezervoarje. Zanimivo obdo- je, ki se gotovo ne bo več ponovilo, kajti Evropa ne pozna več meja, carin in ti- hotapljenja.

O svojem literarnem pri- spevku *Kar so Prekmurke pobuoscale Matajur* je zbra- nim spregovorila avtorica s Kambreškega, Jožica Ster- gar, ki je živa prispodoba ve- zi med obema bregovima

Idrije ter med Kanalskim Kolo- vratom in Benečijo. O teh vezeh je ne nazadnje spregovoril tudi 95- letni Franc Jerončič, gost večera, ki je podal še niz spomi- nov in anekdot o preteklih letih v Idrski dolini. Večer je ob kla- virju končal Davide Tomasetig.

SP

Katja Ferletič

TAKI SMO (67)

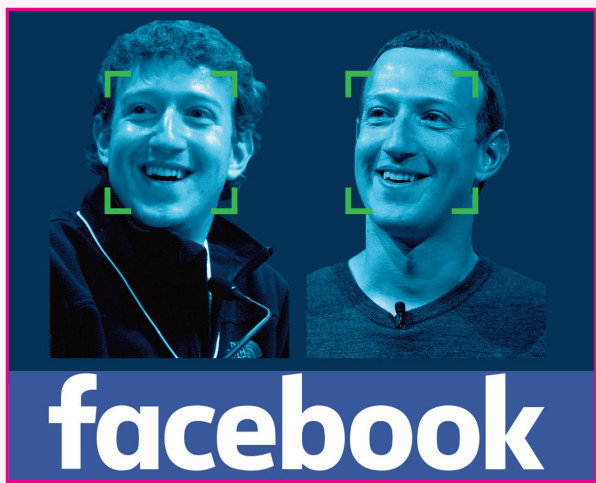
"Izziv desetih let" - nedolžna spletna igra, ki skriva nevarne pasti

Leto 2019 se za podjetje Facebook začena z no- vimi vprašanji in novimi idejami za prihod- nost. Predsednik družbe Mark Zuckerberg načrtuje vrsto predavanj in razprav o najbolj občutljivih vprašanjih v zvezi z družbenimi omrežji, z namenom, da bi v uporabnikih po- večal občutek varnosti in zaupanja v splet. Fa- cebook je že dolgo v središču pozornosti zaradi spornih dogodkov v zvezi z uporabo osebnih podatkov svojih naročnikov, ki že kažejo manj navdušenja in izredno več pridržkov v primer- javi s preteklostjo. Zuckerberg na začetku vsa- kega leta pripravi bilanco o delovanju v prete- klih dvanajstih mesecih in določi prednostne cilje za bližnjo prihodnost. Tako je 8. januarja objavil poročilo in opisal dejavnosti družbe- nega omrežja v zvezi z volilnimi kampanjami in odnosom do zaščite zasebnosti svojih upo- rabnikov, za leto 2019 pa se sprašuje, kakšno vlogo lahko odigra Facebook pri kreptitvi družbene strukture in kako lahko pripomore k ustvarjanju "po- zitivnega" spleta, ki cilja predvsem k združevanju lju- di. Zuckerbergove besede so vzbudi- le veliko zaniman- ja, saj je Facebook dejansko del našega vsakdanje- ga življenja, na- vadni uporabniki imamo občutek, da nas zelo dobro pozna, vprašati pa se moramo, kolo- liko vemo mi o di- gitalnih platfor- mah.

Zadnje čase veliko ljudi objavlja na svoji strani Facebook in na Instagramu nove fotografije o sebi zraven starih, izpred desetih let, govorimo namreč o "Ten Years Challenge" oz. o "Izzivu desetih let". Fotografije objavljajo navadni smrtniki, filmske in televizijske zvezde, slavni nogometaši, politiki, blogerke, pri tem pa se družbena omrežja bogatijo z novimi podatki. Samo na Instagramu je izziv sprožil že več kot dva milijona in pol objav. Na prvi pogled se lahko zdi "izziv desetih let" le nedolžna sple- na igra, ki vzbuja nostalgijo in prijetne občut- ke, ko uporabniki z enim samim pogledom dojamajo, kako so zrasli in se spremenili. Izziv je postal prava spletna moda, ki je že okužila ogromno ljudi, a simpatična novost na Face- booku lahko skriva največje zbiranje osebnih podatkov za izpopolnitev algoritmov oz. teh- nologije za prepoznavanje obrazov. Dvom gle- de nedolžnosti najnovejšega spletnega izziva je sprožila Kate O'Neill, časnikarka revije Wi- red. O'Neillova se je na Twitterju vprašala, ali se za izzivom skriva načrtov, globalno zbiranje osebnih podatkov za izboljšanje umetne inte- ligence za prepoznavanje obrazov na podlagi starih fotografij. Facebook seveda zanika kate- rikoli zli namen izziva, mnogim strokovnja- kom gre zaradi polemike le na smeh, nekateri

pa, kot časnikarka, so prepričani, da, če na ti- soče ljudi objavi dve zelo podobni fotografiji svojega obraza, narejeni v točno določenem časovnem razmiku (npr. deset let), v podobni pozi in z istim izrazom, je to le veliko darilo informatikom, ki delajo na računalniških si- stemih za prepoznavanje obrazov. Ti sistemi so seveda najbolj varen način za odklepanje pametnih telefončkov, so tudi uporabni za iz- boljšanje umetne inteligence na najnovejših fotoaparatih, med drugim pa skušajo strokov- njaki z njimi tudi usposobiti računalnike za natančno prepoznavanje človeških fizičnih la- stnosti in postopkov staranja, začeni s obrazi, torej razviti metode "age progression" in "age recognition". Skratka, dobro je vedeti, da so naši podatki zelo dragoceno sredstvo, s kate- rim dejansko uporabniki plačujemo spletne storitve, in nujno je, da se zavemo, kako sple- na omrežja naše informacije predelujejo innja naših fot uporabljajo, saj obstaja že veliko pri- merov, ko so bile osebne informacije ukradene in celo prodane drugim podjetjem. Kakorkoli že, v resnici imamo na razpolago le dve rešitvi naših dvomov o pravilnem ve- denju na spletu: lahko sprejmemo posledice - re- snične ali hipote- tične - širjeografij in jih nato zave- stno objavljamo ali pa se izogne- mo njihovem spletnemu širjen- ju, vsekakor je gotovo skrajno nespametno ob- javljati naše po- datke, ne da bi prej o tem dobro razmislili.

Kakšni smo bili in kakšni smo danes, kako smo se spremenili ... Ljudje radi pokukamo v preteklost in opazujemo svoje fizične spre- membe, verjetno pa je pri delitvi starih foto- grafij na spletnih družbenih omrežjih in pri- merjanju le-teh s sodobnimi prisotna velika stopnja narcisizma milijonov samo-refe- renčnih uporabnikov, ki iščejo odobravanje, podporo in zadovoljstvo v krogu svojih "sple- tnih prijateljev". Facebook je uvedel sistem prepoznavanja obra- zov že leta 2015, Zuckerbergovi tiskovni pred- stavniki pa so sporočili, da "izziv desetih let" sploh ni iniciativa podjetja, pač pa so ga sprožili sami uporabniki, ki imajo vsekakor možnost izbire, ali aktivirati ali onemogočiti sistem. Danes so družbena omrežja, s Faceboo- kom na čelu, izgubila veliko svoje verodostoj- nosti in njihovi uporabniki so postali manj zaupni. Čeprav Facebook verjetno nima nič opraviti z nastankom in širjenjem izziva, je nedvomno res, da bi lahko drugi neprimerno izkoristili veliko količino objavljenih fotogra- fij, ki se kopičijo na spletu. Navsezadnje, ne sprenevedajmo se, gotovo je, vsaj na spletnih družbenih omrežjih, že dalj časa konec ne- dolžnih iger.

facebook

Gorica / Palača Lanthieri

Posvet o kmetijstvu

K rožek Anton Gregorčič in Kmečka zveza, v sodelo- vanju s Konzorcijem Col- lio, Vinoteko Števerjanski griči in Združenjem pridelovalcev re- bule z Oslavja, sta v petek, 25. ja- nuarja, v palači Lanthieri v Go- rici organizirali posvet o te- mi *Visokokakovostno kme- tijstvo - nove smernice evropske kmetijske politike kot priložnost za celovit raz- voj ozemlja in udržiteljnost iden- titete prostora*. Spregovoril je evropski poslanec stranke SVP Herbert Dorfmann, ki je tudi član Komisije EP za kmetijstvo in razvoj podežel- ja ter predsednik Medskupi- ne EP za vino, žgane pijače in kakovostna živila. Dogo- dek, ki ga finančno podpira Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina z zakonom 38/2001, spada v sklop de- javnosti projekta *Zastavimo skupne moči za skupne cilje* ob 10. obletnici smrti dr. Mirka Špacapana. Agronom Miloš Čotar je v uvodu predsta- vil gosta, ki je prisotnim strokov- njakom, vinarjem in kmetoval- cem podal sliko o evropskem do- gajanju na področju kmetijstva. Tudi če kmetijstvo nima več tiste

vloge kot pred štiridesetimi leti (ko je PAC oz. Skupna kmetijska politika krila kar 70 % evropske bilance), zaseda v Evropi še ved- no pomembno mesto. Sedanja kmetijska politika ohranja glav- no načelo, in sicer prehranjevati

ljudi in pridelati dovolj hrane za našo celino. Razlikuje se v pov- praševanju, saj ni več toliko po- trebe po kalorijah, ampak po di- versifikaciji oz. raznovrstnih pri- delkih (bioloških, visokokakovo-

stnih itd.). Dorfmann je razkril tudi, kakšni so izzivi kmetijske politike, ki mora jamčiti kmetu dovolj dohodka, a to se ne doga- ja, saj v nekaterih evropskih ob- močjih nima kmet dobička in živi le od javnih sredstev. To je velik problem, je poudaril posla- nec, in obenem tudi največji iz- ziv. Kmetijstvo mora postati priv-lačno za mlade, ker so v tem trenutku kmetje povprečno sta- rejši. Mora se orientirati trajnostno, ker ima po- memben delež krivde za klimatske spremem- be.

Sledila je razlaga o fi- nančni podpori in kako so prispevki razdeljeni v dva sklopa. Prvi so ne- posredni prispevki, ki jih financira v celoti EU, prispevki drugega sklopa pa so namenjeni razvoju kmetijstva in so sofinancirani z država- mi in deželami. Ta dru- gi sklop Evropa vedno bolj omejuje, zato da bi bolj vzpodbudila pose- ge posameznih držav.

Posvet je imel velik uspeh, saj so prisotni pozorno poslušali in postavili tudi veliko vprašanj evropslan- cu. Pogosto se nam zdi Evropa tako daleč, Dorfmann pa nam jo je tokrat pripeljal v Gorico.

MČ

Občina Gorica / Čezmejno sodelovanje

Evropski poslanec Herbet Dorfmann se je v petek, 25. januarja, mudil na Goriškem, kjer se je udeležil posveta o kmetijstvu, ki ga je organiziral Krožek Anton Gregorčič, in tradicionalnega novoletnega sprejema stranke Slovenska skupnost. Priložnost je izkoristil tudi za obisk Občine Gorica, kjer ga je sprejel župan Rodolfo Ziberna. Poslanca sta spremljala občinski svetnik stranke SSK Walter Bandelj in pokrajinski tajnik Julijan Čavdek. Sogovornika sta se dotaknila predvsem tematik evropske skupnosti in čezmejne prostora oz. sodelovanja med Gorico in Novo Gorico. Župan je Dorfmannu orisal današnje stanje goriškega mesta in pereče problematike, ki so vodile in vodijo Gorico

v počasno izumiranje, kot so npr. ukinitvev pokrajin (zdaj celo obnovitev pokrajin brez Goriške, kar bi bilo še slabše), težave, ki jih ima mesto na področju gospodarstva po padcu meje, ter morebitna ustanovitev neke ekonomske cone, ki bi izboljšala to stanje. Govor je bil tudi o dobrih odnosih z Novo Gorico in o skupnih čezmejnih projektih, kot sta EZTS in skupna kandidatura za evropsko prestolnico kulture za leto 2025. Tudi svetnik Walter Bandelj, pravi poznavalec na gospodarskem področju, je potrdil to, kar je povedal župan, ter dodal, da so krivi za to stanje tudi italijanski zakoni in birokracija, ki je počasna; zato se podjetniki selijo in opravljajo posle v Sloveniji. / MČ

Nova podoba in prenovljena vsebina Slovenskega katoliškega tednika Družina

Policija že ukrepa zoper zgolj domnevni sovražni govor!

Nekateri dogodki v preteklih dneh so znova potrdili ranljivost vladne koalicije, pričevanja nekdanjih ali sedanjih politikov oziroma javnih osebnosti pa na pomanjkanje vizije in stragedije za utrjevanje demokracije in razvoj države. Janez Janša, predsednik SDS, je v obširni analizi stanja v Sloveniji podal svoj pogled in oceno razmer. Meni, "da je osamosvojitve Slovenije uspela, osvoboditev pa ne. Vzpostavljen je družbeni sistem, ki služi predvsem eliti prvorazrednih ljudi". Miha Brejc, nekdanji Janšev tesni sodelavec, sicer tudi poslanec državnega zbora in evroposlanec, zatrjuje, "da je politična desnica najbolj sama kriva za to, da je v Sloveniji tako, kot je". Pravi tudi, da potrebujemo novo desnosredinsko stranko, vendar ta hip ne vidi nikogar, ki bi bil pripravljen in sposoben delovati v tej smeri. Politične ocene Stranke socialnih demokratov največkrat posreduje in navaja njen predsednik, Dejan Židan. Po njegovem "je bil partizanski boj zaslužen tudi za to, da smo Slovenci ohranili in da lahko uporabljamo svoj materni jezik". Aktualni dogodki, ki so se zgodili v prejšnjih dneh ter so še zmeraj pereči, so vsaj trije. Javnost je osupnilo sporočilo, da je

režiser in igralec Boris Kobal ponaredil delo italijanskega umetnika in ga v Slovenskem ljudskem gledališču Celje razglasil za svojega. V Sloveniji Boris Kobal velja tudi za premetenega satirika in zabavljaka, ki je javnosti pogosto vsiljeval svoja skrajno leva politična stališča in nazore. Njegov plagiat oziroma ponaredek bo najbrž še dolgo odmeval v gledališki in t. i. običajni javnosti, Boris Kobal pa je v Sloveniji zdaj prezrt. Sledila je nova afera, ta s političnim obeležjem. Novega ministra za kulturo Dejana Prešička so prijavi, da je s svojim obnašanjem in ravnanji povzročil pravo strahovlado med osebjem sicer zelo številnega ministrstva za kulturo. Izvajal naj bi hud psihični pritisk, šikaniranje in poniževanje zaposlenih. Uradnice naj bi iz njegove pisarne prihajale objokane. Veljal naj bi za predstojnika, "ki se iz zelo prijaznega gospoda, dobrodruškega sogovornika lahko čez nekaj trenutkov spremeni v zverino". Vzdušje na ministrstvu se je tako poslabšalo, da si je eden od uslužbencev sam vzel življenje. Posegla je policija, ki o razmerah na ministrstvu izvaja preiskavo, številne pa so zahteve, naj premier Marjan Šarec ministra Dejana Prešička odstavi. Njegova politična usoda je zdaj že znana. Podprla in

branila ga je Stranka socialnih demokratov, katere je član. Še naprej se širijo že kar zlovesče trditve o t. i. sovražnem govoru, ki naj bi ga uporabljala samo opozicija oziroma politična desnica. Ustavni pravnik dr. Andraž Teršek je v časniku Slovenski čas, glasilo, ki je namenjeno družbi in kulturi ter je priloga tednika Družina, zapisal, "da se učena in strokovna pojasnila o tem, kaj je sovražni govor in kaj ni, vse pogosteje tudi sama označujejo kot podpiranje, spodbujanje ali zagovarjanje sovražnega govora. To je norost. Zavzemanje za svobodo izražanja in spoštovanje oblikovanih ustavnopravnih pravil za posege v to svobodo pa se celo vse pogosteje označujeta za ogrožanje svobode in človekovih pravic. Oh, ja! Ko človek ugotovi, da se v takšnem ozračju v Sloveniji ni mogoče slišati, spoštljivo in pravno natančno pogovarjati o tem pravnem vprašanju, pomisli, da bi utrujeno obmolklil. Vsaj za nekaj časa". Sedanja oblast ne upošteva dejstva, da o tem, kaj je sovražni govor in kako ga obravnavati v pravni državi, lahko in mora odločati samo sodišče. Na ministrstvu za kulturo menda pripravljajo spremembe zakona o medijih, s katerimi bi uvedli inšpektorje, ki bi "ugotavljali",

katera javna občila uporabljajo sovražni govor, in jih zato denarno oglobili. Policija je že zdaj poklicala na t. i. informativni pogovor, to je zaslišanje, Jožeta Biščaka, odgovornega urednika tednika Demokracija, in Borisa Tomašiča, programskega direktorja in odgovornega urednika televizijske postaje Nova24TV. Policisti in kriminalisti si dobesedno podajajo kljuko na Linhartovi 13 v Ljubljani, kjer je sedež Demokracije in televizije Nova24TV. V Demokraciji so zapisali, "da zdaj gre za to, da želijo državni organi in aktualna vlada moteče medije izbrisati z obličja zemlje". Peter Štumpf, škof v Murski Soboti, ki je vodja Koordinacije direktorjev katoliških medijev pri Slovenski škofovski konferenci, poudarja, "da sovražni govor najbolj določa srce. Omejevanje medijske svobode ali svobode govora je zelo nevarna zadeva. Bojim se, da ne bo dolgo, ko bodo stvari ušle iz rok. Dvoje stanj ljudi sili k nasilju: pomanjkanje kruha in pomanjkanje svobode govora. Če se bo nadaljeval pritisk, bo verski tisk in vse, kar je

Premier Marjan Šarec sprejel odstop ministra za kulturo

Po pripravi mojega rednega prispevka o dogajanju v Sloveniji so se zgodile tudi novosti v primeru ministra za kulturo Dejana Prešička, ki ga dolžijo šikaniranja zaposlenih na ministrstvu. Odstop s položaja, ki ga je ta v nedeljo ponudil, je predsednik vlade Marjan Šarec v ponedeljek sprejel. Na srečanju z novinarji je opozoril, da so odnosi na ministrstvu za kulturo skrhani do take mere, da si ni mogoče predstavljati, kako bi ista zasedba lahko delala naprej. Zato je premier zahteval tudi odstop dveh državnih sekretarjev na ministrstvu, Jana Škoberneta in Klemena Žiberta. Odstopljeni minister in oba državna sekretarja so člani stranke Socialni demokrati, ki je tudi največji politični poraženec urejanja odnosov na kulturnem ministrstvu. Gre za drugi primer odstranitve aktualnega ministra iz vlade. Pred Dejanom Prešičkom je po dveh mesecih opravljanja funkcije moral odstopiti tudi Marko Bandelli, tedanji minister za razvoj, strateške projekte in kohezijo. Svojo funkcijo, torej ministrski položaj, je moral zapustiti, ker je grozil dvema kandidatoma za župana občine Komen.

M. D.

povezano z njim, prvi na udaru". Slovenski katoliški tednik Družina bo odslej izhajal prenovljen. To glede uporabe prostora, novih vsebin in spremenjenih tehničnih značilnosti. Odgovorni urednik Družine, Boštjan Debevec, je v obrazložitvi sprememb zapisal, "da so pri prenovi tednika upoštevali ravnovesje med tradicijo dosedanje oblike in vsebine ter med sodobnimi oblikovnimi smermi in spremenjenim načinom branja. Pokončen, vseslovenski in na katoliški identiteti utemeljen medij je danes še toliko bolj pomemben, da bi znali razumeti in živeti izzive, ki jih prinaša čas. Pred vsako uredniško ekipo

je bilo in je tudi zdaj vedno znova vprašanje, kako prinašati evangelijsko sporočilo v razumljivem jeziku". V prenovljeni Družini so uvedli novo rubriko *O Slovencih v zgodovini*. Sklep o tem je razveseljiv tudi zato, ker gre za zamisel in pobudo priznanih slovenskih strokovnjakov z različnih področij zgodovine. Rubriko o Slovencih v zgodovini bodo urejali: dr. Boris Golec, dr. Ana Lavrič, dr. Matija Ogrin, mag. Blaž Otrin, dr. Marjeta Pisk, dr. Renato Podbersič, dr. Vasko Simoniti in dr. Luka Vidmar. Osrednji namen nove rubrike v tedniku Družina je poživiti zavest o narodni zgodovini Slovencev.

Marjan Drobež

Tino Mamić

DALMATINO

14

Vipavska svoboda

V Vipavski dolini, ki slovi po najmočnejšem vetru v državi, če ne celo v Evropi, se radi pohvalimo, kako nam burja ne more do živga. Orkansko burjo radi dajemo tudi vsakovrstne v primerjave, da so naše besede bolj prepričljive in slikovite. In nezavedno posnemamo latinskega pesnika Klavdija, ki je našo burjo takole opisal: "Severni veter - po tvoji zaslugi s plani privrhal je, čete sovragov zasul z ledeno nevihto".

Živim v burji

Te dni se je v tej zimski burji, tik ob avtocesti, pojavil zanimiv zapis. ŽIVIM. Takole piše. Gre za oglas Zavoda Živim, ki je v prestolni Ljubljani doživel grobo cenzuro. Ko so ga namreč na mestnih avtobusih opazili skrajni levičarski aktivisti, ki imajo v naši deželi očitno izjemno moč, so uprizorili tako silno medijsko in politično gonjo, da so avtobusarji oglase umaknili. LPP, kot se imenuje državno podjetje, je moralo prekiniti pogodbo, kar mu je povzročilo veliko gospodarsko škodo. Komunisti, pardon, aktivisti, so to absurdno antitržno potezo dosegli s ponavljanjem manire zadnjih mesecev: da državna podjetja ne smejo sodelovati z mediji, ki podpirajo opozicijo. To po zgledu svojih mentorjev iz svinčenih časov imenujejo "sovražni govor".

Poteptana ustava

Moti jih kajpada, tako kot njihove prednike, opij ljudstva. Tako je namreč začetnik komunizma trajno ožigosal in stigmatiziral religijo. Zavod Živim namreč podpira molitev pred ljubljanskim kliniko, kjer opravljajo splave. Lahko si o tem mislimo, kar hočemo. Povsem vseeno je, ali se nam spodbujanje rodnoti in kulture življenja ter skrb za ženske, ki so bile prisiljene v izvršitev splava, zdi še tako nespametno. V Sloveniji vlada svoboda govora, kar je zapisano v ustavi. Zato imamo vsi prebivalci pravico glasno povedati, karkoli nam pade na pamet. Tako je to v demokraciji. Državno podjetje je po volji ljubljanskega

župana, ki ostaja trdno na položaju kljub telefonskim posnetkom, v katerih sprejem v službo pogojuje s plačilom med rjuhami, po-teptalo še eno ustavno svoboščino. Svobodno tržno gospodarstvo. Da lahko poslujemo in trgujemo svobodno. To nam jamči ustava.

Popadki totalitarizma

To je slabše kot v diktaturi. V diktaturah namreč ne omejujejo svobodnega trga in kapitalističnega gospodarstva. Da bi omejevali svobodo trga in svobodo govora se lahko zgodi samo v totalitarni državi. Torej samo še v Severni Koreji. In v Sloveniji.

Tem popadkom totalitarizma se je glasno uprl Vipavec. Vipavec, doma s Planine nad Ajdovščino, ki je v rodni dolini namesto v Ljubljani postavil sedež mednarodnega podjetja. Takoj po sporni odstranitvi plačanih oglasov

na ljubljanskih mestnih avtobusih samo zato, ker se Ljubljanska in slovenska oblast ne strinjata z vsebino, je znanstvenik in podjetnik dr. Aleš Štrancar Zavodu Živim napisal telegrafsko pismo: "Spoštovani, oglas na ljubljanskih avtobu-

sih, ki so Vam ga prepovedali, bi radi vrteli na naši stavbi dva meseca brezplačno. Lahko, prosim, uredite vse tehnične podrobnosti z vodjo našega marketinga, če se seveda z zadevo strinjate? Hvala in lep dan, Aleš Štrancar".

Kaj zato, če burja tuli

Ajdovski direktor je tako pokazal, da je svoboda izražanja nad samovoljo župana Zorana Jankovića, ki svojo ozko ideologijo vsiljuje vsem Ljubljancem in ruši poslovanje državnega podjetja. Pokazal je, da je Vipavec lahko močnejši od še tako močne burje. Tako kot je zapisal neki drugi pesnik, ki so mu komunisti zaradi narodnostnega boja odvzeli življenje:

Kaj zato, če burja tuli in če močne hraste trese! Nas, Vipavcev, iz doline burja ne odnese! Tu ostanemo, kjer zrasli smo v viharju in vročini, dokler Bog nas ne pokliče k večni domovini!

Še o trasi drugega železniškega tira

Molk levih vlad na hude pomisleke in resna vprašanja

Kratek historiat zgodbe o nastajanju II. tira in finančne posledice

Sporna vladina trasa II. tira čez Osapsko dolino je po dosedanjih informacijah nastala zaradi izsiljevanja Italije in Trsta v okviru dvajsetletnih mučnih dogovorov z zahodno sosedo o posodobitvi železniške povezave Trst / Koper – Divača (gl. knjigo avt. tega prispevka *Trst – Koper, večna tekmeča*, založba Mladika, Trst, 2007). Proga je bila obravnavana kot del 5. koridorja na podlagi smernic EU za obnovo jedrnega vseevropskega železniškega omrežja, in sicer kot mednarodna proga. Njeno izgradnjo, s statusom mednarodne proge, naj bi financirala EU z največ 40 % nepovratnih finančnih sredstev, vendar pod pogojem, da se zaradi racionalnosti oba odseka srečata na primernem možnem stičišču in skupaj nadaljujeta pot proti Divači. Slovenija je prvotno pripravila projekt II. tira po najkrajši, najcenejši in najbolj naravni poti preko Rižanske doline, v predoru na Kras ter naprej proti Divači, ki se je ognil vodovarstvenemu območju Rižane in je omogočil priključitev tržaškega odseka nekje pod Črnim Kalom. Trst tega ni sprejel in je izsilil sedanje, zase ugodno, za Slovenijo pa drago, serpentinasto in prometno neprimerno traso preko Osapske doline, ki se je približala italijanski meji na obrobju Trsta na 50 m. Slovenija je očitno pristala na tako odločitev, ker je v primeru izgradnje mednarodne proge računala na okrog 40 % prispevek nepovratnih finančnih sredstev EU. Za Trst pa je bila taka rešitev idealna, ker bi financiranje celotne proge prevzela Slovenija, z evropskimi in svojimi sredstvi, in bi se Trst elegantno priključil

nanjo z okrog dvokilometerskim odsekom iz bližnjih Žavelj, ali drugače rečeno, bi jim Slovenija zgradila novo železnico do Divače. Tako si je Slovenija nakopala 12 km odvečnih predorov pod Tinjanskim hribom in dodatnih 12 km ubežnih (servisnih) predorov za primer nesreče ter dva vialdukta v skupni dolžini 1,2 km, s čimer se je II. tir podražil za več sto milijonov evrov. Nato je Trst okrog leta 2010 uradno izskočil iz posla zaradi domnevno premajhnega prometa na progi Divača – Trst, verjetno pa bolj zaradi nezanimivega, nesodobnega in počasnega slovenskega železniškega omrežja (največ 60 km/h). S tem je pustil Slovenijo na cedilu in usmeril vse svoje energije in sredstva v posodobitev svojega priključka na moderno

in hitro Pontabeljsko progo (150 km/h), ki bo v kratkem povezana s sodobnim, prav tako hitrim, novozgrajenim odsekom Celovec – Graz, kar bo Trstu bistveno skrajšalo pot do velikih blagovnih bazenov Srednje Evrope (Graz, Dunaj, Budimpešta, Bratislava, Praga idr.). Že pri hitrosti 100 km/h bi npr. tovari iz Trsta prispeli po še vedno nekoliko daljši Pontabeljski progi do

okrog 577 km oddaljenega Dunaja v slabih 6 urah, pri 150 km/h pa v slabih štirih urah. Iz Kopra pa pri najvišji možni hitrosti 60 km/h v slabih desetih urah, pri povprečni hitrosti 40 km/h pa v 15 urah, čeprav je slovenska smer bistveno krajša. Hkrati naj bi si Trst s posebnim sporazumom pridržal pravico, da se priključi na progo čez nekaj desetletij, če se bo obseg tovorov na odseku Trst – Divača primerno povečal in slovensko železniško omrežje posodobilo.

/ str. 16
Milan Gregorič

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (24)

“Vrzote”, tako imenujemo pri nas ohrovt, so bile od nekdaj zelo pomembna in razširjena zelenjava, še posebej v Sovodnjah in seveda v Štandrežu, kjer jih imenujejo “vržoti”. Štandrežci so Sovodenjcem nadeli vzdevek “rus jedrik”, ti pa so prebivalce Štandreža že od davnih časov zmerjali z “vržotarji”.

Sovodenjski in štandreški kmetje so bili mojstri za zelenjavo. Na svojih vrtovih so pridelovali razne dobrote. Veliko pridelka, seveda tudi vrzote, so z lesenimi vozovi nosili v Štandrež trgovcem, ki so jih nato prodajali v Trst. Štandreški kmetje pa so bili še posebno podjetni, saj se niso zadovoljili le s prodajo trgovcem ali na drobno na goriški tržnici, svoje pridelke so prodajali še dlje kot v Trst, celo na Dunaj, vozili so jih namreč tudi na goriško železniško postajo, kjer so jih naložili na vagona. Tam so tudi prevzemali gnojila in ostalo, kar so potrebovali za svoje delo na njivah, vrtovih in kmetijah. V knjigi z naslovom Kako smo trgovali, avtorice Elde Grauner, je napisano, da so jeseni leta 1901, ko je bila na Dunaju prva vseavstrijska vrtnarska razstava, bili s svojimi stojnicami prisotni tudi štandreški kmetje. Razstavljenih je bilo 35 vrst zelenjave, “od solate, krompirja, zelja, radiča, kardov, brokolov, kavalov do korenja”. Za razstavo je bila občina St. Andrež odlikovana s “prvo ceno”, to je z zlato državno svetinjo. Gotovo so se vrzote izkazale!

Nastanek in razvoj Štandreža je povezan z zemljo in kmetijstvom, ki se je še posebej pod Avstro-Ogrsko zelo razvilo. Glavni zaslužek od prometa s štandreško zelenjavo pa so imeli goriški in tržaški trgovci, kmetje so izžrili zelo malo, čeprav so imeli veliko dela. Prva svetovna vojna je štandreško kmetijstvo močno prizadela, saj se je delovna sila izselila, živino so pobili, polja pa razkopali, v obdobju med vojna pa se je situacija nekoliko izboljšala. Do leta 1950, ko se je v Štandrežu pojavil prvi traktor (znamke Steyer), so vsa težka dela, od vleke vozov do oranja, opravljali s pomočjo živine. Živali so nosile nagobčnike “košiče”, ki so jim onemogočali poškodovati pridelke. Tudi namakanje vrtov in njiv je bila zahtevna zadeva: še po drugi svetovni vojni je bila voda, ki je tekla po cevi ob vznožju ceste, ki povezuje ulico sv. Mihaela z ulico Carso, skoraj edini vir za namakanje zelenjave (iz publikacije Na-

stanek in razvoj Štandreža). Kmetje so iz cevi vodo pretakali v velike lesene sode na vozovih in se nato odpravili na polja. Vrzote so sejali na začetku julija. Ko so zrasle, so jih s pomočjo lesenih in kasneje kovinskih klinov presadili v “ljehe” v domači zemlji. To opravilo so po navadi počenjali meseca avgusta, septembra pa so vrzote okopali, oborali in nato pustili mirno rasti. Pobirali so jih v drugi polovici oktobra, samo tiste s “trdo glavo”. Nekateri kmetje so vrzote presajali v več izmenah, tako da so jih pobirali od oktobra do Božiča, najboljše naj bi bile vrzote, ki so “dobile mrz” oz. slano. Kmetova hči se spominja, da je nekoč sneg predčasno pobelil njihova polja. Po sneženju se je temperatura krepko znižala pod ničlo in mrz je trajal dalj časa. Vse je popolnoma zmrznilo. Ker so doma pridelovali veliko vrzot, je bil oče v skrbeh, tako se je odpravil na njivo in nabral tri glave. Prinesel jih je domov in shranil v štal. Ko so se glave vrzot odtalile, jih je dobro pregledal in z veseljem ugotovil, da jih je zapadli sneg

zaščitil pred pledenitvijo. Pridetek je bil na varnem! Nekoč so vrzote uporabljali v različne namene: sveže zunanje liste so npr. malo potolkli in jih nato privezali na otečene, boleče ude (uprabljali so jih tudi za lajšanje bolečin revme) in pustili tam čez noč, z gršimi listi pa so

se veselile domače kokoši, ki pozimi niso imele na razpolago tako velikih količin zelenjave kot poleti. Nekoč so vrzote kuhali na različne načine. Pripravljali so mineštro, “kuhno z vrzotami”, “tinfanim oz. tenstanim” v kozici so dodajali slanino, ocvirke in krompir.

“TINFENE VRZOTE”

Sestavine:

1 kg ohrovt, 2 žlici olja, 1 strok česna, 1 žlica moke, sol, poper, malo sesekljane petušilje, 2 krompirja in po želji še 50 g slanine, ki jo prepražimo na olju.

Priprava:

Ohrovt dobro operemo, odcedimo in mu izrežemo trše dele. Oprane liste narežemo na debele rezance, krompir na debelejšje kocke in skupaj skuhamo v slanem kropu, v katerega smo dodali tudi dve žlici kisa (med kuhanjem bo tako ohrovt manj dišal). Ko je kuhano, odcedimo. Med tem časom damo v kozico 2 žlici olja, strok česna in žlico moke ter mešamo, da se naredi bledorumen prežganje. Dodamo kuhan ohrovt in rahlo popramo, po potrebi malo zalijemo s kropom ali juho ter pražimo - “tinfamo”. Skoraj na koncu kuhanja dodamo sesekljan peteršilj, serviramo lahko s polento ali kot prilogo. Bog žegnaj!

SNG NOVA GORICA Gostovanje SNG Drama Ljubljana

Večni boj med kadilci in nekadilci

Tako veliko je bilo povpraševanje po vstopnicah za predstavo *Prekleti kadilci*, da so v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica to predstavo z malega odra prestavili na veliki oder, da bi zadovoljili vse tiste, ki bi si jo radi ogledali. V sredo, 16. januarja 2018, je namreč v SNG Nova Gorica prišla v goste SNG Drama Ljubljana s predstavo oz. gledališkim koncertom *Prekleti kadilci*, katerega režijsko vodstvo podpisuje mladi Tin Grabnar. Uprizoritev, ki je premiero doživela na odru Male drame v lanskem aprilu, je nastala po satiričnem eseju Svetlane Makarovič *Prekleti kadilci*. Sama Makarovičeva je seveda strastna kadilka. Po idejni zasnovi Tina Grabnarja in dramaturginje Brine Klampfer (poleg nje je dramaturginja predstave Darja Domin-

kuš) so literarno predlogo Makarovičeve priredili ustvarjalci predstave. V uprizoritvi, v kateri gledališki prizori prehajajo v koncertno obliko, je kar nekaj utrinkov tudi iz življenja te svojevrstne literarne ustvarjalke (iz intervjuja z njo iz l. 2014), ki je napisala tudi mnogo čudovitih pravljičnih zgodb, čeprav, baje, ne mara otrok. Nekatere so krasno zaživele na odrskih deskah (npr. Sapramiška ali dogodivščine kosovirjev). Predstavo uvaža v učinkovito duhovitem slogu lanskoletni premijnik Borštnikovega prstana, Janez Škof. Gledalce takoj ujame v svojo pest, že s svojo prisotnostjo in pogledom, celo s svojim “bolj hripavim” petjem, pa igranjem na harmoniko. Na ton njegovega glasu je gotovo na

Nina Valič, Pia Zemljčič, Aljaž Jovanović in Janez Škof (foto Peter Uhan)

poseben način vplivalo dolgoletno kajenje, a vendar je kljub vsemu privlačen. Njegovi čudoviti soigralci Nina Valič, Pia Zemljčič in Aljaž Jovanović gledalce presenečajo tudi s petjem in igranjem na flavto, pianino in kitaro. Res so dobri tudi kot glasbeniki. Dveurna predstava z živahnim ritmom je kratkočasna

ku metafora za vsakršno nestrpnost, ki se pojavlja v naši družbi. To je nestrpnost, ki zlahka dobi krila in preraste v sovraštvo. Pri tem ostaja odprto vprašanje, ali naj ta občutja v družbi zatiramo ali priznavamo”, je zapisal režiser Grabnar v gledališkem listu. Kakorkoli se že odzivamo na ta problem,

in zabavna. Mestoma je v njej sicer zelo močno prisotna ujedljivost Svetlane Makarovič, ki se zaganja tudi v Cerkev in njena načela. Vse skozi obračunava seveda z nasprotniki kajenja. Hudo mušno, a tudi z zajedljivim humorjem uprizoritev vodi gledalca od stvarjenja sveta, preko prazgodovine do Kolumba, ki je prinesel s potovanjem “tobačno zlo”, da se je razpaslo po vseh celinah in spremljalo vse zgodovinske trenutke do današnjih dni. Zdaj se je cigaretni dim moral umakniti iz javnih prostorov na ulice ali zastekljene kadilnice, kot prikazujejo zadnji prizori. Problem kajenja je za avtorico povod, da se lahko obrega ob nestrpnosti vseh vrst. “Nestrpnost do kadilcev pa lahko postane v nekem trenut-

moramo priznati, da so ustvarjalci predstave vsebino prikazali izredno privlačno in razgibano, za kar je poskrbela tudi koreografinja Anja Mejač, kateri je koreografske korake narekovala avtorska glasba Boštjana Gombača, mešanica raznih glasbenih ritmov. Songe sta napisala Jani Kovačič in Svetlana Makarovič. Črno-bele kostume si je zamislila Sara Smrajc Žnidarčič, sceno, ki močno spominja na kak nočni lokal s kabaretnim programom, pa Dorian Šilec Petek. Publika, med katero so bili tudi direktorica SNG Nova Gorica Maja Jerman Bratec in nekateri igralci domačega ansambla, se je vidno zabavala in igralcem namenila dolgotrajno ploskanje.

Iva Koršič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (229)

Lovor (2)

LOVORJEVO OLJE: 20 listov lovorja in 250 ml oljčnega olja.

Operite liste lovorja, sesekljajte jih na drobno in položite jih v stekleni lonček. Nato dodajte toliko olja, da le-to prekrije vse zelišče. Pustite stati 30 dni na toplem, lahko tudi pri štedilniku. Nujno vsak dan obrnite ali pretresite lonček. Po 30 dneh bo lovorjevo olje za domačo uporabo pripravljeno. Olje lahko mažete po predelih telesa, ki so vneti, ob revmi, vnetih sklepih, pretegnjenih mišicah. Lahko napravite tudi obkladke čez noč.

OBKLADEK Z LOVORJEVIM OLJEM: vzamemo gazo, jo namočimo z lovorjevim oljem, postavimo na obolelo mišico ali sklep in povijemo s prozorno folijo za živila, nato

gremo spat, naslednje jutro odvijemo obkladek in vtremo preostanek olja v telo. Bolečina bo izredno hitro popustila.

Lovor je simbol poezije, svetega, umetnosti, pa tudi magije. V antiki so si umetniki in vedeževalci lovor radi nadevali na telo, glavo in obleko. Verjeli so, da jim daje navdih za plemenitost misli. V Italiji imajo še danes navado postaviti pred vhod v gostilno ali krčmo vejico lovorja kot znak, da imajo v gostilni plemenito vino, ki te popelje do velikih misli, saj misli porajajo ideje, ki navdihujejo

dejanja, in prav dejanja spreminjajo svet! Lovorjevo krono še vedno nadenejo diplomirancem na fakulteti. Iščimo zdravje!

/ konec
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 29. januarja 2019, ob 13. uri

Preprosto kot nekoč (4)

Zgodovina božične Devetice v Rečanski dolini

Devetica božična se je v vaseh Rečanske doline, v lieški fari, ohranila do šestdesetih let prejšnjega stoletja. Potekala je skoraj po vseh vaseh, verniki pa so se na ta način z molitvijo pripravljali na Božič. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je Benečija močno občutila gospodarsko krizo, pomanjkanje zaposlitve je postalo hud problem. Vse večja revščina, potres in množično izseljevanje so zdesetkali največje vasi in popolnoma izpraznili manjše, tiste, ki so daleč od doline in glavnih prometnic in se zajedajo v strma pobočja, do koder se lahko pripelješ le po ozkih, slabo vzdrževanih gorskih cestah. Tu zdaj kraljuje "arbida", tako namreč Benečani pravijo robidi, ki je že prerasla vsa rodovitna zemljišča, kruši zidove in sili že v hiše, skozi zapuščena okna z razpadajočimi polkni. Benečija počasi umira. Za dolgih štirideset let so pesmi in litanije, ki so bile del pravljičnega pričakovanja v deželi, kamor potrošništvo še ni prodrlo, popolnoma utihle. Kazalo je, da bo Devetica v Rečanski dolini utonila v pozabo. In mladi sploh nikoli ne bodo izvedeli, kako so v teh vaseh ljudje nekoč skupaj pričakovali Božič.

Ob koncu prejšnjega stoletja, leta 1995, so se v društvu Rečan, ki ga je tedaj vodil vsestranski kulturni delavec in ustvarjalec, duša tega predela Benečije, Aldo Klotič, domislili, da bi stari ljudski obred skušali ponovno oživiti, in to ob podpori in pomoči lieške fare. Tedaj jo je vodil duhovnik Azelio Romanin, ki je pobudo krajanov sprejel in jih podprl, da

so lahko skupaj predbožični obred ponovno približali ljudem. Žal se je Rečanska dolina v dolgih štiridesetih letih precej izpraznila, v nekaterih manjših vaseh komajda kdo še živi. Ker je bilo nemogoče, da bi Devetica ponovno zaživele v vsaki vasi posebej, so se člani kulturnega društva Rečan odločili, da bodo Marijo "nosili" od vasi do vasi in tako vsaj za en večer zopet povrnili na tiha pobočja tisto življenje in tisto predpraznično dogajanje, ki je bilo nekdaj značilno za celotno dolino in celotno Benečijo. Žal tudi tistih štalic, ki so jih nekdaj nosili od hiše do hiše, ni bilo skoraj nikjer več. Nekatere so v dolgih štiridesetih letih, ko jih nihče ni več uporabljal, pojedli črvi, druge so zgorele, tretje pa sta jih na podstrešjih, kjer so samevale, uničila vlaga in čas. Enostavno segnile so, tako da so bile ob ponovni obuditvi Devetice neuporabne. Zdaj, ko štalic ni več, uporabljajo po večini podobe Svete Družine. Tudi ročnih svetilk, ki jih imamo zdaj v vsaki trgovini na pretek, pred šestdesetimi leti ni bilo, po navadi so ob procesijah in verskih obredih izpraznili bučo ali repo in vanjo namestili svečo, da so jo lahko potem nosili v rokah. Prvo leto, ko so se ljudje Rečanske doline ponovno zbrali na Devetici, si nihče ni mislil, da bo žela ponoven uspeh, da bo navdušila tudi mlade in da bo spet postala nepogrešljiv

del Božiča v Benečiji. Božično Devetico enostavno moraš doživeti, da razumeš, zakaj ljudem tako veliko pomeni. Moraš se pripeljati po strmih, ozkih cestah do zaraščenih bregov, ki se zajedajo v nebo in samevajo pod zvezdami. Moraš zaslutiti tišino, ki je skoraj vsepovsod preveč. Ukrasti moraš večere... ledeno mrzle, pod zvezdnatim nebom, na zasneženih poteh, peš, tako kot so ljudje hodili nekoč. Samo koraki in molitev. V noči, pred jaslicami. Ljudje, ki se zbirajo, da pojejo litanije, da so skupaj, da začutijo tisto skrivnost, ki ji pravimo Božič. Bližina, občutek, da pripadaš neki skupnosti, molitev

in petje, ki ga dandanes tako pogrešamo. Božič v pravem smislu besede. Božična Devetica se začne pri znamenju, pri jaslicah, ki jih vaščani na vasi pripravijo nalašč za procesijo. Prvotno se je začinjala ob sedmih zvečer, nekaj let, zaradi dela in obveznosti pozneje, ob osmih. V vasi, ki je pravično tiha, začno verniki prihajati z vseh strani. S svetilkami, svečami, v skupinah in sami. Največ se jih pripelje z avtom, malokdo

peš, ker je v vsaki vasi le še peščica samotarjev. Zasliši se pesem, uvod v predbožični obred: "Snieg dol pada po dolinah, piše vietar po ceminah, fantje pruoť cierkvi gredo an veselo pojejo... Gloria, gloria..." Ljudje se strnejo v gručo, tiho se prekrizajo. Devetica se začne z molitvijo, ki govori o odhodu

Marije iz hiše, v kateri je prenočila. "Prisarčno želim, da bi bila ti vedno pri meni an jast vedno pri tebi, da bi se ne ločila od nas ne sada in ne na večnost..." prosi žena, ki se poslavlja od Marije in nato moli za blagoslov hiše in družine. Zbrani začnejo nato moliti

in peti lavretanske litanije ter se v procesiji počasi pomikajo čez vas do hiše, ki bo tokrat imela v gosteh podobo Sv. Družine.

Ko pride sveta podoba pred hišo, kjer naj bi Marija prenočila, žena, ki nosi Mater božjo, prosi, naj jim družina odpre vrata in spusti v hišo: "Priateljica, sprejmi mater Jezusa na nje trudnim potovanju v Betlehem, v hudim zimskim času, na nije neomadeževanim materin-

stvu..." Ko Marijino podobo ponesejo v hišo, vstopijo za njo vsi, ki so se udeležili procesije, posedejo se okoli doma pripravljenege oltarja, kamor žena položi sveto podobo, in vsi skupaj molijo rožni venec. Molitev se konča s staro beneško pesmijo Častito... "Častito vsaki čas si bodi sveto sladko ime Jezus anu ime Marija. Nikdar nas na zapusti, o Jezus vse sladkuosti..."

Po molitvi se v hiši začne družabno srečanje, gospodinja prinese na mizo jedi, tiste, ki so bile v navadi v starih časih, toči se vino in vsi zbrani pojejo božične pesmi. *Kaj se vam zdi, Tam stoji pa hlevček, Sveta noč, Koleda* in druge se vrstijo ob ognju. Lica so rdeča, rišejo se nasmehi, vsi bi peli dolgo v noč. Mráz, ki je zunaj, in pozni večer ljudi vabita, da

se zadržijo ob toplem "šporgeru", pogovor steče, bližina greje srca. Druženje, na katerega smo v današnjem času skoraj vsi pozabili, je najlepši in najpriistnejši trenutek Božične Devetice.

Božična Devetica vsako leto poteka tudi po nekaterih drugih dolinah in vaseh Benečije, znana je tista v dreški občini, letos pa so obred po dolgih letih domačini spet obudili tudi v Idrski dolini. Čeprav jim ni uspelo, da bi že prvo leto povezali devet vasi, je bila obuditev Devetice uspešna. Prvi večer so se zbrali v vasi Čubci, nato so naslednje večere molili še v Bordonih, Salamantu in Podklancu; nošenje Marije po Idrski dolini pa se je končalo v Kodermacih, kjer se je pri rožnem vencu zbralo že nad trideset ljudi. Domačini upajo, da jim bo naslednje leto uspelo z Devetico povezati devet družin in skupaj moliti devet večerov, kot to pravzaprav zahteva navada.

/konec
Suzi Pertot

Dramski odsek PD Štandrež / Premiera: Bosa v parku

Kljunčkanje zaljubljenih golobčkov

Ah, ta ljubezen! Ta ljubezen, po kateri hrepenimo mladi in starejši vse življenje! Ta ljubezen, gonilna sila vsega živega na svetu! To globoko čustvo, ki se med dvema srcema zaiskri nenadoma kot bleščeča iskrica in potem zagori in se spremeni v vroči plamen v popolni predanosti, ko zaljubljeni parček ne vidi nič drugega okoli sebe kot ljubljeno osebo, s katero deli najlepše, najprejnejše intimne trenutke, v prepričanju, da bo zmeraj tako. Takrat strast prevlada nad razumom in ljubezen zaigra na najbolj drzne strune. Polagoma pa se po najslajših, užitek polnih medenih dneh prikažejo tudi drugi, manj prijetni odenki dveh zaljubljenih src, ki sta si po značaju različni. Vsakdanje skupno življenje začne nastavljati pasti... Prav to se dogaja zaljubljenemu parčku Corie in Paulu, ki sta se prebiskovito pognala na zakonsko pot, v komediji *Bosa v parku* (1963) ustvarjalno zelo plodovitega ameriškega komediografa Neila Simona (1927-2018). To spretno napisano, a posebno za ljubiteljske igralce zahtevno delo, eno izmed prvih avtorjevih tekstov, ki je doživelo tudi filmsko različico, so člani dramskega odseka PD Štandrež pogumno izbrali za letošnjo novo uprizoritev v 54. sezoni neprekinjenega delovanja. Premierno so komedijo, ki jo je v slovenski jezik pretil Dušan Tonše, prikazali v popolnoma zasedeni župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu v soboto, 26. januarja 2019. (Prva ponovitev je bila prav tam v nedeljo, 27. januarja, ki je bila obenem zadnja abonmajska predstava Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin *Štandrež 2018*, druga pa v Gledališču Koper v torek, 29. januarja). Tako so ostali zvesti tradiciji, po kateri se z novo gledališko

produkcijo predstavljajo domači publikli vsako leto ob koncu prosinca, ko potihnejo odmevi božičnih in novoletnih praznikov in je v zraku že čutiti pustno razpoloženje.

Moč komedije *Bosa v parku*, ki kot vsa dobro napisana dela tega žanra razkriva veliko življenjske resnice, je v večje staknih dialogih in njena učinkovitost sloni na igralski interpretaciji. Tej zahtevni

Matej Klanjšček in Mojca Dolinšek (foto DP)

odrski pustolovščini so bili štandreški komedijanti tokrat pod umetniškim vodstvom igralca in režiserja Janeza Starine povsem kos. V nekaj manj kot dveurni predstavi - Starina je iz dolgega teksta irtal, kar se je le dalo - se je izkazala igralska večšina vseh nastopajočih. Med njimi gre seveda najprej omeniti Mojco Dolinšek, ki vsakič preseneča s svojim dovršenim, natanko naštudiranim igralskim nastopom. Iz lanske postarane, zavrtje gledališke igralk se je tokrat s poglobljenim študijem iskriro spremenila v zaljubljeno, frfotavo, zaletavo, nad vsem otroško naivno navdušeno mlado dekle, ki je malce lahko-miselno stopilo v zakonski stan, ne da

mičnih, ter osvetlil tudi njegovo ranljivost in krhkost. Elegantno, rahločutno Coriejino mater, gospo Banksovo, ki je pravo hčerino nasprotje in ne odobrava njene izbire in odločitve, a se kot kakšna najstnica ulovi v Viktorjeve mreže, je tudi z duhovitimi niansami orisala Polonca Cijan. Tudi njena igralska rast je vidna iz vloge v vlogi (v alternaciji bo to vloga igrala Gabrijela Vidmar). Božidar Tabaj, spirituos agens štandreškega dramskega odseka, je tudi tokrat vsem zvestim gledalcem, ki že leta občudujejo njegovo naravno in izrazito igro, podaril nekaj prav prirčno humornih trenutkov. Kot vselej se je popolnoma spojil s svojim likom, Viktorjem Velascom, nemaničem,

bi pri tem pomislilo, da je ta tudi zahteven in da se začeta zaljubljenost kaj kmalu razblini, če

zakonca ne sprejmeta drugega takšnega, kakršen je. Dolinškova je s svojo odlično prikazano razigranostjo in živahnostjo dajala tempo predstavi. Dosledno je tudi odmerjala in posredovala valovanje čustev mladega dekleta, ki se ob prvem banalnem prepričku z možem - po samih dveh tednih poroke! - odloči za ločitev, ker sta si po značaju popolnoma različna, ker možu ni vseh enosobno stanovanje in petem nadstropju brez dvigala! Medtem ko je zanj vse tako očarljivo! Ob njenih vulkanskih izbruhih skuša ostajati mož na trdnih tleh, saj je po značaju preudaren, trezen, pedanten. Ko pa se ob zadnjem prepiru z ženo pojavi pred njo okajen, brez plašča in čevljev, saj je v pijanosti bos hodil po parku, kot je njeno veselje, se Corie zave, da si želi le, da bi bil Paul spet njen razumni mož, ki jo ščiti pred vsemi in vsem. Uglajenega mladega odvetnika, ki upa v uspešno kariero in ima rad "poštirkane" srajce, je brezhibno poosebil Matej Klanjšček. Po lanskoletni pavzi je spet stopil na odrske deske z novim zagonom in tudi tokrat ustvaril zelo prepričljiv lik. Prikazal ga je večplastno, v vseh njegovih otenkih, resnobnih in komičnih, ter osvetlil tudi njegovo ranljivost in krhkost. Elegantno, rahločutno Coriejino mater, gospo Banksovo, ki je pravo hčerino nasprotje in ne odobrava njene izbire in odločitve, a se kot kakšna najstnica ulovi v Viktorjeve mreže, je tudi z duhovitimi niansami orisala Polonca Cijan. Tudi njena igralska rast je vidna iz vloge v vlogi (v alternaciji bo to vloga igrala Gabrijela Vidmar). Božidar Tabaj, spirituos agens štandreškega dramskega odseka, je tudi tokrat vsem zvestim gledalcem, ki že leta občudujejo njegovo naravno in izrazito igro, podaril nekaj prav prirčno humornih trenutkov. Kot vselej se je popolnoma spojil s svojim likom, Viktorjem Velascom, nemaničem,

ki stanuje v mansardi nad golobčkoma in rad dvori damam. Ker ni že dolgo plačal najemnine, so mu odvzeli ključ podstrešnega stanovanja, zato vanj lahko vstopa le tako, da se skozi okno spalnice novoporočencev splazi po hišnem robu do okna svojega stanovanja. Kot neznasko upehan telefonski tehnik, ki popolnoma brez sape komaj prileze po strmih stopnicah do petega nadstropja, se je na odru učinkovito pojavil Egon Cijan.

Prekaljeni "odrski maček" Janez Starina je z domisljicami v premišljeno izbranih trenutkih humorno razgibal komedijsko nit, ki se vije v dokaj čvrstem dramaturškem loku. Odločil se je tudi, da menjavo scene vsakič zastre z zastorom, kar se sklada tudi z nekdanim stilom uprizarjanja, saj komedije ni posodobil. Dogaja se, kot v izvirniku, v 60. letih prejšnjega stoletja, ko je bil hišni telefon še redkost. Lepa in uporabna scena, ki jo omejuje četrto vrat, kar zahteva vsebina, realistično, tudi s poudarkom na drobnih detajlih, prikazuje malo, enosobno stanovanje. Zamilil si jo je Branko Drekonja, ki je tudi oblikovalec ličnega lepaka. Sceno sta kot vselej izdelala nezamenljiva odrska mojstra Franko in Joško Kogoj, ki predano opravljata svoje delo že dolgo vrsto let. Tudi brez njiju ni predstave! Kostume, ki se harmonično usklajujejo z značjskimi potezami komedijskih likov, je odbrala skrbna Nevenka Tomašević, do lanske sezone vodja šiviljske delavnice SNG Nova Gorica. Da je bila zmeraj zelo vestna in delavna, je dokaz tudi v tem, da jo je letošnja Prešernova nagrajenka za življenjsko delo, kostumografka Bjanka Adžič Ursulov, poklicala po telefonu in se ji zahvalila za vso njeno dragoceno pomoč. Za odličnim, uspešnim kostumografom so zmeraj potrpežljive, marljive, nenadomestljive roke šivilj. Brez njih kostumov ne bi bilo.

Skladatelja Mirka Vuksanovića lahko imamo že za stalnega sodelavca dramskega odseka PD Štandrež. Tudi letos je vsebino komedije obogatil z ritmično živahnimi glasbenimi intermezzi, ki nas popeljejo nazaj v čas in prijetno zapol-

nijo tudi kratke premore med prizori. Za luč in zvok je poskrbel Marko Brajnik, ki ga sicer pogrešamo na odrskih deskah. Naj nazadnje omenimo še pomembno vlogo šepetanke, ki nevidna pomaga igralcem iz zagat. Letos je to "nehvaležno" nalogo sprejela mlada domačinka Katja Leon. Želimo ji, da bi v zakulisju vztrajno bedela nad tekstom. Gledalci so s toplim ploskanjem pokazali, da so odobraval odorsko izbiro in postavitev komedije Bosa v parku, ki nastavlja ogledalo vsakemu izmed nas. V prikazanih prizorih, ki jih igralci posrečeno nadgrajujejo s kretinjami, gibi in smeh vzbujajočimi nerodnostmi, se namreč zlahka prepozna vsakdo, zato pa je po toliko letih še zmeraj zelo aktualna in taka bo ostala. Odnosi med žensko in moškim bodo namreč zmeraj aktualni, dokler bomo ljudje na tem svetu.

Premierno uprizoritev so s svojo prisotnostjo počastili tudi ugledni gostje. Med njimi so bili Franca Padovan, predsednica ZSKP, Marilka Koršič, občinska svetnica SSK, Walter Bandelj, predsednik SSO, Franka Žgavec, predsednica KCLB, Jože Hrovat, član igralskega ansambla SNG Nova Gorica in umetniški in režijski usmerjevalec štandreškega dramskega odseka, skladatelj Mirko Vuksanović, Bine Matoh, do nedavnega prvak gledališkega ansambla SNG Nova Gorica, ki že od leta 2004 nosi Borštnikov prstan, znani prevajalec in gledališki kritik Aleš Berger, pesnik, prevajalec Darko Komac, domači župnik g. Karel Bolčina in predstavniki raznih gledaliških ljubiteljskih skupin iz bližnjih in daljnih krajev, s katerimi ima štandreški dramski odsek dolgoletne vezi.

Kot je v navadi, je ob premieri izšel gledališki list, z zapisi dveh igralcev in režiserja; obogaten je z mnogimi barvnimi fotografijami iz različnih predstav in tudi kronološkimi podatki o nastopih dramskega odseka, pa tudi Mladinskega dramskega odseka PD Štandrež. Izdala sta ga PD Štandrež in Zveza slovenske katoliške prosvete s prispevkom Fundacije CarIgo. Uredil ga je Damjan Paulin.

Iva Koršič

Združene države Amerike / Uspešni politiki slovenskih korenin

Slovenca v vrhu ameriške politike (1)

Na vmesnih ameriških volitvah 6. novembra 2018 sta svoja mandata v kongresu in senatu prepričljivo ubranila tudi "naše gore lista", demokratska senatorka iz Minnesote Amy Klobuchar in republikanski kongresnik iz Arizone Paul Gosar. To je sicer manj kot pred slabim desetletjem, ko so v obeh domovih ameriškega kongresa hkrati sedeli kar štirje rojaki slovenskih korenin, a še vedno navdihujoča številka, ki marsikatero Slovenca navdaja s ponosom. Premagati kandidata je bilo zanj mačji kašelj. Prva je slavila z dobrimi 60 % glasov in protikandidata premagala za debelih 600.000 glasov, drugi pa je prejel dobrih 68 % glasov in protikandidata za seboj pustil za dobrih 100.000 glasov.

Vsi so me prepričevali, da je to misija nemogoče. Čeprav slovenskega rodu, sta to predvsem politična predstavnika v svetovni velesili, Združenih državah Amerike, zasukata s prošnjami svojih volivcev in pragmatična upravljalca svojega časa. A rekel sem si, če ne poskusiš, ti ne more uspeli. Uspelo je. Med poletnim obiskom v ameriški prestolnici Washington DC sem se osebno srečal s senatorko Amy Klobuchar in kongresnikom Paulom

Gosarjem. Kot že izdajata njuni imeni, sta oba slovenskega rodu.

Na Kapitol na potico k senatorki

Zgodnje četrtekovo juljsko jutro v Washingtonu. V stavbi senata je še mirno, le pred pisarno 302 je vrvež. Kot vsak četrtek tudi

tukaj demokratska senatorka Amy Klobuchar iz Minnesote streže z zajtrkom svojim volivcem. Ob kavi obiskovalec dobi še slaščico. Potico.

Amy Klobuchar pripada četrti generaciji ameriških Slovencev. Rojena je bila v Iron Rangu v Minnesoti, območju s številno

slovensko naseljitvijo zaradi rudnikov železa. Tja so Slovenci hodili po večji kos kruha, kot so si ga lahko odrezali doma, vse od 60. let 19. stoletja dalje. Politične vede in pravo je Amy Klobuchar študirala na Yalu in v Chicagu. Po delu v zasebnem sektorju je presedlala v tožilske vode in se povzpela do glavne tožilke v Minnesoti. Pravi, da se je za politiko odločila, ko je morala že 24 ur po porodu zapustiti poročnišnico, čeprav se je njena hči rodila z zdravstvenimi težavami. V volilni boj se je prvič podala leta 2002 in bila gladko izvoljena za senatorko. Nič večji zalogaj zanj niso bile vse naslednje volitve, tudi zadnje, novembra 2018, ko si je z veliko prednostjo pridobila nov šestletni mandat.

V nagovoru ob zajtrku je dogajanje v državi in mednarodni skupnosti opisovala faktično, ni politizirala in podajala vrednostnih sodb. Osebo noto pa je

dodala, ko je začela opisovati svoje odraščanje in osebno pot. Posebej se je zaustavila ob potici. "Ob njej sem gor zrasla", se je izrazila in rekla, da je v predmestju, kjer je živela, skozi okna hiš pogosto dišalo po sveže pečeni poticah, ob zvoku t. i. cleveland style polke. To je

ameriška adaptacija slovenske polke, z dodanimi banjom, saksofonom in bobni ter vedno pogostejše prevedenimi slovenskimi ljudskimi pesmimi ali avtorskimi besedili v angleščini. Ob tem ni pozabila spomniti še na anekdotično srečanje med Melanio Trump in papežem Franciškom, ko jo je ta povprašal, ali moža hrani s potico. Na kratko je opisala Slovenijo, povedala, kje leži, koliko prebivalcev ima, priporočila obisk. Poseben pozdrav je namenila obiskovalcema iz Slovenije. Po zajtrku je bil čas za osebno srečanje s senatorko. Predstavil sem ji svoje delo, ona pa se je najprej osredotočila na današnje življenje potomcev slovenskih izseljencev v Minnesoti. Pozna društva, ki delujejo na tem področju, stike ohranja s kar nekaj Slovenci, po njenih besedah se rada udeležuje proslav 25. junija ob dnevu slovenske državnosti, ki jih navadno na svojem domu v St. Paulu prireja častni konzul Republike Slovenije Miro Medved, ki ji je sicer tudi precej pomagal na začetku njene politične poti. Zaustavila se je tudi pri dveh svojih dosedanjih obiskih Slovenije; prvega je opravila že v mladih letih, ko sta z očetom državo počez prekolesarila, drugega pa že kot senatorka, ko je bila deležna številnih uradnih sprejemov. Ker je pogovor šel v drugo smer, mi ni uspelo je vprašati, ali je Slovenijo še kdaj obiskala.

Pomenljivo je bilo slovo, ko sva odhajala iz njene pisarne. Predlagala je, da nama lahko njeni

uslužbenci razkažejo senat. Med sprehodom po hodnikih in dvoranih so nama trije asistenti (ne da bi vedeli drug za drugega) dejali: "She is great. I hope she runs in 2020" (Krasna je. Upam, da bo kandidirala za predsednico leta 2020). Tega nisem mogel razumeti drugače kot posredno napoved, da se Amy Klobuchar najverjetneje namerava potegovati za demokratsko nominacijo za predsedniško kandidaturu na naslednjih volitvah. Zaradi njene umirjene in sredinske države je v preteklih letih že več časopisov omenjalo kot možno prvo ameriško predsednico. Pojavilo se bo gotovo tudi več drugih kandidatov in kandidatki, mi pa se vendarle že lahko šaljivo vprašamo: ali ne bi bilo že prav nadrealistično, če bi se za najplivnejši položaj na svetu pomerila "American Slovenian", kot se Amy Klobuchar sama opredeljuje, in "slovenski zet", kot Donaldu Trumpu radi

rečejo nekateri? **Kongresnik si želi prvič obiskati Slovenijo**
Za kongresnika Paula Gosarja so mi zagotavljali, da je bilo čisto po naključju izbrskano, da predniki prihajajo z območja današnje Slovenije, sam pa da se za to ne zanima in da bo zato posebej težko priti do njega. Mojemu zelo previdnemu elektronskemu sporočilu sledi takojšen klic iz njegovega urada: "Kdaj imata čas? Kongresnik bi se z veseljem srečal z vama"! Srečanje je dogovorjeno in ponovno se odprava na Kapitol. Sestanek traja veliko dlje od mojih pričakovanj. Na neki točki se mi zdi primerno, da se mu zahvalim za njegov čas. On pa bi kar nadaljeval. Da si je kongresnik za naju odmeril nepredvidljivo veliko časa, postane še bolj jasno, ko po debeli uri stopiva na hodnik in tam nanj čaka dolga vrsta ljudi.

/ dalje
Dejan Valentinčič

Foto JMP

Na praznik zavetnika časnika je pisatelj, sv. Franciška Saleskega, je ljubljanski nadškof msgr. Stanislav Zore priredil sprejem za katoliške časnike iz vse Slovenije in zamejstva ter zdomstva. Med mašo je msgr. Zore poudaril pomen našega dela in svetniški lik Franciška Saleskega ter dejstvo, da moramo časniki imeti radi ljudi, o katerih in za katere pišemo. Urednica Družine Manica Ferenc je kasneje v dvorani nadškofijskega dvorca zaradi odsotnosti obbolelega predavatelja dr. Andraža Terška prebrala njegovo predavanje o slovenski (ne) kulturi dialoga in izzivih, ki jih ta postavlja politiki, družbenemu okolju in ljudem.

S 13. strani

Molk levih vlad ...

Leve slovenske vlade v pasti in njihova negibnost

Z izstopom Trsta pa je sporna in draga trasa prek Osapske doline postala nesmiselna tudi zaradi dejstva, ker je s tem proga izgubila mednarodni status in postala notranja proga ter naj bi ji po evropskih merilih pripadalo le še 20 – 30 % nepovratnih evropskih sredstev. Vendar priprave na izgradnjo (projekti, gradbena dokumentacija, soglasja, finančna konstrukcija idr.) so tekle nemoteno naprej še dolga leta in nobeni levi vladi ni prišlo na misel, da bi jih ustavila, opravila revizijo projekta in odpravila sporni zakon o II. tiru, kljub odklonilnemu odnosu Državnega sveta, KPK-ja, Računskega sodišča ter odporu stroke in širše javnosti, vključno z referendumskim dogajanjem. Niti premierju Marjanu Šarcu ne, ki je pred volitvami, skupaj z drugimi koalicijskimi in opozicijskimi strankami vred, razen Cerarjeve, obljubljal revizijo projekta. Past je bila tako vse večja ter izstop iz nje vsak dan težji. O problematičnosti projekta je izrazila svojo zaskrbljenost tudi evropska komisarka Loyola de Palacio v svojem poročilu organom EU, ker naj bi šlo pri tem za velik finančni zalogaj v višini nekaj milijard evrov, pa tudi zaradi tega, ker projekt zaradi določenih okoliščin ne dopušča predpisane komercialne hitrosti.

Profesor dr. Bogdan Zgonc, nekdanji direktor Slovenskih železnic, pa je poudaril (Dnevnik, 16. 9. 2017), da se lotevamo izgradnje nove enotirne proge, kar je po njegovem mnenju "popoln absurd". Zlasti spričo dejstva, da moramo ob spremenjenih evropskih predpisih ob 20 km nevarno drvi naprej in nihče si ga ne upa ustaviti. Vlade na navedene kritike javnosti niso dajale pre-

pričljivih odgovorov, kot da se naroda to prevoznih predorov, pri 27 km dolgi enotirni progi, zgraditi še 20 km ubežnih (servisnih) predorov, za kar meni, da je "skregano z zdravo pametjo in tudi zelo podraži projekt". Tudi sicer zahtevajo evropski standardi, da mora biti proga, ki povezuje pristanišče, dvotirna. Voz tako sploh ne tiče. Tudi ne na alternativne predloge, ki so dokazovali, da je mogoče dobiti dvotirno železnico za polovično ceno enotirne, in to v krajšem času. Edini argument v prid sporni trasi, ki sem ga zasledil v javnosti, je bil ta, da je zavoj prek Osapske doline nujen, da bi tako lahko obdržali predpisan naklon proge v višini 17 % o. To pa ne drži, ker je nekaj alternativnih predlogov doseglo isti naklon brez zavoja v Osapsko dolino. S tem dvajsetletnim zaje-manjem vode z rešetom pri izgradnji II. tira, od leta 1996 namreč naprej, ko smo začeli izbirati najustreznejšo traso in porabili doslej že okrog 65 milijonov evrov, pa smo hkrati zatolkli Luko Koper, ki po podatkih pomorske stroke že več let zapored izgublja tovore zaradi ozkega grla na sedanji enotirni progi. Pri tem naj še mimogrede omenim, da je Avstro-Ogrska pred skoraj dvesto leti s takratno primitivno tehnologijo zgradila 577 km južne železnice v 15 letih. Leta 1837 so jo začeli načrtovati, leta 1842 graditi in leta 1857 so jo končali, za odsek Postojna Trst pa porabili vsega osem mesecev. In čeprav je bila Luka zadnja leta med severnoja-

z Slovenske inženirske zveze s prvo podpisanim inženirjem Varlom Rudolfom, po katerem nosi tudi ime (Varlova varianta), ki bo v kratkem predana predsedniku vlade Marjanu Šarcu. Gre za dvotirno progo, za zdaj zgolj za tovorni promet, brez servisnih predorov, in sicer s tem potekom. Proga naj bi šla po dolini reke Rižane mimo Cepkov in Kortine do vasi Loka pod kraško steno. Do Cepkov bi tekla ob obstoječem tiru

v razdalji 10 m, da ne bi pri gradnji motila prometa, in jo lahko v najkrajšem času zgradijo Slovenske železnice z lastno projektivo in operativno. Pri Kortini bi z nadvozom prešla nad sedanjo progo, cesto in Rižano do Kraškega roba, in to po neposeljenem terenu, kar bi olajšalo izvedbo. Tam bi šla v dvotirni tunel (dolg 14,9 km), z 18,5 % o odklonom, ki ne odstopa bistveno od predpisanega (17 % o). Pri vasi Lokve na Krasu bi prišla ven in od tam šla naprej, spet kot dvotirna, po predvideni vladini trasi v tunel 1 do Divače, za kar so pridobljena že vsa dovoljenja in se lahko izgradnja hitro začne. Na kraškem pre-

delu naj bi se po študiji geologa in krasologa dr. Franceta Šušteršiča tudi ognila vsem večjim znanim jamskim sistemom. Vrednost investicije je ocenjena na 740 milijonov evrov, to je pol manj, kot je uradno objavljena cena enotirne proge preko Osapske doline (1,4 milijarde evrov). Trasa se ogne vodovarstvenemu sistemu reke Rižane in takoj po njeni izgradnji reši vasi pod Kraško steno (zlasti Dol in Podpeč) težke okoljske obremenitve, saj teče do sedanja proga nekaj deset metrov stran od hiš. Medtem ko pa bo po vladini rešitvi stara proga obratovala še kako poldrugo desetletje, ogrožala zajetje Rižane in obremenjevala vasi pod kraško steno. S to alternativno rešitvijo odpadejo tudi druge grožnje, ki bremenijo vladino traso. Kot npr. nevarno križanje železniške in avtocestne trase med stebri Črnokalskega viadukta, kjer lahko miniranje in izkop lukenj za ste-

bre železniškega mosta ogrozi viadukt. Tudi sicer med stebri viadukta ni prostora za dva tira, zato bi moralo po mnenju avtorjev alternativne variante to križanje v vsakem primeru odpasti. Vladina trasa grobo posega tudi v sotesko Glinščice, ki ima status visokovrstnega območja (Natura 2000). In po vstopu v tunel 2 poteka okrog 100 m pod vodnojamskim sistemom Beka-Ocizla, kjer v kadunji Korošca tečejo trije potoki in sedem medsebojno povezanih jam, z velikimi količinami vode, ki lahko v izjemnih okoliščinah zalijejo traso.

Če navedena opozorila in argumenti avtorjev alternativnih variant ne vzdržijo presoje, mora vlada to pojasniti javnosti s tehtnimi, jasnimi in prepričljivimi argumenti. Če pa vzdržijo, je dolžna dati odgovor vsaj na naslednja, zelo resna vprašanja. Prvič, zakaj drvimo v izgradnjo enotirne proge, če predstavniki stroke opozarjajo, "da je to absurd"? Pa, kako lahko opravičimo izgradnjo enotirne proge za ceno, ki je še enkrat višja od cene dvotirne proge, ter kdaj in kako namerava vlada graditi vzporedni tir in koliko bo stal? In naprej, kako dolgo bomo še dopuščali ogrožanje vodnega izvira Rižane ob morebitni nesreči s kakim strupenim tovorom, zaradi katerega bi celotna obala ostala brez pitne vode? Ter, končno, kako dolgo še bodo morali prebivalci pod kraško steno prenašati nemajhno okoljsko obremenitev, ki jo predstavlja sedanja proga? Javnost ima pravico do teh odgovorov, resna vlada pa dolžnost, da jih da, če jih ima, in da na osnovi tega tudi ukrepa. Ali pa bomo v nasprotnem primeru morda dobili nov spomenik človeški neumnosti, tipa TEŠ 6?

(Prip. avt.: Objavo teksta sta odklonila Dnevnik in Primorske novice, Delo in Večer pa na poslano pošto v zaprošenem času sploh nista odgovorila kljub vmesnim urgencam.)